

*Susanna Rainio, Lasse Pere, Pirjo Lindfors,
Hanna Lavikainen, Lea Saarni ja Arja Rimpelä*

NUORTEN TERVEYSTAPATUTKIMUS 2009

Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977—2009

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:47

ISBN 978-952-00-2902-9(PDF)

ISSN 1797-9897 (verkkójulkaisu)

URN 978-952-00-2902-9

<http://urn.fi/URN:ISBN978-952-2902-9>

www.stm.fi/julkaisut

Helsinki 2009

SISÄLLYS

Taulukko- ja kuvioluettelot	4
Liitetaulukot	7
Tiivistelmä	13
Sammandrag	15
Summary	17
1 JOHDANTO.....	19
2 AINEISTOT JA MENETELMÄT	20
3 TUPAKOINTI	24
3.1 Tupakointikokeilut.....	24
3.2 Tupakoinnin kokeiluikä ja kokonaisen savukkeen polttamisajankohta.....	25
3.3 Tupakkatuotteiden päivittäinen käyttö.....	26
3.4 Nuuskan käyttö	28
3.5 Päivittäinen savukkeiden poltto	30
3.6 Savukkeiden kulutus.....	32
3.7 Itsekääriytyt savukkeet	33
3.8 Tupakansavulle altistuminen	33
3.9 Koti- ja autotupakointia koskevat rajoitukset	34
3.10 Tupakkariippuvuus	35
3.11 Nikotiinikorvaushoitotuotteiden käyttö	36
ALKOHOLIN JUOMINEN	37
3.12 Raittius	37
3.13 Alkoholin juomistiheys.....	37
3.14 Humalajuominen.....	40
4 SOSIAALINEN ALTISTUMINEN HUUMEILLE.....	42
4.1 Tuttavien huumeiden käyttö	42
4.2 Huumeiden tarjonta	44
5 POHDINTA.....	46
5.1 Tupakoinnin väheneminen pysähtynyt	46
5.2 Itsekääriytyjen savukkeiden ja nuuskan käyttö lisääntyy	47
5.3 Tupakkariippuvuus ja nikotiinikorvaushoitotuotteiden käyttö	48
5.4 Tupakansavulle altistuminen on vähentynyt – huomio kiinnitettävä kodeissa ja autoilussa tapahtuvan savuallistuksen ehkäisyyn	49
5.5 Alkoholin käyttö noususuunnassa, raittiuden myönteinen kehitys pysähtynyt	49
5.6 Sosiaalinen altistuminen huumeille: väheneminen pysähtynyt ja poikien osalta merkkejä noususuunnasta	51
5.7 Tulosten luotettavuus.....	52
5.8 Päätelmät.....	52
6 KIRJALLISUUS.....	55
Liitetaulukot	58
Liite 1 Kadon vaikutus tuloksiin	77
Liite 2 Vuoden 2009 kyselylomake	82

TAULUKKO- JA KUVIOLUETTELOT

Taulukot / Tables

1. Vastanneiden lukumäärät ja vastausprosentit Nuorten terveystapatutkimuksen kyselyissä 1977–2009 sukupuolen ja iän mukaan.
Numbers of respondents and response rates in the Adolescent Health and Lifestyle Surveys in 1977–2009, by sex and age.
2. Ikä, jolloin ensimmäisen kerran kokeillut tupakointia iän ja sukupuolen mukaan (%). Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Age of tobacco experimenting for the first time, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
3. Ensimmäisen kokonaisen savukkeen jälkeen toisen kokonaisen savukkeen polttaneiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Duration from smoking first cigarette to second whole cigarette, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
4. Päivittäinen tupakkatuotteiden (savukkeet, nuuska, sikari, piippu) käyttö yhteensä, savukkeiden ja nuuskan päivittäinen käyttö sekä vain nuuskaa ja vain savukkeita käyttävien osuudet (%) 14-, 16- ja 18-vuotiailla pojilla 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Total daily use of tobacco products (cigarettes, snus, cigars, pipefuls), daily use of cigarettes and snus, and proportions of those using snus only and cigarettes only (%) in 14, 16 and 18-year-old boys in 1981–2009. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
5. Kodin tupakointia koskevat kiellot ja rajoitukset (%) vuosina 2005–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Distribution (%) of home smoking bans in 2005–2009. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
6. Koti- ja autotupakointia koskevat kiellot ja rajoitukset (%) iän mukaan vuonna 2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Distribution (%) of home and car smoking bans in 2009, by age. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
7. Väittämä ”*Luulen, että olen tupakoinnista riippuvainen*” iän ja sukupuolen mukaan (%). Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Statement “*I think I’m addicted to smoking*” by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
8. Nikotiinikorvaushoitotuotteiden käyttö iän ja sukupuolen mukaan (%). Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Use of nicotine replacement products by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Kuviot / Figures

1. Tupakointia kokeilleiden 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Percentage of 12–18-year-olds who have tried tobacco in 1977–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
2. Päivittäin tupakkatuotteita käyttävien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds who use tobacco products daily in 1981–2009, by sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
3. Päivittäin tupakkatuotteita käyttävien 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Percentage of 12–18-year-olds who use tobacco products daily in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
4. Nuuskaa joskus kokeilleiden 12–18-vuotiaiden osuudet (%) vuosina 1981–2009 iän ja sukupuolen mukaan. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Percentage of 12–18-year-olds who have tried snus in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
5. Nuuskaa silloin tällöin tai päivittäin käyttävien 12–18-vuotiaiden poikien osuudet (%) iän mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Percentage of 12–18-year-old boys who use snus occasionally or daily in 1981–2009. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
6. Päivittäin savukkeita polttavien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds who smoke cigarettes daily in 1977–2009, by sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
7. Päivittäin savukkeita polttavien osuus (%) 12–18-vuotiailla iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Percentage of 12–18-year-olds who smoke cigarettes daily in 1977–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
8. Itsekäärityjä savukkeita polttavien 14–18-vuotiaiden osuudet (%) päivittäin tupakoivista iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Percentage of 14–18-year-olds who smoke self-rolled cigarettes daily in 1977–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
9. Niiden 12–18-vuotiaiden osuus (%) iän ja sukupuolen mukaan, jotka altistuvat vähintään tunnin päivässä tupakansavulle 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.
Percentage of 12–18-year-olds who are exposed to tobacco smoke for at least one hour daily in 1991–2009. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.
10. Raittiiden 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Percentage of 12–18-year-olds who abstain from alcohol in 1977–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

11. Alkoholia vähintään kerran kuukaudessa juovien 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Percentage of 12–18-year-olds who drink alcohol at least once a month in 1977–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

12. Alkoholia vähintään kerran viikossa juovien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds who drink alcohol at least once a week in 1977–2009, by sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

13. Alkoholia vähintään kerran viikossa juovien 14–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Percentage of 14–18-year-olds who drink alcohol at least once a week in 1977–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

14. Tosihumalaan vähintään kuukausittain juovien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds who get really drunk at least once a month in 1981–2009, by sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

15. Tosihumalaan vähintään kuukausittain juovien 14–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Percentage of 14–18-year-olds who get really drunk at least once a month in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

16. Vähintään yhden huumeita kokeilleen tuttavien tietävien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds knowing at least one acquaintance who tried drugs in 1981–2009, by sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

17. Vähintään yhden huumeita kokeilleen tuttavien tietävien 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Percentage of 12–18-year-olds knowing at least one acquaintance who tried drugs in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

18. Niiden 14–18-vuotiaiden osuudet (%), joille oli tarjottu huumaavia aineita vuosina 1991–2009, iän ja sukupuolen mukaan. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

19. Viimeksi kuluneen vuoden aikana huumetarjontaa kohdanneiden 14–18-vuotiaiden jakauma (%) huumetarjouksen tekijän mukaan vuosina 1991–2009 ikä- ja sukupuoliryhmittäin. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs during last year by person who offered in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Liitetaulukot / Appendix tables

Tupakointi ja nuuskaaminen / Smoking and snus use

1. Tupakointi iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.
Smoking in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.
2. Nuuskakokeilut iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.
Snus experiments in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.
3. Nykyinen nuuskaaminen iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.
Current use of snus in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.
4. Tupakkatyypin päivittäin tupakkaa käyttävillä iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.
Type of tobacco among daily tobacco users in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.
5. Päivittäinen savukkeiden kulutus (tehdasvalmisteisten ja itsekäärittyjen savukkeiden sekä piipullisten ja sikareiden yhteenlaskettu lkm) päivittäin savukkeita polttavilla iän ja sukupuolen mukaan 2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Daily consumption of cigarettes (total number of manufactured and self-rolled cigarettes, pipefuls and cigars) among daily cigarette smokers in 2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
6. Tupakkaa kokeilleiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents who have tried tobacco in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
7. Päivittäin tupakkatuotteita käyttävien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents using tobacco products daily in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
8. Päivittäin savukkeita polttavien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents smoking cigarettes daily in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
9. Yli 9 savuketta päivittäin polttavien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents smoking over 9 cigarettes daily in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
10. Nuuskaa joskus kokeilleiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents who have experimented with snus in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

11. Nuuskaa silloin tällöin tai päivittäin käytävien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents using snus occasionally or daily in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
12. Päivittäisen savukkeiden kulutuksen (tehdasvalmisteisten ja itsekäärityjen savukkeiden sekä piipullisten ja sikarien yhteenlaskettu lkm) keskiarvo päivittäin savukkeita polttavilla iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Average daily consumption of cigarettes (total number of manufactured and self-rolled cigarettes, pipefuls and cigars) among daily cigarette smokers in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
13. Itsekäärityjä savukkeita polttavien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009 päivittäin savukkeita polttavista. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents smoking self-rolled cigarettes among daily cigarette smokers in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
14. Päivittäin tupakansavulle altistuvien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents exposed daily to tobacco smoke in 2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
15. Päivittäin tupakansavulle vähintään yhden tunnin altistuvien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents exposed daily to tobacco smoke for at least one hour in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
16. Päivittäin tupakansavulle yli viisi tuntia altistuvien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents exposed daily to tobacco smoke for over five hours in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

Alkoholin käyttö / Alcohol use

17. Alkoholin käytön useus iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.
Frequency of alcohol use in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.
18. Tosihumalaan juomisen useus iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.
Frequency of drinking alcohol until really drunk in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.
19. Raittiiksi itsensä ilmoittaneiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents reporting abstinence in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
20. Vähintään kerran kuukaudessa alkoholia käyttävien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents using alcohol at least once a month in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

21. Vähintään kerran viikossa alkoholia käyttävien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents using alcohol at least once a week in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

22. Vähintään kerran kuukaudessa tosihumalaan itsensä juovien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents drinking alcohol until really drunk at least once a month in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

23. Vähintään kerran viikossa tosihumalaan itsensä juovien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents drinking alcohol until really drunk at least once a week in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

Sosiaalinen altistuminen huumeille / Social exposure to drugs

24. Huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeilleita tuttavien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents knowing acquaintances who tried drugs during last year in 2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

25. Huumetarjontaa Suomessa viimeksi kuluneen vuoden aikana kohdanneiden osuudet (%) tarjoajan sekä iän ja sukupuolen mukaan 2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents who were offered drugs in Finland during last year by person who offered in 2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

26. Niiden osuudet (%), jotka tiesivät vähintään yhden huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeilleen tuttavien, iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents knowing at least one acquaintance who tried drugs during last year in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

27. Niiden osuudet (%), jotka tiesivät yli viisi huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeillutta tuttavaa, iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents knowing more than five acquaintances who tried drugs during last year in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

28. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Suomessa huumetarjontaa kohdanneiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents who were offered drugs in Finland during last year in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

29. Niiden osuudet (%), joille ystävät tai tuttavat olivat tarjonneet huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana, iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of adolescents who were offered drugs by friends or acquaintances during last year in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

30. Niiden osuudet (%), joille tuntemattomat henkilöt olivat viimeksi kuluneen vuoden aikana tarjonneet huumeita, iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of adolescents who were offered drugs by strangers during last year in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

Ikä- ja sukupuolivakioidut tunnusluvut / Age- and sex-adjusted parameters

31. Tupakkaa kokeilemattomien osuudet (%) 12–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 12–18-year-olds who have never tried tobacco in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
32. Päivittäin tupakkatuotteita käyttävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds using tobacco products daily in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
33. Päivittäin savukkeita polttavien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds smoking cigarettes daily in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
34. Yli 9 savuketta päivittäin polttavien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds smoking over nine cigarettes daily in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
35. Itsekäärittyjä savukkeita polttavien osuudet (%) päivittäin tupakoivista 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds smoking self-rolled cigarettes among daily smokers in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
36. Päivittäisen savukkeiden kulutuksen (tehdasvalmisteisten ja itsekäärittyjen savukkeiden sekä piipullisten ja sikarien yhteenlaskettu lkm) keskiarvo 12–18 -vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Average daily consumption of cigarettes (total number of manufactured and self-rolled cigarettes, pipefuls and cigars) in 12-18-year-olds in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
37. Nuuskaa joskus kokeilleiden osuudet (%) 12–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 12–18-year-olds who have experimented with snus in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
38. Nuuskaa silloin tällöin tai päivittäin käyttävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds using snus occasionally or daily in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

39. Päivittäin tupakansavulle vähintään yhden tunnin altistuvien osuudet (%) 12–18-vuotiaista 1991–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 12–18-year-olds exposed daily to tobacco smoke for at least one hour in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
40. Päivittäin tupakansavulle yli viisi tuntia altistuvien osuudet (%) 12–18-vuotiaista 1991–2009, ikä- ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 12–18-year-olds exposed daily to tobacco smoke for over five hours in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
41. Raittiiksi itsensä ilmoittaneiden osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds reporting abstinence in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
42. Vähintään kerran kuukaudessa alkoholia käyttävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds using alcohol at least once a month in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
43. Vähintään kerran viikossa alkoholia käyttävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds using alcohol at least once a week in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
44. Vähintään kerran kuukaudessa tosihumalaan itsensä juovien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds drinking alcohol until really drunk at least once a month in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
45. Vähintään kerran viikossa tosihumalaan itsensä juovien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds drinking alcohol until really drunk at least once a week in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
46. Vähintään yhden huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeilleen tuttavien tietävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds knowing at least one acquaintance who tried drugs during last year in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
47. Useampia kuin viisi huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeillutta tuttavien tietävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
Percentage of 14–18-year-olds knowing more than five acquaintances who tried drugs during last year in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.
48. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Suomessa huumetarjonnan kohdanneiden osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1991–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs in Finland during last year in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

49. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Suomessa ystävien tai tuttavien huumetarjonnan kohdanneiden osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1991–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs by friends or acquaintances during last year in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

50. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Suomessa tuntemattomien henkilöiden huumetarjonnan kohdanneiden osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1991–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs by strangers during last year in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

Tilastolliset testit / Statistical tests

51. Eri indikaattorien vuosien 2005 ja 2009 välisen eron tilastollinen merkitsevyys ikä- ja sukupuoliryhmittäin. Fisherin tarkan testin p-arvot. Nuorten terveystapatutkimus.

Statistical significance of difference in various indicators between 2005 and 2009, by age and sex. P-values of Fisher's exact test. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

52. Eri indikaattorien vuosien 2007 ja 2009 välisen eron tilastollinen merkitsevyys ikä- ja sukupuoliryhmittäin. Fisherin tarkan testin p-arvot. Nuorten terveystapatutkimus.

Statistical significance of difference in various indicators between 2007 and 2009, by age and sex. P-values of Fisher's exact test. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

TIIVISTELMÄ

Susanna Rainio, Lasse Pere, Pirjo Lindfors, Hanna Lavikainen, Lea Saarni ja Arja Rimpelä. Tampereen yliopisto, terveystieteen laitos. Nuorten terveystapatutkimus 2009. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977–2009. Helsinki 2009. 97 s.

Nuorten terveystapatutkimuksessa on seurattu valtakunnallisin postikyselyin 12–18-vuotiaiden nuorten terveyttä ja terveystottumuksia vertailukelpoisin menetelmin joka toinen vuosi vuodesta 1977 alkaen. Tässä raportissa tarkastellaan 12–18-vuotiaiden tupakkatuotteiden käyttöä, tupakansavulle altistumista, tupakkariippuvuutta, nikotiinikorvaushoitotuotteiden käyttöä sekä alkoholin käyttöä. Lisäksi tarkastellaan sosiaalista altistumista huumeille. Tuorein kysely tehtiin keväällä 2009. Kyselyyn vastasi 5 516 nuorta (56 %).

Tupakoinnin ja päihteiden käytön kehityksessä nähdään kahden viime vuoden aikana joiltakin osin myönteisenä jatkuvaa kehitystä, mutta joiltakin osin viitteitä myönteisen kehityksen pysähtymisestä ja jopa kääntymisestä terveyden kannalta kielteisempään suuntaan.

Keskeiset tulokset voidaan kiteyttää seuraavasti:

- Tupakointikokeilut ovat vähentyneet tutkimusjakson 1977–2009 aikana. Vaikka valtaosa 18-vuotiaista on kokeillut tupakkaa, tupakkaa kokeilemattomia on lähes kolmannes. Kahden viime vuoden aikana kokeilujen laskusuunta jatkui lukuun ottamatta 14-vuotiaita poikia, joilla kokeilleiden osuus kääntyi nousuun.
- Päivittäisen tupakoinnin pitkään jatkunut laskutrendi pysähtyi kahden viime vuoden aikana ja kääntyi uudelleen nousuun 14–16-vuotiailla pojilla.
- Nuuskan ja itsekäärityjen savukkeiden käyttö lisääntyi kahden viime vuoden aikana. Vuosina 2007–2009 nuuskaa kokeilleiden osuudet 14-, 16- ja 18-vuotiaista pojista lisääntyivät. Päivittäin tupakoivista 14-vuotiaista pojista puolet ja samanikäisistä tytöistä kolmannes polttaa itsekäärityjä savukkeita.
- Päivittäin vähintään yhden tunnin tupakansavulle altistuneiden osuudet vähenivät vuosien 1991 ja 2009 välillä kaikissa ikäryhmissä ja molemmilla sukupuolilla. Lasku tasaantui vuoden 2005 jälkeen 12–14-vuotiailla. Sen sijaan 16–18-vuotiailla lasku jatkui myös kahden viime vuoden aikana.
- Kolmannes nuorista elää perheessä, jossa tupakointia kodin sisätiloissa on rajoitettu vain osittain tai ei lainkaan. Joka kymmenes nuori altistuu tupakansavulle perheen autossa.
- Raittiuden myönteinen kehitys pysähtyi kaikissa ikäryhmissä ja molemmilla sukupuolilla.
- Kuukausittaisen alkoholinkäytön laskusuunta on pysähtynyt 14–16-vuotiailla ja pysynyt korkealla tasolla 18-vuotiailla.
- Humalajuomisen laskusuunta on pysähtynyt 14–16-vuotiailla. 18-vuotiailla itsensä tosihumalaan juovien osuudet ovat koko 30-vuotisen tutkimusjakson korkeimmat, etenkin tytöillä. Humalajuominen on harvinaista 12-vuotiailla.
- Sosiaalinen altistuminen huumeille on ollut laskusuunnassa vuosituhatien vaihteesta alkaen, mutta näyttää nyt pysähtyneen. Neljän viime vuoden aikana sosiaalinen huumealtistus (tuntee ainakin yhden huumeita käyttävän ja tarjottu huumeita) ei ole enää vähentynyt, vaan etenkin poikien osalta näyttäisi kääntyneen uudelleen nousuun.

- Valtaosa huumaavien aineiden tarjonnasta tulee ystäviltä ja tuttavilta. Tämä suuntaus on ollut vallitseva vuosituhaten taitteesta, jolloin tuntemattomien osuus huumeiden tarjoajina kääntyi laskuun ja tuttavien osuus vastaavasti nousuun.

Avainsanat: tupakka, nuuska, alkoholi, humalajuominen, sosiaalinen altistuminen huumeille, nuoret, 1977–2009.

SAMMANDRAG

Susanna Rainio, Lasse Pere, Pirjo Lindfors, Hanna Lavikainen, Lea Saarni ja Arja Rimpelä. Tammerfors universitet, institutionen för hälsovetenskap. Hälsoundersökning bland unga 2009. Konsumtionen av tobak, alkohol och droger bland unga mellan 1977–2009. Helsingfors 2009. 97 s.

Studien om ungdomars hälsobeteende har sedan 1977 följt upp hälsan och hälsovanorna hos 12–18-åringar med jämförbara metoder. Materialet samlas in genom riksomfattande postenkäter vartannat år. Rapporten granskar bruket av tobaksprodukter, exponeringen för cigarettrök, tobaksberoendet, användningen av nikotinersättningsprodukter och alkoholbruket bland 12–18-åringar. Social utsatthet för narkotika behandlas också. Den färskaste enkäten genomfördes våren 2009. Sammanlagt 5 516 unga (56 %) besvarade enkäten.

När det gäller utvecklingen av tobaksrökning och bruket av alkohol och narkotika har man under de senaste två åren kunnat se en fortsatt positiv utveckling, men i vissa avseenden finns det tecken på att den positiva utvecklingen har stagnerat och även gått tillbaka ur ett hälsoperspektiv.

De viktigaste resultaten är sammanfattningsvis:

- Experimenteringen med tobak har minskat under granskningsperioden 1977–2009. Fastän den största delen av 18-åringarna har provat på att röka, har nästan en tredjedel inte gjort det. Under de två senaste åren har den sjunkande trenden i fråga om experimenteringen fortsatt, med undantag av pojkar i 14 års ålder, hos vilka andelen som provat på att röka har börjat stiga.
- Den nedåtgående trenden i fråga om daglig rökning, som länge fortsatt, har avstannat under de senaste två åren och börjat på nytt stiga bland pojkar i 14–16 års ålder.
- Bruket av snus och cigaretter som man själv rullar har ökat under de senaste två åren. Andelen 14-, 16- och 18-åriga pojkar som provat på snus har ökat under 2007–2009. Bland pojkar i 14 års ålder som röker dagligen röker hälften och bland flickor i samma ålder en tredjedel cigaretter som de rullar själva.
- Andelen av dem som exponerats för tobaksrök under minst en timme dagligen har minskat mellan 2001 och 2009 i samtliga åldersgrupper och hos båda könen. Bland 12–14-åringarna har minskningen jämnat ut sig efter 2005. Däremot har minskningen bland 16–18-åringarna fortsatt även under de två senaste åren.
- En tredjedel av unga lever i familjer där rökning endast delvis eller inte alls begränsats inomhus. Var tionde ungdom exponeras för tobaksrök i familjens bil.
- Den positiva trenden när det gäller nykterhet har avstannat i alla åldersgrupper och hos båda könen.
- Den sjunkande trenden i det månatliga alkoholbruket har avstannat hos 14–16-åringarna och förblivit på en hög nivå hos 18-åringarna.
- Den sjunkande trenden i att dricka sig berusad har avstannat bland 14–16-åringarna. Bland 18-åringarna var andelen av dem som dricker sig rejält berusade den högsta under hela den 30-åriga granskningsperioden, i synnerhet bland flickor. Att dricka sig berusad är sällsynt bland 12-åringarna.

- Den sociala utsattheten för narkotika har minskat sedan sekelskiftet men förefaller nu ha avstannat. Under de fyra senaste åren har den sociala utsattheten för narkotika (känner åtminstone en som använder narkotika och har blivit erbjuden narkotika) inte längre minskat, utan i synnerhet bland pojkar förefaller den öka på nytt.
- Största delen av narkotiska ämnen erbjuds av vänner och bekanta. Denna trend har varit dominerande sedan sekelskiftet då andelen icke-bekanta som erbjuder narkotika började sjunka och andelen bekanta däremot öka.

Nyckelord: alkohol, att dricka sig berusad, snus, social utsatthet för narkotika, tobak, unga, 1977–2009.

SUMMARY

Susanna Rainio, Lasse Pere, Pirjo Lindfors, Hanna Lavikainen, Lea Saarni ja Arja Rimpelä, University of Tampere, School of Public Health. The Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009. Adolescent smoking, alcohol and substance use in 1977–2009. Helsinki 2009. 97 pp.

Health and health behaviours in the adolescent population aged 12 to 18 years have been monitored via the nationwide Adolescent Health and Lifestyle Survey, a mail survey conducted biennially since 1977 with comparable methods. This report focuses on the use of tobacco products, exposure to environmental tobacco smoke, tobacco addiction, use of nicotine replacement therapy products and the use of alcohol. Moreover, social exposure to drugs has been investigated. The latest survey was conducted in the spring of 2009, to which a total of 5,516 adolescents responded (56 %).

Favourable development in smoking, alcohol use and substance use seems to have not continued during the past two years. Even if there are some positive changes, there are also signs to show that a turn towards less favourable development may be taking place.

The key results of the current data are:

- Experimenting with tobacco has decreased over the study period of 1977–2009. Although substantial proportion of 18-year-olds has experimented with tobacco, there are yet about third who have never tried. The decreasing trend in tobacco experiments continued over the past two years apart from 14-year-old boys whose tobacco experiments increased.
- The long-term decrease seen in daily smoking stopped, and turned to increase among 14–16-year-old boys over the past two years.
- Snus use and smoking self-rolled cigarettes increased over the past two years. Experimenting with snus increased during the 2007–2009 among 14-, 16-, and 18-year-old boys. Among daily smoking boys aged 14, half of them and a third of the same age girls smoked the self-rolled cigarettes.
- The proportion of adolescents exposing at least one hour daily to environmental tobacco smoke decreased from 1991 to 2001 in all age groups and in both genders. This declining trend continued among 16–18-year-olds in 2007–2009, but levelled-off in the younger age groups after 2005.
- A third of the 12–18-year-olds live in homes where total smoking ban is not adopted. Every tenth adolescent is exposed to tobacco smoke in family car.
- The proportion of adolescents abstaining from alcohol levelled-off over the past two years in all age groups and in both genders.
- The decreasing trend in monthly use of alcohol has levelled-off among 14–16-year-olds, and has remained at the high level among 18-year-olds.
- The decreasing trend in drunkenness-oriented drinking has levelled-off among 14–16-year-olds. Among 18-year-olds, particularly in girls, the rates of drunkenness-oriented drinking are the highest level ever. Drunkenness-oriented drinking among 12-year-olds is rare.
- The positive development seen in social exposure to drugs at the turn of the millennium has stopped. The decreasing trend has levelled-off over the past four years, and among boys it seems to turn to rise again.

- The majority of the supply of drugs is coming from and acquaintances. This trend has been dominating since the beginning of the millennium.

Key words: tobacco, snus, alcohol, drunkenness-oriented drinking, social exposure to drugs, adolescents, 1977–2009.

1 JOHDANTO

Nuorison terveyttä ja terveystottumuksia seuraavat tietojärjestelmät ovat osoittaneet nuorten tupakoinnin, alkoholin käytön ja huumealtistuksen kehityssuunnan olleen pääosin myönteinen 2000-luvulla (1-4). Nyt meneillään olevan taantumana aikana on kuitenkin varauduttava muutoksiin. Aiemmasta kokemuksesta tiedetään, että talouden suhdanteiden rajuilla muutoksilla on vaikutuksia perheiden arkeen ja siten myös nuorten elinympäristöihin, terveyteen ja terveystottumukseen. Kun lähitulevaisuuden toimenpiteistä päätetään, tulisi viime laman kokemukset ottaa huomioon ja painottaa nyt ennaltaehkäiseviä toimia.

Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on tärkeällä sijalla suomalaisen yhteiskunnan keskusteluissa ja ohjelmapapereissa. Valtioneuvostossa on 2000-luvulla hyväksytty lasten ja nuorten hyvinvointia suoraan tai välillisesti koskevat politiikkaohjelmat: *Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma* (26) tukee perheiden arjen hyvinvointia korostaen ehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen tärkeyttä; *Terveystottumusten edistämisen politiikkaohjelma* (2008–2011) (27) mahdollistaa terveyden edistämisen ja ennaltaehkäisevän työn kehittämisen aiempaa johdonmukaisemmin. Lisäksi pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaisesti myös kansallisen alkoholiohjelman (28) toteuttamista jatketaan vuoteen 2011. *Alkoholiohjelma* tähtää alkoholin aiheuttamien haittojen merkittävään vähentämiseen yhteiskunnan eri toimialoilla. Nuorten terveystottumukset ovat keskeisellä sijalla myös *Terveystottumusten edistämisen politiikkaohjelmassa* (5). Valtakunnallisen tason päätökset ja ohjelmat ovat juuri nyt entistäkin ajankohtaisempia meneillään olevan taloudellisen taantumana aikana.

Nuorten terveystapatutkimus on vakiinnuttanut asemansa nuorten terveyden ja terveystottumusten kansallisena tietolähteenä tuottaen tietoa valtakunnallisten ohjelmien ja lainsäädännöllisten toimenpiteiden, erityisesti tupakkalain, vaikutusten arviointiin. Tässä raportissa kuvataan vuoden 2009 kyselyn tulokset tupakoinnin, alkoholin käytön ja sosiaalisen huumealtistuksen osalta ja verrataan näitä tuloksia aikaisempien vuosien ja etenkin vuoden 2007 tuloksiin. Liitetaulukoissa esitetään sekä vuoden 2009 kyselyn jakautumatiedot iän ja sukupuolen mukaan että eri indikaattorien trenditiedot kaikista Nuorten terveystapatutkimuksen kyselyistä iän ja sukupuolen mukaan sekä ikä- ja/tai sukupuolivakioituna vuosina 1981–2009.

2 AINEISTOT JA MENETELMÄT

Tutkimustulokset perustuvat Nuorten terveystapatutkimuksessa vuosina joka toinen vuosi postikyselyllä kerättyihin aineistoihin. Postikysely on lähetetty kunakin tutkimusvuonna helmikuun alussa. Vastaamattomille on lähetetty enintään kolme uusintakyselyä, ensimmäinen maaliskuun alussa, toinen huhtikuun alussa ja kolmas huhtikuun puolessa välissä. Vuonna 2007 vastaajille annettiin toisen uusintakyselyn yhteydessä mahdollisuus täyttää lomake sähköisesti. Vuonna 2009 kyselylomake oli mahdollista täyttää sähköisesti jo heti ensimmäisestä vastauskerrasta alkaen.

Tutkimusaineistot on kerätty valtakunnallisesti edustavilta otoksilta. Ensimmäisinä tutkimusvuosina otokseen kuuluivat kaikki tiettyinä peräkkäisinä heinäkuun päivinä syntyneet nuoret. Myöhemmin vuosina käytettiin myös muiden kesäkuukausien syntymäpäiviä. Uudet syntymäpäivät valittiin mahdollisimman läheltä alkuperäisiä välttäen aikaisempina vuosien syntymäpäiviä. Otopäivien valinta suoritettiin siten että vastaajien keski-ikä oli 12,6, 14,6, 16,6 ja 18,6 vuotta. Vuonna 2009 otopäivät ikäryhmittäin olivat: 12-vuotiaat 20.-26.7.; 14-vuotiaat 28.-29.6., 3-8.7., 6.-11.8. ja 14.-15.8.; 16-vuotiaat 2.-5.7., 12.-16.7., 5.-9.8. ja 14.-15.8.; 18-vuotiaat 25.-27.6., 1.-5.7., 8.-10.8 ja 15.-19.8. Aikaisempien vuosien otoksiin kuuluneiden syntymäpäivät on esitetty kokonaisuudessaan vuoden 2005 raportissa (6).

Taulukossa 1 esitetään vastanneiden lukumäärät ja vastausprosentit iän ja sukupuolen mukaan. Vastanneiden osuus on ajan kuluessa laskenut. Vuonna 2009 vastaaminen oli jälleen aikaisempaa vähäisempää, erityisesti 16- ja 18-vuotiailla pojilla (taulukko 1). Verrattuna vuoteen 2007 vuonna 2009 vastausprosentti jäi 5 prosenttiyksikköä alhaisemmaksi, tytöillä 6 % ja pojilla 5 %. Vastausprosentin laskun vaikutusta tuloksiin on arvioitu liitteessä 1.

Kyselyt toteutettiin siten, että eri vuosien tulosten vertailukelpoisuus säilyi mahdollisimman hyvänä. Tämä on huomioitu aineistojen keruun, kysymysten laadinnan ja otosten osalta. Kyselyt toteutettiin samaan aikaan kunakin tutkimusvuonna. Näin pyrittiin sulkemaan pois vuodenaikaan sekä juhlapäiviin liittyvä vaihtelu nuorten käyttäytymisessä. Lähetetty lomake oli kunakin vuonna 12-sivuinen, mutta kysymysten määrä vaihteli hieman. Samoin vaihtelivat kysymysten aihealueet siten, että perusosioiden (tupakointi, alkoholin käyttö, liikunta, taustatekijät, terveys) lisäksi kyselylomakkeeseen otettiin spesifimpiä aiheita kuvaavia alueita tai syvennettiin joitakin alueita. Vuonna 2009 kysyttiin tarkemmin muun muassa nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettujen tuotteiden käyttöä ja käytön syitä. Samaa asiaa mittaavat kysymykset on toistettu samanlaisina eri kyselyissä ellei ilmiön kehitys ole muuta edellyttänyt (vrt. esim. tupakkalain muutokset). Selkeää yhteyttä lomakkeeseen otettujen kysymyspatteristojen ja vastausprosentin välillä ei ole ollut. Vuoden 2009 kyselylomake on esitetty liitteenä tämän raportin lopussa (liite 2).

Osa tuloksista on esitetty ikä- ja sukupuolivakioituna. Vakiointi suoritettiin suoralla vakiointimenetelmällä olettaen kunkin ikä- ja sukupuoliryhmän koko yhtä suureksi. Keskeisimpien indikaattorien osalta on testattu vuosien 2005 ja 2009 sekä vuosien 2007 ja 2009 välisten erojen tilastollista merkitsevyyttä käyttäen Fisherin tarkan testin p-arvoja. Tulokset on esitetty ikä- ja sukupuoliryhmittäin liitetaulukoissa 51 ja 52.

Taulukko 1. Vastanneiden lukumäärät ja vastausprosentit Nuorten terveystapatutkimuksen kyselyissä 1977–2009 sukupuolen ja iän mukaan.

Table 1. Numbers of respondents and response rates in the Adolescent Health and Lifestyle Surveys in 1977–2009, by sex and age.

Sukupuoli ja ikä	Vuosi																	
	1977	1979	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	
VASTANNEIDEN LUKUMÄÄRÄ																		
POJAT																		
12	369	491	483	450	353	414	406	426	399	395	427	442	351	368	395	298	326	
14	345	565	488	429	395	1128	361	1196	1203	1177	1168	1187	1251	1092	1092	912	735	
16	386	528	535	413	452	1183	362	1008	1168	1232	1126	1110	892	1003	806	677	690	
18	347	523	519	489	401	1134	328	893	1029	1071	1088	1112	774	570	681	580	537	
Yhteensä	1447	2107	2025	1781	1601	3859	1457	3523	3799	3875	3809	3851	3268	3033	2974	2467	2288	
TYTÖT																		
12	341	540	514	440	359	367	430	399	437	424	440	407	425	390	418	344	356	
14	367	535	548	482	433	1202	431	1337	1299	1301	1347	1313	1485	1245	1189	1115	999	
16	347	579	529	509	497	1284	380	1272	1389	1469	1379	1333	1138	1296	985	1002	962	
18	330	512	524	509	463	1401	407	1103	1265	1313	1415	1315	976	797	937	912	911	
Yhteensä	1385	2166	2115	1940	1752	4254	1648	4111	4390	4507	4581	4368	4024	3728	3529	3373	3228	
KAIKKI yhteensä	2832	4273	4140	3721	3353	8113	3105	7634	8189	8382	8390	8219	7292	6761	6503	5840	5516	
VASTAUSPROSENTTI																		
POJAT																		
12	90	88	88	85	80	81	76	77	73	78	76	79	72	69	67	56	53	
14	88	86	87	78	74	81	75	74	74	75	69	74	66	66	64	57	50	
16	85	83	85	75	76	77	70	68	70	72	68	68	62	59	57	49	47	
18	83	78	81	75	68	69	63	31	66	67	60	63	53	50	49	41	36	
Yhteensä	86	83	85	78	74	76	71	69	70	72	67	69	62	60	58	50	45	
TYTÖT																		
12	91	90	92	91	84	83	82	82	84	86	87	85	82	75	75	71	68	
14	94	91	92	86	88	90	90	86	86	85	84	85	79	78	75	73	68	
16	89	91	91	91	87	89	82	86	87	88	87	85	82	79	76	73	70	
18	88	85	88	87	83	84	80	82	83	86	83	80	76	74	68	70	61	
Yhteensä	91	89	91	89	86	87	84	84	85	86	85	83	79	77	73	72	66	
KAIKKI yhteensä	88	86	88	83	80	81	77	77	78	79	76	76	70	69	66	61	56	

Tupakan ja päihteiden käytön indikaattorit

Tupakkaa kokeilleiksi luokiteltiin vastaajat, jotka vastasivat myöntävästi kysymykseen Oletko koskaan polttanut (kokeillut) tupakkaa? (kys. 26) Mikäli vastaaja oli tässä kysymyksessä rasti- tannut ei-vaihtoehdon, mutta myöhemmissä kysymyksissä kuitenkin ilmoittanut tupakointia, luokiteltiin hänet tupakointia kokeilleeksi.

Päivittäin savukkeita polttaviksi luokiteltiin vastaaja, joka on polttanut yhteensä yli 50 savuketta, polttanut viimeisen viikon aikana ja ilmoittanut polttavansa kerran päivässä tai useammin (kys. 27-31). Päivittäin savukkeita polttaviksi luokiteltiin myös ne kysymyksen 31 vaihtoehdon ”tupakoin kerran viikossa tai useammin, en kuitenkaan päivittäin” valinneet, jotka ilmoittivat polttavansa päivittäin enemmän kuin yhden savukkeen (kys. 27).

Päivittäin nuuskaajiksi luokiteltiin ne, jotka kysymyksessä 36 ilmoittivat nuuskaavansa kerran päivässä tai useammin.

Päivittäin tupakkatuotteita (savukkeet, nuuska, sikarit, piiput) käyttäväksi luokiteltiin vastaaja, joka oli yllä luokiteltu päivittäin savukkeita polttavaksi tai päivittäin nuuskaajaksi. Koska nykyistä nuuskan käyttöä koskevassa kysymyksessä oli hieman enemmän puuttuvia tietoja kuin varsinaisissa tupakkakysymyksissä (kys. 26-27, 30-31), käytettiin osuuksia laskettaessa kantalu- kuna niitä, joille oli voitu muodostaa päivittäistä savukkeiden polttoa kuvaava muuttuja. Tämä oli perusteltua, koska valtaosa nuuskakysymykseen (kys. 36) vastaamattomista oli niitä, jotka eivät olleet kokeilleet nuuskaa (kys. 35). Vuosien 1977 ja 1979 nuuskakysymys oli hie- man erilainen, joten päivittäin tupakkatuotteita käyttävien indikaattori esitetään vain vuodesta 1981 eteenpäin. Nuuskaa ei kysytty myöskään vuonna 1985, jolta vuodelta tätä indikaattoria ei esitetä.

Nuuskaa kokeilleiksi luokiteltiin ne vastaajat, jotka vastasivat myöntävästi kysymykseen ”Oletko koskaan kokeillut nuuskaamista?” (kys. 35).

Nykyiseksi nuuskaajaksi tulkittiin vastaajista ne, jotka ilmoittivat nuuskaavansa silloin tällöin tai kerran päivässä tai useammin (kys. 36).

Itsekäärityjä savukkeita polttaviksi luettiin ne päivittäin savukkeita polttavat, jotka ilmoittivat itsekäärityjen savukkeiden päivittäisen kulutuksen lukumääräksi yksi tai enemmän (kys. 32). Tähän luokkaan tulivat myös ne, jotka ilmoittivat itsekäärityjen ohella tehdasvalmisteisten savukkeiden tai piipullisten lukumäärän.

Päivittäin tupakansavulle altistumisen indikaattoreita muodostettiin kaksi: niiden osuus, jotka eivät lainkaan altistuneet tupakansavulle sekä niiden osuus, jotka ilmoittivat oleskelevansa tupakansavuisissa tiloissa keskimäärin tunnin tai enemmän päivässä (kys. 37).

Raittiiksi tulkittiin ne vastaajat, jotka vastasivat kysymykseen 43 ”en käytä alkoholijuomia”.

Alkoholin juomistiheyden indikaattorit luokiteltiin kysymyksen 43 perusteella.

Viikoittain alkoholia käyttävien ryhmään kuuluvat vaihtoehdon päivittäin, pari kertaa viikossa tai kerran viikossa valinneet.

Vähintään kuukausittain käyttävien ryhmään laskettiin edellisten lisäksi ne, jotka vastasivat vaihtoehdoilla pari kertaa kuukaudessa ja noin kerran kuukaudessa.

Humalajuomisen indikaattorit laskettiin kysymyksen 44 perusteella.

Vähintään viikoittain itsensä tosihumalaan juovien ryhmään on laskettu vastausvaihtoehdon kerran viikossa tai useammin valinneet. Kantalukuna on käytetty joko tähän kysymykseen ja/tai alkoholinkäyttöä koskevaan kysymykseen 43 vastanneita eli luku on laskettu koko nuorisojoukosta, ei vain alkoholia käyttäneistä.

Vähintään kuukausittaisen humalaan juomisen indikaattori on saatu vastaavasti laskemalla yhteen viikoittaiset humaltujat sekä noin 1–2 kertaa kuukaudessa humaltuvat.

Sosiaalista altistumista huumeille mitattiin sekä tuttaviansa joukossa huumeita kokeilleiden tietämisellä että huumeiden tarjonnalla. Lomakkeessa kysyttiin (kys. 45), tiesikö vastaaja tuttaviansa joukossa jonkun, joka olisi kokeillut viimeisen vuoden aikana huumaavia aineita. Indikaattoreiksi tulostettiin ainakin yhden sekä viisi tai useampia huumeita kokeillutta tutta-vaan tietävien osuudet.

Huumeiden tarjontaa koskevasta kysymyksestä (kys. 46) laskettiin niiden osuudet, joille huumaavia aineita oli tarjottu. Tähän sisällytettiin myös ne, jotka eivät olleet ilmoittaneet, oliko tarjonta tullut tuttavilta vai tuntemattomilta.

Erikseen laskettiin niiden osuudet, joille olivat ystävät tai tuttavat tarjonneet sekä niiden osuudet, joille olivat tuntemattomat tarjonneet.

Lisäksi tässä raportissa tarkastellaan seuraavia:

Tupakoinnin kokeiluikä (kys. 26).

Ensimmäisen kokonaisen savukkeen jälkeen toisen kokonaisen savukkeen polttamisajankohta (kys. 28).

Vastaajan subjektiivinen käsitys tupakkariippuvuudestaan. Kysymyksessä 33 esitetyn väitteen (”Luulen, että olen tupakoinnista riippuvainen”) melko hyvin paikkansa pitäväksi tai erittäin hyvin paikkansa pitäväksi vastanneet luokiteltiin riippuvaisiksi.

Nikotiinikorvaushoitotuotteiden käyttö (kys. 40).

Kodin tupakointikiellot (kys. 38).

Autotupakointia koskevat kiellot (kys. 39).

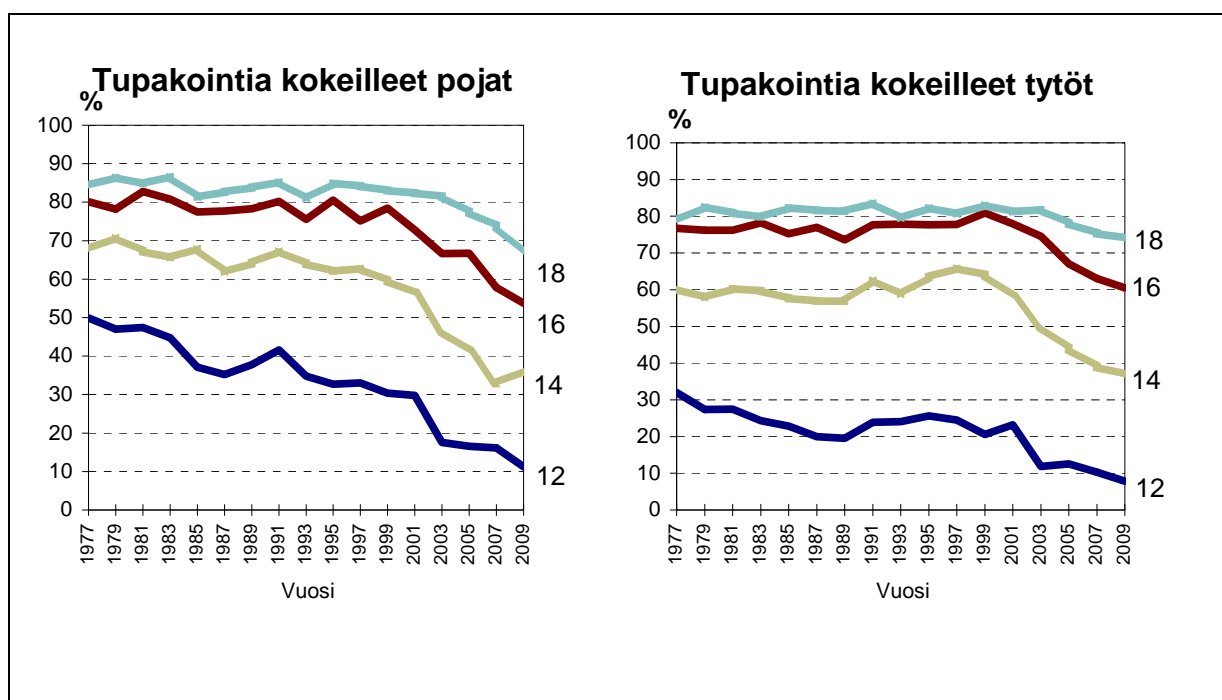
3 TUPAKOINTI

3.1 Tupakointikokeilut

Vuonna 2009 8 % 12-vuotiaista tytöistä ja 11 % samanikäisistä pojista ilmoitti kokeilleensa tupakkaa. Kaksi vuotta vanhempien joukossa kokeilemattomat olivat vielä enemmistönä, mutta 16-vuotiaista jo kokeilleet, tytöistä 61 % ja pojista 54 % (kuvio 1, liitetaulukot 1, 6). Vaikka valtaosa 18-vuotiaista on jo kokeillut tupakkaa, kokeilemattomia on edelleen kolmannes (30 %).

12–14-vuotiailla pojilla tupakointikokeilut ovat vähentyneet systemaattisesti tutkimusjakson aikana (1977–2009) (Kuvio 1). Voimakkainta lasku on ollut vuodesta 2001 alkaen. Kokeilleiden osuudet 18-vuotiaista lähtivät laskuun vasta vuoden 2005 jälkeen. Vuosien 2005 ja 2009 välillä kokeilut vähenivät tilastollisesti merkitsevästi 14- ja 16-vuotiailla tytöillä ($p < .05$, liitetaulukko 51) ja 16- ja 18-vuotiailla pojilla ($p < .001$). Kun tarkastellaan tuoreinta tutkimusjaksoa 2007–2009, muutokset tupakkakokeilujen osalta eivät olleet tilastollisesti merkitseviä (liitetaulukko 52). Tänä ajanjaksona 14-vuotiailla pojilla kokeilleiden osuus jopa hieman nousi.

Kun tarkastellaan koko tutkimusjaksoa, sukupuolten väliset tupakointikokeilujen erot ovat tasoittuneet ja ovat edelleen vähäisiä. 12-vuotiaissa pojissa on kuitenkin edelleen hieman enemmän kokeilleita kuin samanikäisissä tytöissä. 14-, 16- ja 18-vuotiaiden ikäryhmässä tytöt ohittavat pojat kokeilujen useudessa.

Kuvio 1. Tupakointia kokeilleiden 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 1. Percentage of 12–18-year-olds who have tried tobacco by age and sex in 1977–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

3.2 Tupakoinnin kokeiluikä ja kokonaisen savukkeen polttamisajankohta

Vuonna 2009 kysyttiin tupakkaa kokeilleilta, minkä ikäisiä he olivat ensimmäisen kerran tupakkaa kokeillessaan (taulukko 2). Kokeiluikäkysymyksen lisäksi selvitettiin, kuinka pian ensimmäisen kokonaisen savukkeen polttamisen jälkeen nuori poltti toisen kokonaisen savukkeen (taulukko 3).

Tyypillisin tupakoinnin kokeiluikä on 13-15 vuotta. Sukupuolten väliset erot olivat vähäisiä lukuun ottamatta 12- vuotiaita; tupakkaa kokeilleista 12-vuotiaista pojista 4 % raportoi kokeilleensa tupakkaa ensimmäisen kerran 9-vuotiaana tyttöjen kokeiluikä ollessa 12 vuotta. 14-vuotiaiden joukossa yleisin tupakoinnin kokeiluikä oli molemmilla sukupuolilla 13–14-vuotta. (taulukko 2)

Taulukko 2. Ikä, jolloin ensimmäisen kerran kokeillut tupakointia iän ja sukupuolen mukaan (%). Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Table 2. Age of tobacco experimenting for the first time, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Ei kokeillut tupakointia	89	64	47	34	92	64	40	26
7-vuotiaana tai alle	1	1	1	1	0	1	1	1
8-vuotiaana	1	1	1	1	-	-	0	1
9-vuotiaana	4	2	1	1	0	1	1	1
10-vuotiaana	3	2	2	3	1	1	2	2
11-vuotiaana	3	3	3	3	3	2	3	2
12-vuotiaana		9	6	6	4	7	7	8
13-vuotiaana		9	10	9		14	12	15
14-vuotiaana		8	11	12		11	14	14
15-vuotiaana			13	11			13	14
16-vuotiaana			5	9			7	9
17-vuotiaana				6				6
18-vuotiaana				4				3
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	318	715	677	529	354	984	948	907
Puuttuva tieto, N	8	20	13	8	2	15	14	4

Ensimmäisen savukkeen jälkeen toinen savuke poltettiin yleisimmin samana päivänä, kun kokeiluikä oli 14-, 16- tai 18-ikävuotta. Sen sijaan 12-vuotiaista kokeilijoista yli puolet (57 %) ilmoitti, etteivät he ole kokeilleet tupakointia enää uudestaan (taulukko 3).

Taulukko 3. Ensimmäisen kokonaisen savukkeen jälkeen toisen kokonaisen savukkeen polttamisajan-
kohdan mukaiset osuudet sukupuolen ja iän mukaan (%). Nuorten terveystapatutkimus
2009.

Table 3. Duration from smoking first cigarette to second whole cigarette, by age and sex (%). Ado-
lescent Health and Lifestyle Survey 2009.

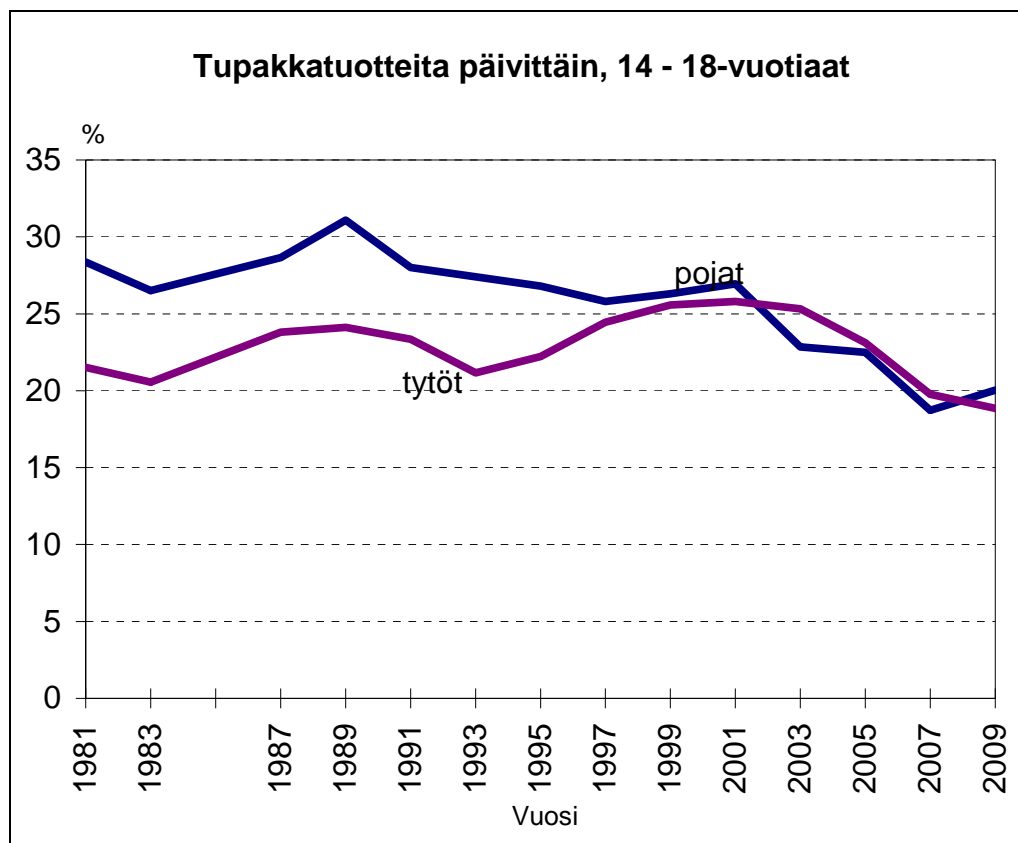
	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Ei koskaan enää	48	31	13	9	65	23	11	12
Samana päivänä	3	16	22	22	4	17	20	20
Seuraavana päivänä	10	13	15	13	9	11	9	9
Viikon kuluessa	24	19	16	20	4	17	17	18
Kuukauden kuluessa	7	12	18	17	4	19	25	20
Vuoden kuluessa	3	5	10	10	4	9	12	14
Yli vuoden kuluttua	3	5	5	8	9	4	5	7
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	29	240	343	344	23	332	539	637
Puuttuva tieto, N	7	21	24	12	5	34	39	35

3.3 Tupakkatuotteiden päivittäinen käyttö

Tupakkatuotteiden päivittäisestä käytöstä on tietoa vuodesta 1981 lähtien. Tupakkatuotteiden käyttö sisältää kaikki tupakkatuotteet yhteensä, kuten savukkeet, nuuska, sikarit ja piiput. Kahden viimeksi mainitun käyttö nuorison keskuudessa on erittäin harvinaista. Vuonna 2009 tupakkatuotteita käytti päivittäin 14-vuotiaista sekä tytöistä että pojista 8 %, 16-vuotiaista sekä tytöistä että pojista 23 %. Vanhimmassa ikäryhmässä pojat käyttivät tupakkatuotteita päivittäin hieman useammin kuin tytöt (29 % vs. 26 %) (liitetaulukot 7, 32). 12-vuotiailla tupakkatuotteiden päivittäinen käyttö pysyi harvinaisena.

14- ja 18-vuotiaiden tyttöjen tupakkatuotteiden käyttö lisääntyi vähitellen 1980-luvun alusta lähtien aina vuoteen 2001 asti (kuvio 2, liitetaulukko 32). Tämän jälkeen tyttöjen tupakkatuotteiden käytön nousu pysähtyi ja kääntyi laskuun. Muutos oli tilastollisesti merkitsevä ($p < .05$) vuosina 2005–2009 18-vuotiailla tytöillä (liitetaulukko 51), mutta ei enää vuosina 2007–2009 (liitetaulukko 52). Pojilla tupakkatuotteiden käyttö oli lähtenyt lievään laskuun jo 90-luvun alussa. Lasku näyttäisi kuitenkin pysähtyneen vuosien 2007–2009 välillä ja kääntyneen vuonna 2009 hieman nousuun. Muutos ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä kyseisenä ajanjaksona (liitetaulukko 52).

Tupakkatuotteiden käytön muutokset olivat eri ikäryhmissä suurin piirtein samanlaisia kuin ikävakioidut luvut 14–18-vuotiailla (kuvio 3, liitetaulukko 7). Poikkeuksena oli 18-vuotiaat, joilla tupakkatuotteiden käytössä ei tapahtunut juuri muutoksia ennen vuotta 2007; vuosien 2005–2007 välillä tupakkatuotteiden päivittäinen käyttö kääntyi laskuun ja lasku jatkui myös vuosien 2007–2009 välillä. 14-vuotiailla lasku alkoi vuonna 2001, mutta kääntyi jälleen lievään nousuun vuonna 2005. Vuosien 2007–2009 välillä. 16-vuotiailla vuoden 2001 jälkeen alkanut lasku pysähtyi vuosina 2007–2009.

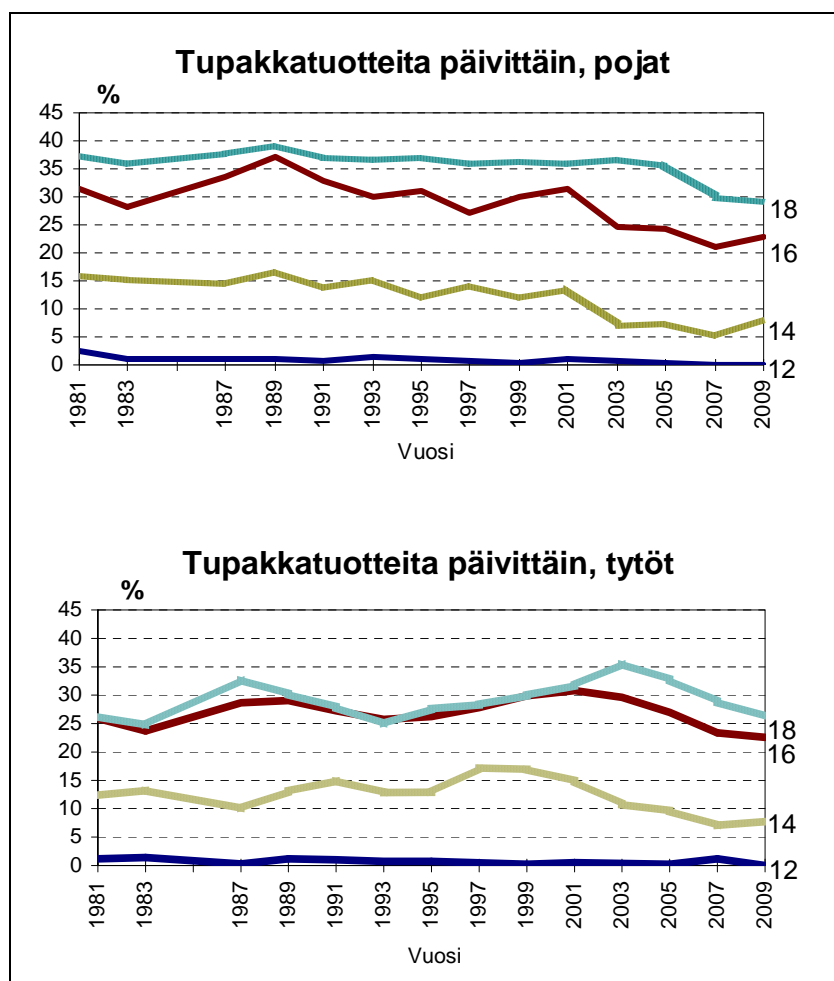

Kuvio 2. Päivittäin tupakkatuotteita käyttävien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 2. Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds who use tobacco products daily by sex in 1981–2009. (boys = pojat, girls = tytöt). Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Tupakkatuotteiden käytön muutokset ikä- ja sukupuoliryhmittäin olivat kokonaisuutena samanlaisia kuin ikävakioidut luvut 14–18-vuotiailla (kuvio 3, liitetaulukko 7). Poikkeuksena olivat 18-vuotiaat pojat, joilla tupakkatuotteiden käytössä ei tapahtunut juuri muutoksia ennen vuotta 2007; vuosien 2005–2007 välillä tupakkatuotteiden päivittäinen käyttö kääntyi selvään laskuun, mutta lasku näyttää hidastuneen vuosien 2007–2009 välillä. Vuodesta 2001 vuoteen 2007 jatkunut lasku 14- ja 16-vuotiaiden poikien päivittäisessä tupakkatuotteiden käytössä näyttää pysähtyneen ja kääntyneen uudelleen nousuun vuosien 2007–2009 välisenä aikana. 14-vuotiailla pojilla lasku alkoi vuonna 2001, mutta kääntyi jälleen lievään nousuun vuosina 2007–2009. 16-vuotiailla vuoden 2001 jälkeen alkanut lasku pysähtyi vuosina 2007–2009.

Vielä vuonna 2007 näytti siltä, että vuosituhannen alusta alkanut 14-vuotiaiden tyttöjen päivittäinen tupakkatuotteiden käyttö oli laskussa. Vuoden 2009 mittaus kuitenkin osoitti, että pitkään jatkunut laskutrendi on nyt pysähtynyt ja tupakkatuotteiden päivittäinen käyttö on lähentynyt uudelleen nousuun. Sekä 16- että 18-vuotiailla tytöillä lasku on hidastunut.

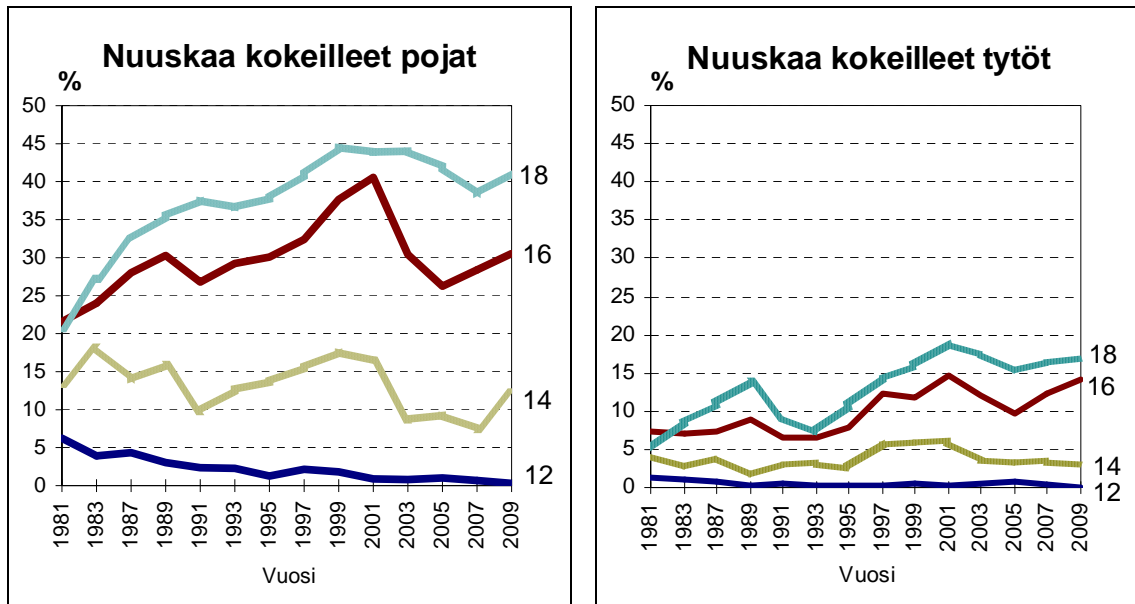
Kuvio 3. Päivittäin tupakkatuotteita käyttävien 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 3. Percentage of 12–18-year-olds who use tobacco products daily by age and sex in 1981–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

3.4 Nuuskan käyttö

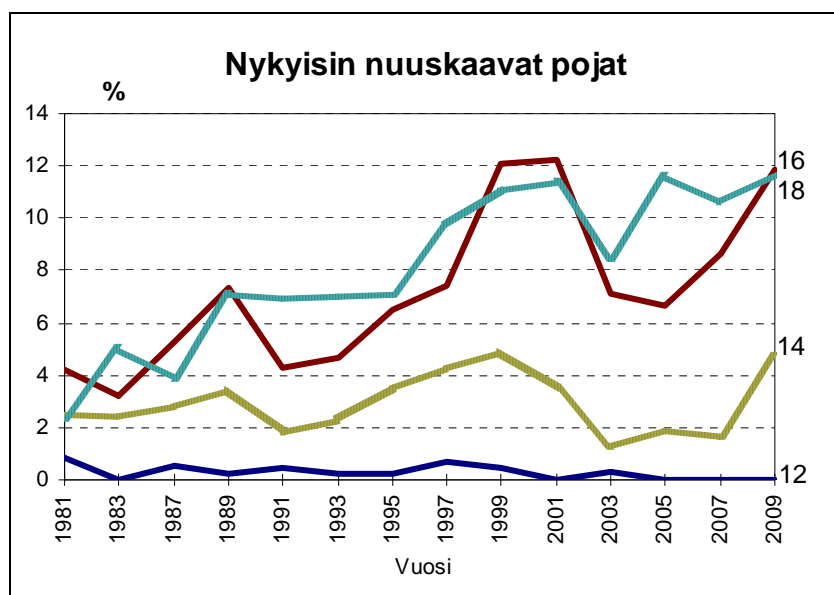
Nuuskakokeilut lisääntyivät 14–18-vuotiailla pojilla 90-luvun alusta aina 2000-luvun alkun. Tämän jälkeen alkanut kokeilujen laskusuunta pysähtyi useimmissa ikä- ja sukupuoliryhmissä vuonna 2007 ja kääntyi uudelleen nousuun vuosina 2007–2009 (kuvio 4, liitetaulukko 10). Muutokset vuosien 2007 ja 2009 välillä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä lukuunottamatta 14-vuotiaita poikia (liitetaulukko 52). 12-vuotiaat pojat kokeilevat nuuskaa erittäin harvoin ja muutokset 2000-luvulla ovat olleet vähäisiä. Vuonna 2009 pojista nuuskaa kokeilleita oli 14 vuoden iässä 12 %, 16-vuotiaana 31 % ja 18-vuotiaana 41 % (liitetaulukot 2, 10, 37). Tutkimusjakson 2007–2009 välisenä aikana huomattavaa on 14-, 16- ja 18-vuotiaiden poikien nuuskakokeilujen kääntymisen selvään nousuun. Tyttöjen kokeiluluvut ovat alhaisempia kuin poikien. Kokeilujen väheneminen näyttäisi pysähtyneen 14-vuotiailla tytöillä vuosien 2007–2009 välisenä aikana, kun taas 16- ja 18-vuotiailla tytöillä nuuskaa kokeilleiden osuudet näyttäisivät lähteneen jälleen nousuun.

Nykyisin nuuskaavien (silloin tällöin sekä päivittäin) poikien osuudet seurasivat nuuskaa kokeilleiden osuuden muutoksia (kuvio 5, taulukko 3, liitetaulukot 3, 11, 38). Osuudet nousivat etenkin 1990-luvun loppupuolella aina 2000-luvun alkuun asti, minkä jälkeen nuuskan käyttö väheni hieman 14–16-vuotiailla. Vuodesta 2007 vuoteen 2009 nuuskaa silloin tällöin tai päivittäin käyttävien osuudet lisääntyivät kaikissa ikäryhmissä, mutta etenkin 14- ja 16-vuotiailla pojilla, joilla nousua oli molemmissa ikäryhmissä 3 prosenttiyksikköä. Vuosina 2007–2009 muutos oli tilastollisesti merkitsevä 14-vuotiailla pojilla ($p < .05$). Tyttöissä nykyisin nuuskaajia oli erittäin vähän. (liitetaulukko 11)

Kuvio 4. Nuuskaa joskus kokeilleiden 12–18-vuotiaiden osuudet (%) vuosina 1981–2009 iän ja sukupuolen mukaan. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 4. Percentage of 12–18-year-olds who have tried snus by age and sex in 1981–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

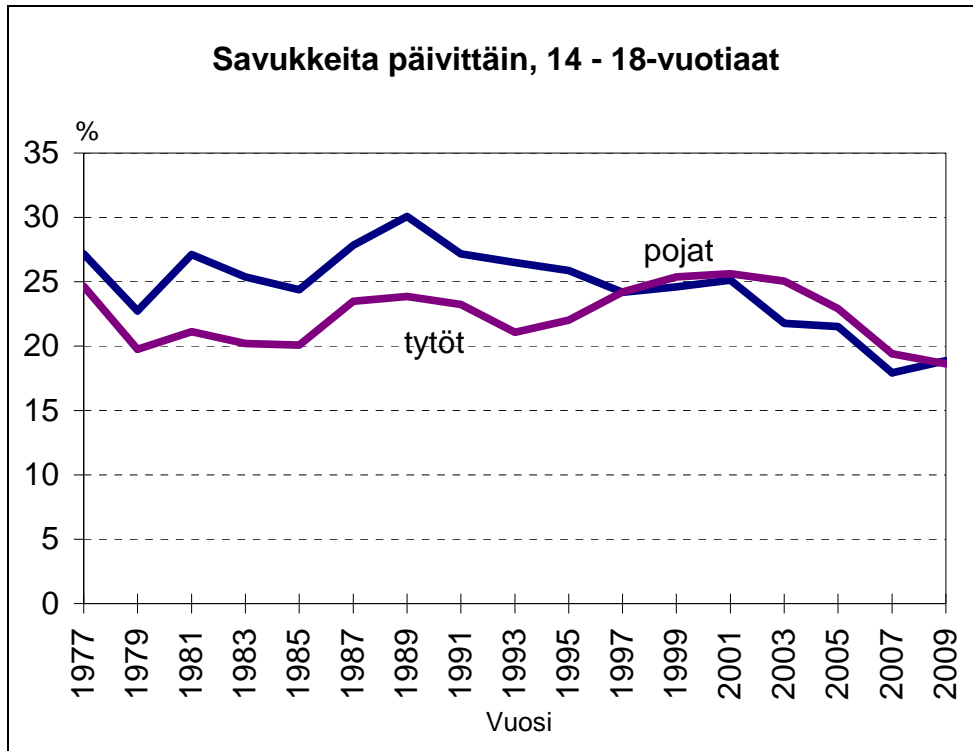

Kuvio 5. Nuuskaa silloin tällöin tai päivittäin käyttävien 12–18-vuotiaiden poikien osuudet (%) iän mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 5. Percentage of 12–18-year-old boys who use snus occasionally or daily in 1981–2009. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

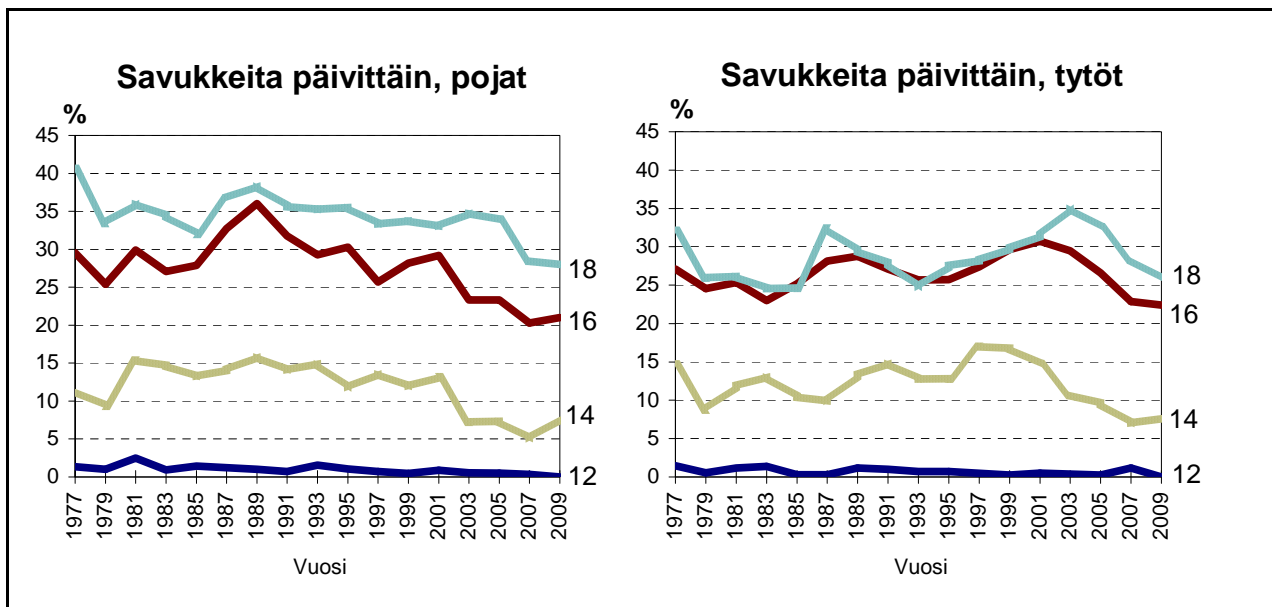
3.5 Päivittäinen savukkeiden poltto

Tytöillä päivittäin savukkeita polttavien osuus on lähes sama kuin päivittäin tupakkatuotteita käyttävien osuus, sillä tytöt käyttävät nuuskaa harvoin (kuvio 6, liitetaulukko 8). Tarkastelemalla pelkästään savukkeiden polttoa, saadaan tupakan käytön yleisyydestä ja laskusta pojilla hieman myönteisempi kuva (kuvio 6) kuin tarkastelemalla tupakkatuotteiden kokonaiskäyttöä. Päivittäin savukkeita polttavien osuudet ikä- ja sukupuoliryhmittäin vuosina 1977–2009 on esitetty kuviossa 7 (ks. myös liitetaulukko 33).

Kuvio 6. Päivittäin savukkeita polttavien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 6. Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds who smoke cigarettes daily by sex in 1977–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Kuvio 7. Päivittäin savukkeita polttavien osuus (%) 12–18-vuotiailla iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure Percentage of 12–18-year-olds who smoke cigarettes daily by age and sex in 1977–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Taulukossa 4 on eritelty erikseen kaikkien tupakkatuotteiden (savukkeet, nuuska, sikari, piippu) käyttö yhteensä sekä erikseen savukkeita ja nuuskaa päivittäin käyttävien osuudet sekä vain savukkeita ja vain nuuskaa käyttävien osuudet pojilla. Lukuja ei esitetä tytöille, koska nuuskaaminen on tytöillä harvinaista.

Taulukko 4 osoittaa, että sekakäyttö on tavallista 14–16-vuotiailla. Lisäksi taulukko osoittaa, että pelkän savukkeiden polton tarkasteleminen antaa harhaisen kuvan poikien tupakan käytöstä.

Taulukko 4. Päivittäinen tupakkatuotteiden (savukkeet, nuuska, sikari, piippu) käyttö yhteensä, savukkeiden ja nuuskan päivittäinen käyttö sekä vain nuuskaa ja vain savukkeita käyttävien osuudet (%) 14-, 16- ja 18-vuotiailla pojilla 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Table 4. Total daily use of tobacco products (cigarettes, snus, cigars, pipefuls), daily use of cigarettes and snus, and proportions of those using snus only and cigarettes only (%) in 14, 16 and 18-year-old boys in 1981–2009. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Tupakkatuote ja ikä	1981	1983	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
14-vuotiaat														
Tupakkatuotteita päivittäin	16,1	15,2	14,5	16,9	14,1	15,2	12,1	14,4	12,3	13,4	7,2	7,5	5,4	8,1
Savukkeita päivittäin	15,9	15,0	14,2	16,0	14,0	14,7	11,9	13,9	11,9	13,2	7,2	7,2	5,1	7,8
Vain savukkeita	15,5	15,0	14,0	15,8	13,8	14,6	11,8	13,7	11,6	12,8	7,2	7,2	4,9	7,6
Nuuskaa päivittäin	0,6	0,2	0,6	1,1	0,3	0,6	0,3	0,6	0,7	0,7	-	0,3	0,4	0,4
Vain nuuska	0,2	0,2	0,4	0,9	0,1	0,5	0,2	0,4	0,4	0,3	-	0,3	0,3	0,3
16-vuotiaat														
Tupakkatuotteita päivittäin	31,5	28,3	33,5	37,0	32,8	30,1	31,2	27,1	30,2	31,4	24,7	24,2	21,0	22,7
Savukkeita päivittäin	30,2	27,3	33,0	36,2	31,9	29,6	30,5	26,2	28,2	29,4	23,7	23,4	20,7	21,2
Vain savukkeita	30,2	27,1	32,6	35,6	31,6	29,4	29,8	25,6	27,7	28,2	23,3	22,8	19,6	20,7
Nuuskaa päivittäin	1,3	1,2	1,0	1,4	1,2	0,7	1,4	1,5	2,5	3,3	1,4	1,4	1,4	2,1
Vain nuuska	1,3	1,0	0,5	0,9	0,9	0,5	0,7	0,8	1,9	2,0	1,0	0,8	0,3	1,5
18-vuotiaat														
Tupakkatuotteita päivittäin	37,5	36,0	37,9	39,3	37,1	36,8	37,1	36,0	36,4	36,0	36,7	35,8	29,8	29,4
Savukkeita päivittäin	36,5	34,5	37,1	38,7	35,7	35,4	35,8	33,6	33,9	33,4	35,1	34,4	28,2	28,0
Vain savukkeita	36,3	34,1	36,9	38,1	35,2	35,2	35,2	33,0	32,9	33,0	34,4	33,5	27,5	27,3
Nuuskaa päivittäin	1,2	1,9	1,0	1,2	1,9	1,7	1,9	3,0	3,5	3,0	2,3	2,2	2,3	2,1
Vain nuuska	1,0	1,5	0,7	0,6	1,4	1,5	1,3	2,4	2,5	2,6	1,6	1,3	1,6	1,3

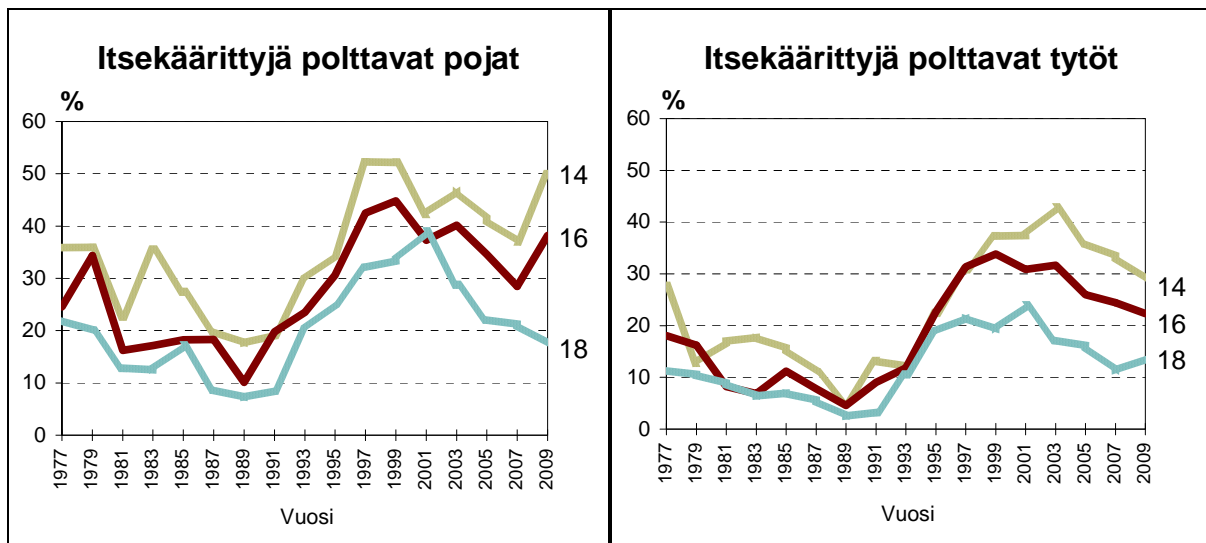
3.6 Savukkeiden kulutus

Päivittäin tupakoivilta tiedusteltiin päivittäin poltettujen savukkeiden määrää. Päivittäinen savukemäärä on lisääntynyt 80-luvun alusta molemmilla sukupuolilla (liitetaulukot 12, 36). Pojat polttivat useampia savukkeita päivässä kuin tytöt. 14-vuotiaat pojat polttivat keskimäärin 9 savuketta päivässä tyttöjen polttaessa 8 (liitetaulukko 12). Sukupuoliero savukkeiden kulutuksessa säilyi myös 16- ja 18-vuotiailla. 18-vuotiailla pojilla kulutus ei juuri ole muuttunut vuosikymmenten aikana. Vuonna 2009 noin joka viides (19 %) 14–18-vuotias poltti yli yhdeksän savuketta päivässä (liitetaulukot 9, 34).

3.7 Itsekäärityt savukkeet

Nuoret polttavat ensisijaisesti tehdasvalmisteisia savukkeita (liitetaulukko 4). Piipun ja sikarin polttaminen on harvinaista. Savukkeiden kääriminen irtotupakasta on yleisintä 14-vuotiaiden joukossa. 14–16-vuotiaat pojat käärivät savukkeensa irtotupakasta selvästi useammin kuin tytöt. Päivittäin tupakoivilla itsekääritysten polttaminen joko yksinomaan tai tehdasvalmisteisten rinnalla lisääntyi 1990-luvulla moninkertaiseksi, mutta kääntyi laskuun vuoden 1999 jälkeen useimmissa ikä- ja sukupuoliryhmissä (kuvio 8, liitetaulukot 13,35). Tutkimusjakson 2007–2009 välisenä aikana itsekääritysten suosio 14–16-vuotiaiden poikien osalta on kasvanut selvästi, kun taas samanikäisillä tytöillä muutoksia ei juuri näy. 18-vuotiailla muutokset olivat vähäisiä kahden viime vuoden aikana.

Kuvio 8. Itsekääritystä savukkeita polttavien 14–18-vuotiaiden osuudet (%) päivittäin tupakoivista iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

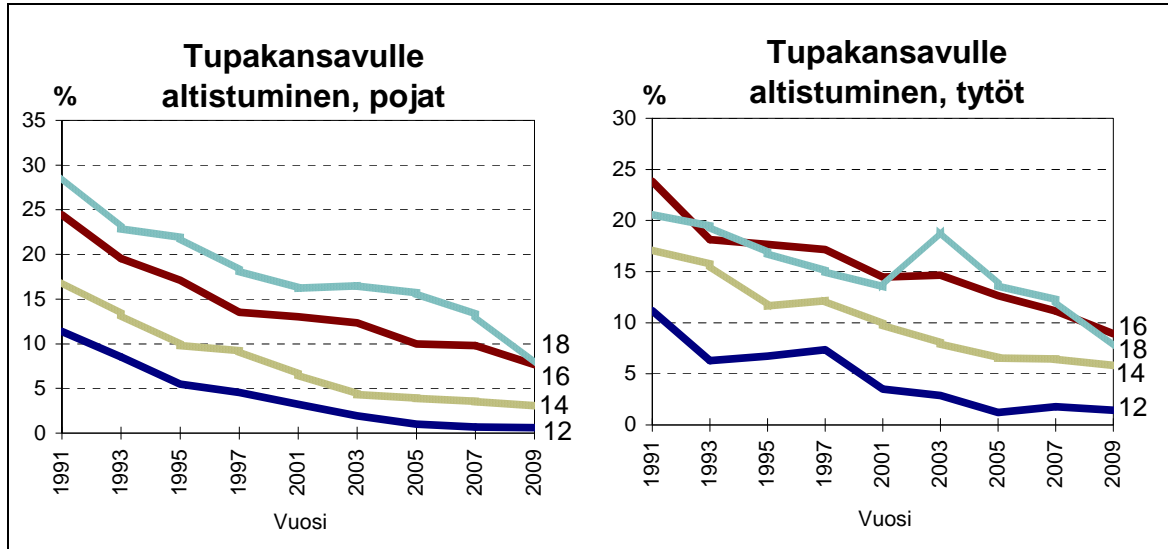
Figure 8. Percentage of 14–18-year-olds who smoke self-rolled cigarettes daily by age and sex in 1977–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

3.8 Tupakansavulle altistuminen

Vuonna 2009 12-vuotiasta pojista 93 % ja tytöistä 91 % ei altistunut lainkaan tupakansavulle päivittäin (liitetaulukko 14). Altistumattomien osuus pieneni iän myötä. Sukupuolittaiset erot olivat vähäisiä.

Vähintään tunnin päivässä tupakansavulle altistuneiden osuus väheni vuosien 1991 ja 2009 välillä kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä. Lasku tasaantui vuoden 2005 jälkeen 12–14-vuotiailla. Sen sijaan 16–18-vuotiailla lasku jatkui, myös kahden viime vuoden aikana (kuvio 9, liitetaulukot 15, 16, 39, 40). Vuosina 2005–2009 muutos oli tilastollisesti merkitsevä 18-vuotiailla (liitetaulukko 51).

Pitkäaikainen oleskelu tupakansavussa (1–5 tuntia tai enemmän päivässä) on nykyään harvinaista ja vuodesta 2005 lähtien muutokset ovat olleet minimaalisia. Muutokset eivät myöskään ole olleet tilastollisesti merkitseviä.

Kuvio 9. Niiden 12–18-vuotiaiden osuus (%) iän ja sukupuolen mukaan, jotka altistuvat vähintään tunnin päivässä tupakansavulle 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 9. Percentage of 12–18-year-olds who are exposed to tobacco smoke for at least one hour daily in 1991–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

3.9 Koti- ja autotupakointia koskevat rajoitukset

Kotitupakointia koskeva kysymys (kys. 38) on toistettu Nuorten terveystapatutkimuksen kyselyissä vuosina 2005, 2007 ja 2009. Tupakkavapaiden kotien määrä ei juuri lisääntynyt tutkimusjakson aikana (taulukko 5). Vuonna 2009 tutkimukseen vastanneista 12–18-vuotiaista 61% ilmoitti täydellisistä tupakointikielloista kodissa (kukaan ei saa tupakoida missään), 24% raportoi osittaisista rajoituksista (tupakointi on sallittu vain joissakin paikoissa tai joskus), 5%:lla kotona sai tupakoida vapaasti. 11% vastaajista ei osannut määritellä kodin tupakointikieltojen astetta (taulukko 6).

Sukupuolierot olivat vähäisiä. Sen sijaan ikäryhmittäin tarkasteltuna täydelliset tupakointikiellot kotona vähenivät selvästi iän myötä; esimerkiksi 12–14-vuotiaiden kodeista lähes 70%:ssa oli tupakoinnille asetettu täyskielto kun taas 18-vuotiaiden osalta vastaava luku oli 51% (taulukko 6)

Vuonna 2009 kysyttiin ensimmäisen kerran autotupakointiin liittyvistä kielloista ja rajoituksista. Valtaosa 12-18-vuotiaista nuorista (83 %) raportoi tupakoinnin olevan kiellettyä perheen autossa tai autoissa. Noin joka kymmenes nuori joutuu kuitenkin altistumaan tupakansavulle autossa: 6 %:lla tupakointi on sallittua silloin tällöin; 5 %:lla vastaajista autossa saa tupakoida vapaasti; 2 % vastaajista ilmoitti, ettei perheellä ole autoa (taulukko 6).

Taulukko 5. Kodin tupakointia koskevat kiellot ja rajoitukset (%) vuosina 2005–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Table 5. Distribution (%) of home smoking bans in 2005–2009. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

12-18-vuotiaat	Vuosi		
	2005	2007	2009
Täydellinen tupakointikielto	58	60	61
Osittainen kiello	27	25	24
Ei kielloa	4	4	5
Ei osaa sanoa	10	11	11

Taulukko 6. Koti- ja autotupakointia koskevat kiellot ja rajoitukset (%) iän mukaan vuonna 2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Table 6. Distribution (%) of home and car smoking bans in 2009, by age. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

	Ikä				
	12	14	16	18	12-18
Kodin tupakointikiello	12	14	16	18	12-18
Täydellinen kiello	69	64	60	51	61
Osittaisia rajoituksia	20	21	22	29	24
Ei kielloa	1	2	5	9	5
Ei osaa sanoa	10	12	12	11	11
Yhteensä	100	100	100	100	100
N	672	1711	1635	1430	5448
Puuttuva tieto, N	10	23	17	18	68
	Ikä				
Autotupakointikiello	12	14	16	18	12-18
Täydellinen kiello	87	86	83	79	83
Osittaisia rajoituksia	6	5	6	8	6
Ei kielloa	3	3	5	7	5
Ei osaa sanoa	3	5	4	3	4
Perheellä ei autoa	2	2	2	3	2
Yhteensä	100	100	100	100	100
N	673	1718	1637	1436	5464
Puuttuva tieto, N	9	16	15	12	52

3.10 Tupakkariippuvuus

Nuorten käsitystä omasta riippuvuudestaan tupakkaan mitattiin vuoden 2009 kyselyssä väittämällä ”*Luulen, että olen tupakoinnista riippuvainen*”. Melko tai erittäin hyvin paikkansa pitäväksi väittämän totesi 4 % 14-vuotiaista, 11 % 16-vuotiaista ja 15 % vanhimman ikäryhmän vastaajista. Sukupuolten välillä ei ikäryhmien sisällä juurikaan ollut eroa (taulukko 7).

Taulukko 7. Väittämä ”Luulen, että olen tupakoinnista riippuvainen” iän ja sukupuolen mukaan (%). Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Table 7. Statement ”I think I’m addicted to smoking” by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

	POJAT			TYTÖT		
	14	16	18	14	16	18
Pitää erittäin hyvin paikkansa	1,2	6,0	6,0	2,0	4,9	7,7
Pitää melko hyvin paikkansa	2,5	5,1	10,1	2,9	6,9	6,8
Pitää jonkin verran paikkansa	2,9	7,4	9,2	1,6	8,0	8,5
Ei pidä lainkaan paikkaansa	0,4	2,0	1,9	0,7	1,3	1,7
En osaa sanoa	0,7	0,3	0,8	0,3	1,3	1,1
Ei päivittäin tupakoiva	92,3	79,1	72,0	92,4	77,7	74,2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
N	729	685	533	992	958	908
Puuttuva tieto, N	6	5	4	7	4	3

3.11 Nikotiinikorvaushoitotuotteiden käyttö

Valtaosa nuorista (88 %) ei ole koskaan kokeillut nikotiinikorvaushoitotuotteita. Tästä huolimatta tuotteet tunnetaan yleisesti hyvin; kaikista vastanneista vain 3 % raportoi ettei tiennyt, mitä nikotiinikorvaushoitotuotteet olivat. Ikäryhmittäin tarkasteltuna nikotiinikorvaushoitotuotetta kerran tai pari kokeilleita oli 18-vuotiaista pojista 13 % ja samanikäisistä tytöistä 10 %. 16-vuotiaista kerran pari kokeilleita oli 10 % pojista ja tytöistä. Korkeintaan 20 kertaa tai yli 20 kertaa käyttäneitä oli 1-3 % 14–16-vuotiaista (taulukko 8).

Taulukko 8. Nikotiinikorvaushoitotuotteiden käyttö iän ja sukupuolen mukaan (%). Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Table 8. Use of nicotine replacement products by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

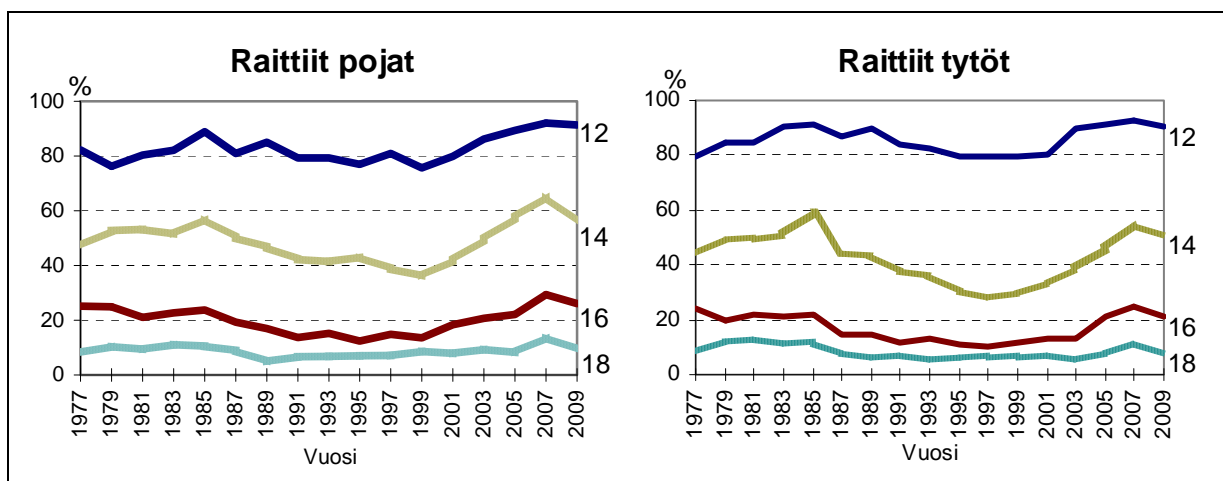
	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
En tiedä, mitä ne ovat	10	3	3	2	8	1	1	1
En	90	92	84	80	92	94	88	88
Olen kokeillut kerran pari	0	4	10	13		4	10	10
Olen käyttänyt korkeintaan 20 kertaa		1	2	2		0	1	1
Olen käyttänyt yli 20 kertaa		1	1	2			0	0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	320	721	682	533	353	993	955	908
Puuttuva tieto, N	6	14	8	4	3	6	7	3

ALKOHOLIN JUOMINEN

3.12 Raittius

Vuonna 2009 12-vuotiaista pojista ja tytöistä yhtä suuri osuus (91 %) ilmoitti, että ei juo alkoholi juomia edes pieniä määriä. 14–18-vuotiaista nuorista pojat ilmoittivat olevansa raittiita tyttöjä useammin. Raittius väheni iän karttuessa siten, että 18-vuotiaista vain alle 10 % ilmoitti, että ei juo lainkaan alkoholi juomia. (liitetaulukko 17)

2000-luvulla raittiiden nuorten osuus oli kaikissa ikäryhmissä ja molemmilla sukupuolilla suurimmillaan vuonna 2007. Tutkimusjaksolla 2007–2009 raittiiden 14-vuotiaiden poikien osuus väheni 65 %:sta 56 %:iin ja tytöillä 55 %:sta 51 %:iin. 16-vuotiaiden ikäryhmässä raittiiden poikien ja tyttöjen osuudet olivat vuonna 2007 29 % ja 25 %, vuonna 2009 osuudet olivat puolestaan 26 % ja 21 %. 18-vuotiailla pojilla vastaavat osuudet olivat vuonna 2007 14 % ja vuonna 2009 9 %, kun taas 18-vuotiailla tytöillä raittius väheni 11 prosentista 8 prosenttiin. (liitetaulukko 19, kuvio 10) Raittiudessa tapahtunut muutos oli 14-vuotiaiden poikien osalta tilastollisesti merkitsevä vuosina 2007–2009 ($p < .05$) (liitetaulukko 52).

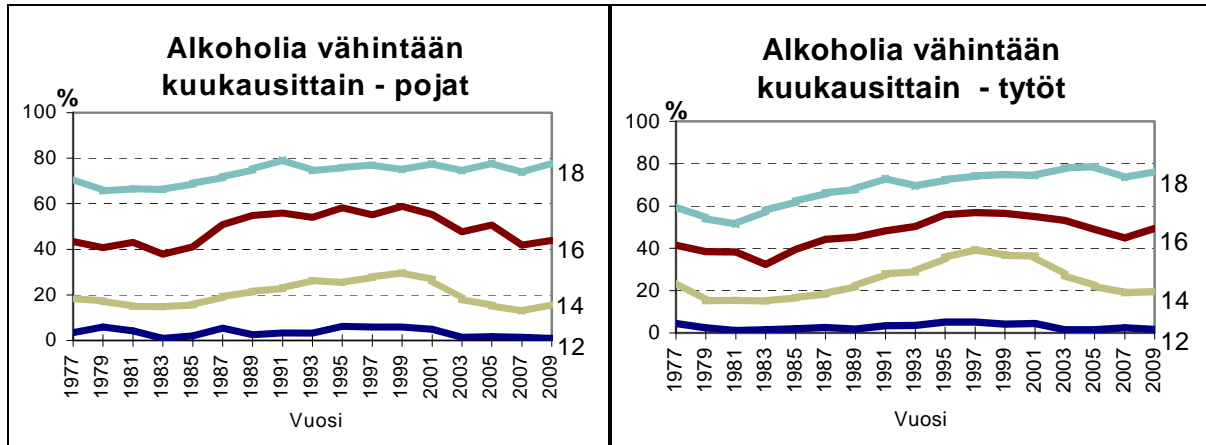
Kuvio 10. Raittiiden 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 10. Percentage of 12–18-year-olds who abstain from alcohol by age and sex in 1977–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

3.13 Alkoholin juomistiheys

Vuonna 2009 kerran kuukaudessa tai useammin alkoholia juovien prosenttiosuudet olivat 14-vuotiailla pojilla 16 % ja tytöillä 20 %, 16-vuotiailla pojilla 44 % ja tytöillä 49 % sekä 18-vuotiailla pojilla 78 % ja tytöillä 76 %. 12-vuotiaiden ikäryhmässä vain yksittäiset pojat ilmoittivat kuukausittaisesta juomisesta, tytöistä puolestaan 2 % ilmoitti juoneensa ainakin pieniä määriä alkoholia vähintään kerran kuukaudessa. (liitetaulukko 17)

Vuosien 2005–2007 välinen kuukausittaisen alkoholinkäytön laskusuunta pysähtyi vuoteen 2009 kaikilla ikäryhmillä 12-vuotiaita lukuun ottamatta. Kun vuonna 2007 14–18-vuotiaista pojista 43 % ilmoitti juovansa alkoholia kerran kuukaudessa tai useammin, vuonna 2009 vastaava osuus oli 46 %. Tyttöjen vastaavat osuudet olivat 46 % ja 48 %. (liitetaulukko 20 ja 42)

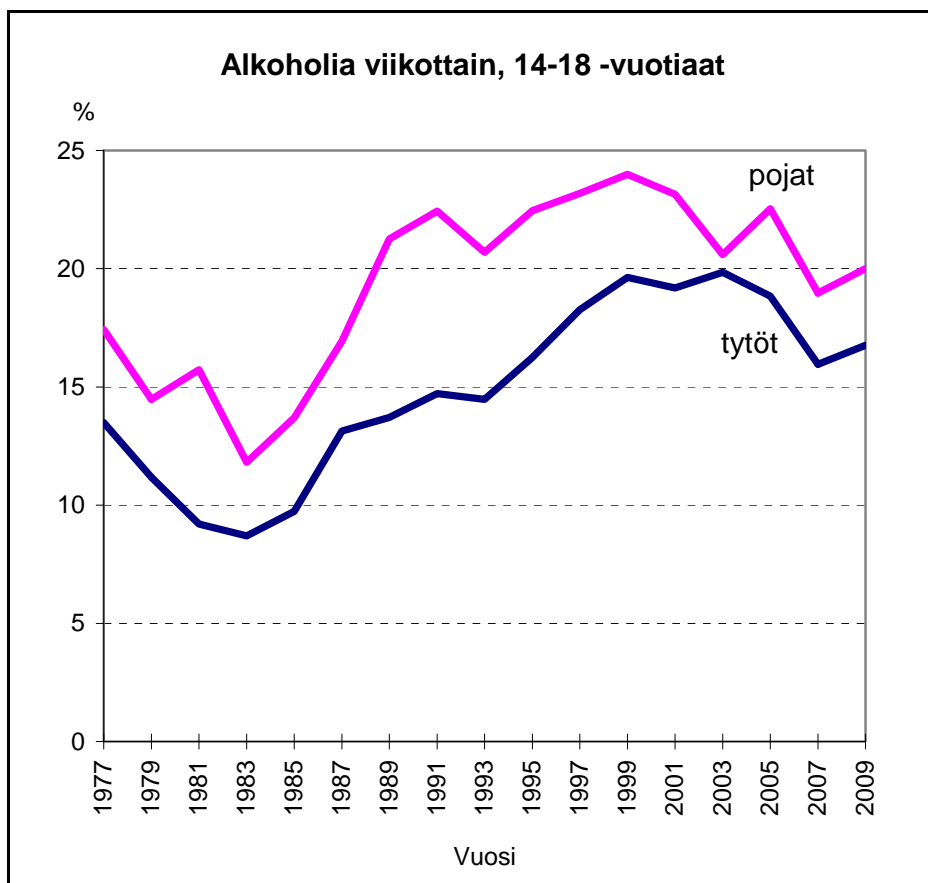

Kuvio 11. Alkoholia vähintään kerran kuukaudessa juovien 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 11. Percentage of 12–18-year-olds who drink alcohol at least once a month by age and sex in 1977–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

12-vuotiaista pojista vain muutama ilmoitti juoneensa alkoholia vähintään kerran viikossa, samanikäisistä tytöistä ei yksikään. Viikoittainen juominen oli niin ikään harvinaista 14-vuotiaille. 16-vuotiasta pojista 15 % ja tytöistä 14 % ilmoitti juoneensa ainakin kerran viikossa. Yleisintä viikoittainen juominen oli 18-vuotiaille, pojista 42 % ja tytöistä 33 %. (liitetaulukko 21)

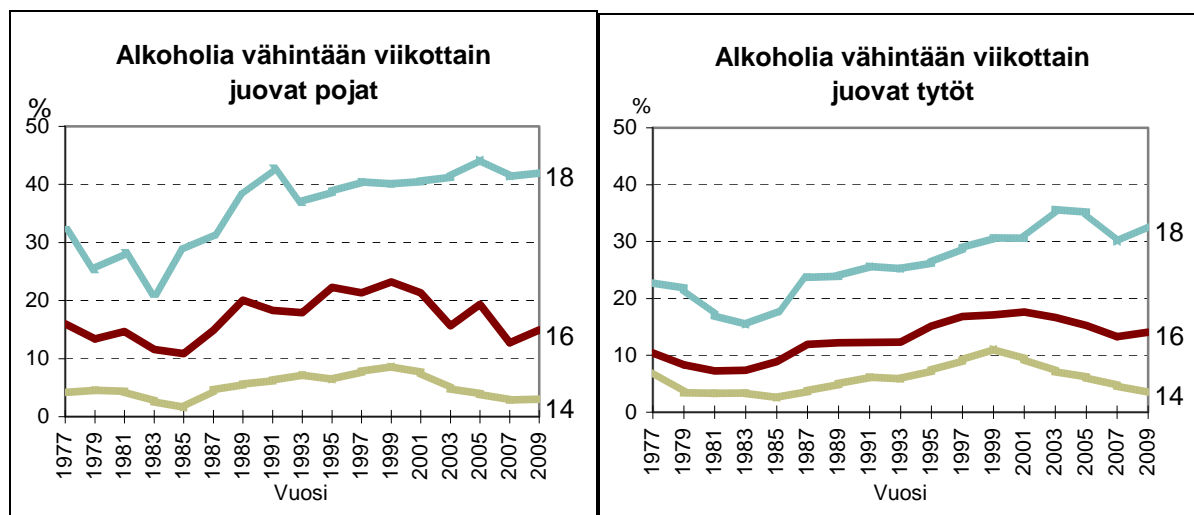
Tutkimusjaksolla 2007–2009 laskusuunta viikoittain juovien 14–18-vuotiaiden osalta on pysähtynyt. Vuonna 2007 viikoittain juovien poikien osuus laski alle 20 % ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1987, mutta vuonna 2009 osuus on jälleen noussut 20 prosenttiin. Tyttöjen osalta laskusuunta on niin ikään pysähtynyt. (kuvio 12)

Kuvio 12. Alkoholia vähintään kerran viikossa juovien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 12. Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds who drink alcohol at least once a week by sex in 1977–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna vuodesta 2007 vuoteen 2009 viikoittainen alkoholin juominen lisääntyi 16–18-vuotiailla. Vastaavalla aikavälillä 14-vuotiaiden poikien osuuksissa ei esiintynyt muutosta, kun taas tytöillä viikoittainen juominen väheni viidestä prosentista kolmeen prosenttiin. Nämä muutokset eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä (liitetaulukko 51).

Kuvio 13. Alkoholia vähintään kerran viikossa juovien 14–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1977–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 13. Percentage of 14–18-year-olds who drink alcohol at least once a week by age and sex in 1977–2009. (boys = pojat, girls = tytöt). Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

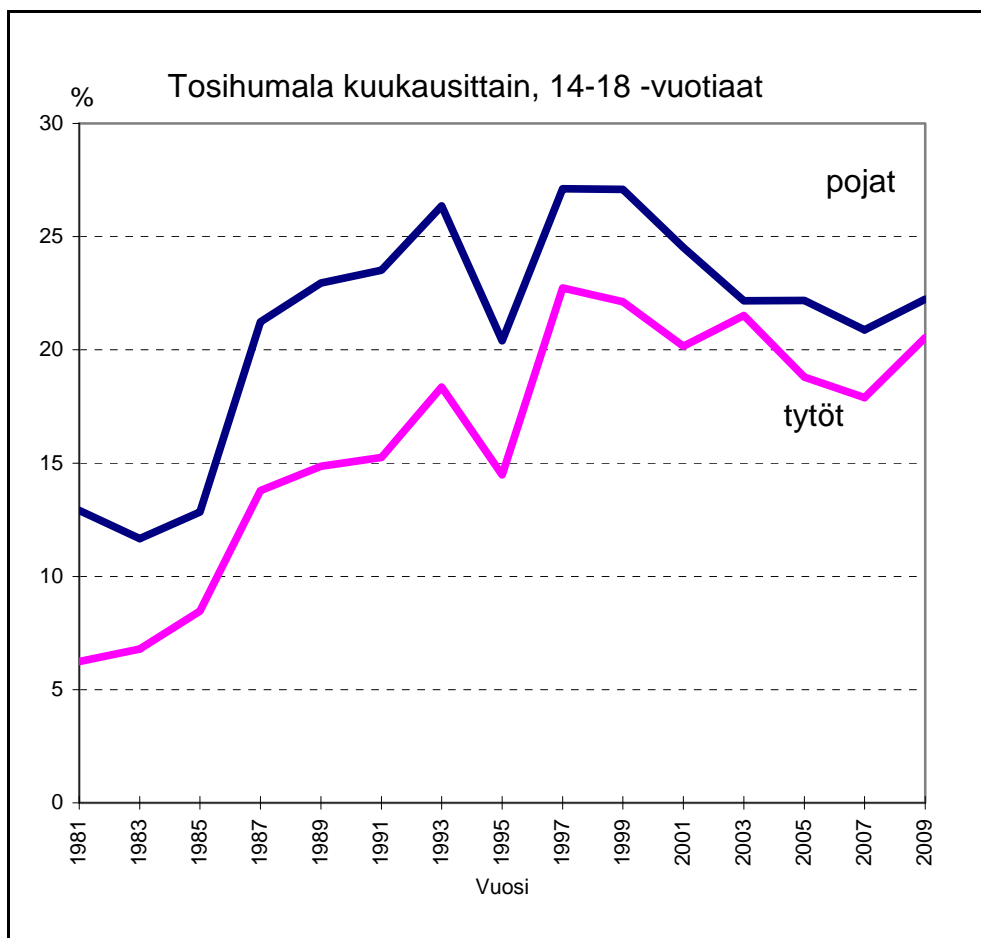
3.14 Humalajuominen

Humalajuominen on ollut 12-vuotiaiden ikäryhmässä harvinaista läpi tutkimusjakson. Vuonna 2009 kukaan tästä joukosta ei ilmoittanut olleensa tosihumalassa. 14-vuotiaista 5 % ilmoitti olleensa vähintään kerran kuukaudessa humalassa, kun taas 16-vuotiaille humalajuominen oli selvästi yleisempää (pojat 19 % ja tytöt 21 %). Vanhimmissa ikäryhmässä kuukausittainen humalajuominen oli yleisempää pojilla (pojat 43 % ja tytöt 36 %). (liitetaulukko 22)

Tosihumalaan kuukausittain juovien 14–18-vuotiaiden nuorten osuudet olivat 80-luvun alkupuolella vielä maltilliset, esimerkiksi alle 10 % tytöistä ilmoitti humaltuvansa vähintään kerran kuukaudessa. Kuukausittainen tosihumala kuitenkin yleistyi 80-luvun alusta 90-luvun loppuun sekä tytöillä että pojilla, vuoden 1995 notkahdusta lukuun ottamatta (kuvio 14 ja liitetaulukko 44). Tutkimusjaksolla 2003–2005 14–18-vuotiaiden poikien kuukausittainen humalajuominen pysähtyi 22 %:n tasolle. Vuoden 2007 laskusuunta kääntyi nousuun vuonna 2009 ja kuukausittaisen humalajuomisen taso on pojilla jälleen 22 %. Tytöillä tosihumalaan kuukausittain juovien osuudet laskivat tutkimusjaksolla 2005–2007 alle 20 %. Tämä suuntaus kääntyi lievään nousuun vuonna 2009, jolloin 21 % ilmoitti kuukausittaisesta humalasta. (kuvio 14 ja liitetaulukko 44)

Ikäryhmittäisessä tarkastelussa (kuvio 15, liitetaulukko 22) humalajuominen on yleistynyt kaikissa ikäryhmissä sekä pojilla että tytöillä nuorinta ikäryhmää lukuun ottamatta. Nämä muutokset eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä.

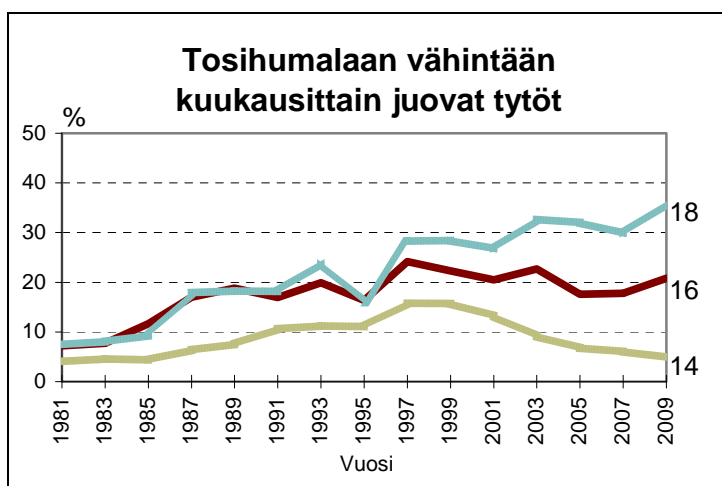
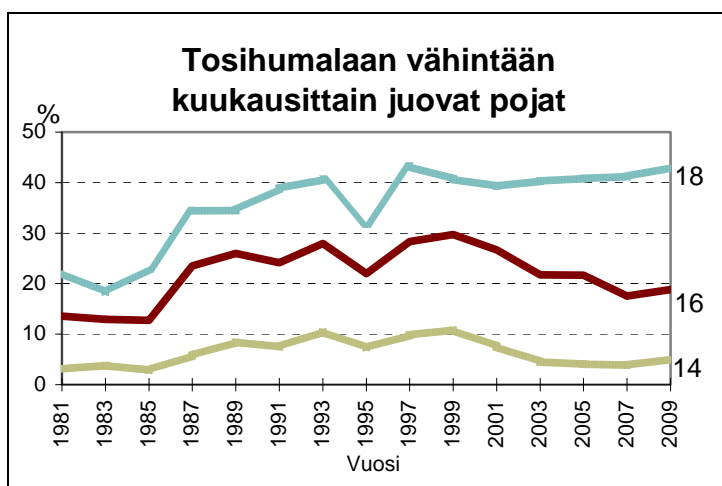

Kuvio 14. Tosihumalaan vähintään kuukausittain juovien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 14. Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds who get really drunk at least once a month by sex in 1981–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Tutkimusjaksolla 2005–2007 18-vuotiaiden poikien viikoittainen humalajuominen pysytteli 12 %:n tasolla. Vuonna 2009 tilanne kääntyi laskuun, kun 9 % 18-vuotiaista pojista ilmoitti juoneensa itsensä tosihumalaan vähintään kerran viikossa. Kun tätä humalajuomisessa tapahtunutta muutosta tarkastellaan tutkimusjaksolla 2005–2009, muutos ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä (liitetaulukko 51). 18-vuotiailla tytöillä viikoittainen humalajuominen puolestaan säilyi vuosina 2007–2009 6 %:n tasolla. Nuoremmissa ikäryhmissä viikoittainen humaltuminen oli varsin harvinaista: 16-vuotiaista 2–3 % ja 14-vuotiaista vain yksittäiset nuoret ilmoittivat juovansa tosi humalaan vähintään kerran viikossa. (liitetaulukko 23)

Kuvio 15. Tosihumalaan vähintään kuukausittain juovien 14–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 15. Percentage of 14–18-year-olds who get really drunk at least once a month by age and sex in 1981–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

4 SOSIAALINEN ALTISTUMINEN HUUMEILLE

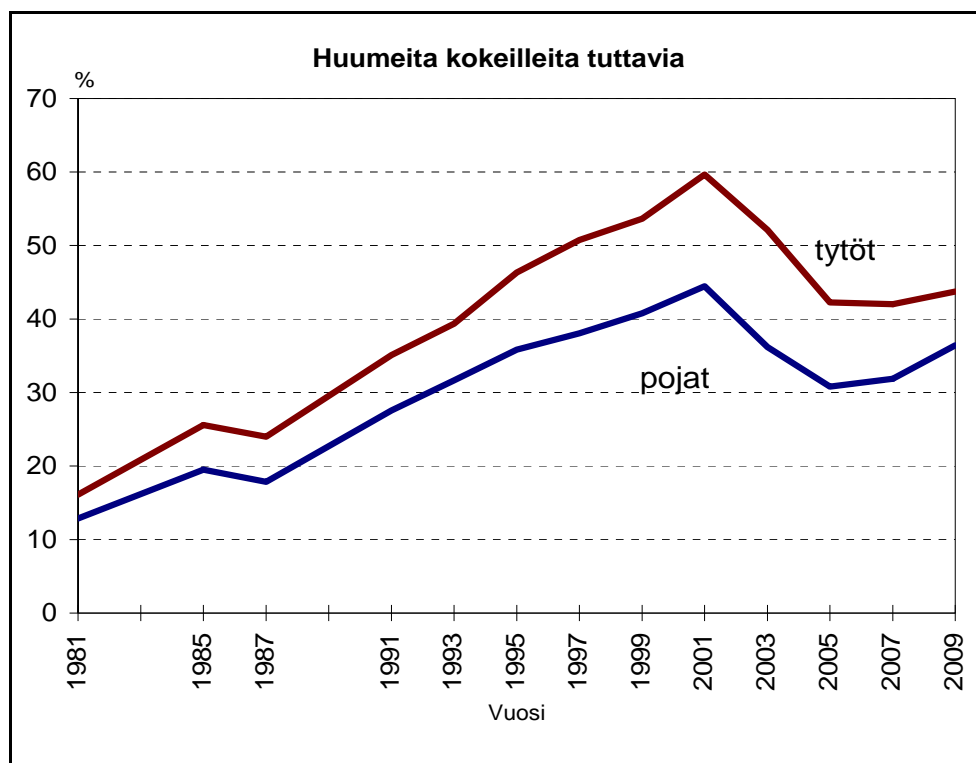
4.1 Tuttavien huumeiden käyttö

Ainakin yhden huumeekokeilijan tuttaviansa keskuudessa tietävien 14–18-vuotiaiden osuus lisääntyi selvästi vuoden 1987 jälkeen aina vuoteen 2001 asti. Tämän jälkeen osuus lähti laskuun, joka jatkui vuoteen 2005 asti. Vuosien 2005 ja 2007 välillä lasku pysähtyi ja vuosien 2007–2009 välillä osuus on kääntynyt uudelleen lievään nousuun pojilla ja tyttöjen osalta pysynyt ennallaan (kuviot 16, 17 ja liitetaulukot 24, 26, 46). Tarkasteltaessa ajanjaksoa 2005–2009, tilastollisesti merkitsevä ero tuli esiin 14-vuotiailla pojilla ($p < .001$) ja 18-vuotiailla pojilla ($p < .05$). Muiden kohdalla muutos ei ollut tilastollisesti merkitsevää. (Liitetaulukko 51).

12-vuotiailla osuudet olivat pieniä koko tarkastelujakson eikä systemaattisia muutoksia juuri ollut (kuvio 17, liitetaulukko 26).

Aiempina vuosina tytöt ovat tienneet huumeiden käyttäjiä useammin kuin pojat, mutta vuonna 2009 ero on kaventunut etenkin 18-vuotiaiden tyttöjen ja poikien osalta. Vuonna 2009 noin puolet sekä 18-vuotiaista tytöistä että pojista tiesi vähintään yhden huumaavia aineita viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttäneen. Sen sijaan 16-vuotiasta tytöistä 50 % ja samanikäisistä pojista 36 % tiesi vähintään yhden huumeiden käyttäjän. (liitetaulukot 26, 46). Vain muutama prosentti 12-vuotiaista tiesi jonkun tuttavansa käyttäneen huumaavia aineita ja tämä osuus on ollut suhteellisen pysyvä vuodesta 1981 lähtien.

Yli viisi huumeita kokeillutta tuttavaa tiesi 15 % 18-vuotiaista pojista ja 12 % tytöistä vuonna 2009, kun luku vielä vuonna 2001 oli ollut pojilla 20 % ja tytöillä 23 %. (liitetaulukot 24, 27, 47). Myös 14- ja 16-vuotiailla osuudet ovat lähes puolittuneet vuosien 2001 ja 2009 välillä. Muutos on tilastollisesti merkitsevä 14-vuotiailla pojilla ($p < .05$) mutta ei muilla ikäryhmillä ajanjakosolla 2005–2009. (liitetaulukko 51) Useampien huumeita kokeilleiden tuttavien osuus on pysynyt samalla tasolla vuosien 2005–2009 aikana.

Kuvio 16. Vähintään yhden huumeita kokeilleen tuttavien tietävien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

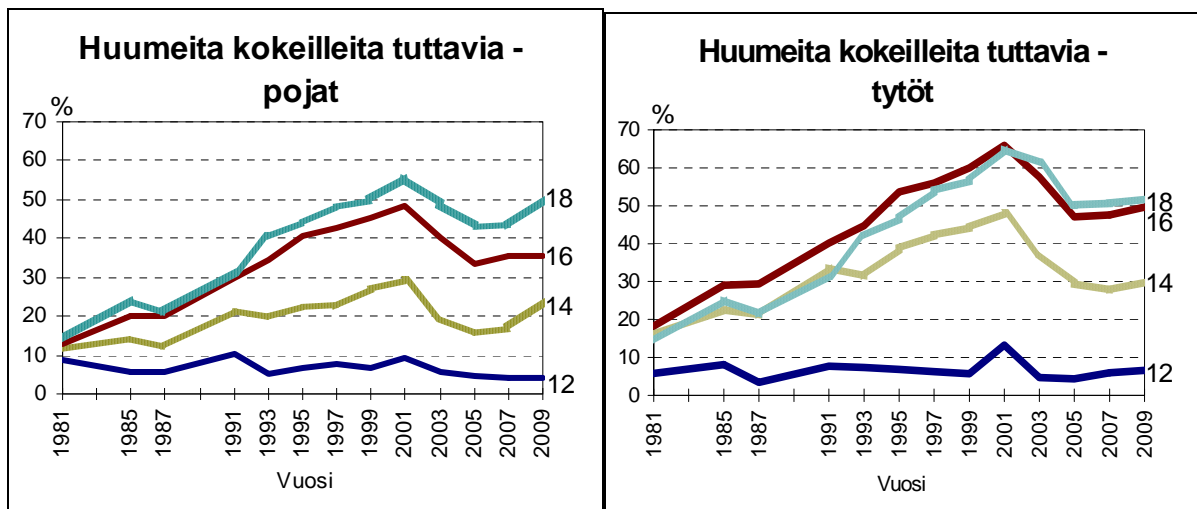
Figure 16. Age-adjusted percentage of 14–18-year-olds knowing at least one acquaintance who tried drugs by sex in 1981–2009. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

4.2 Huumeiden tarjonta

Huumeiden tarjontaa viimeisen vuoden aikana on kysytty vuodesta 1991 lähtien. Tarjonta lisääntyi 1990-luvun lopussa sekä 14–18-vuotiailla tytöillä että pojilla, mutta kääntyi laskuun vuoden 2001 jälkeen. Vuonna 2009 huumeiden tarjonta näyttää kääntyneen uudelleen nousuun etenkin 16–18-vuotiaiden poikien osalta, sen sijaan tyttöjen osalta se on pysynyt ennallaan. (kuviot 18, liitetaulukko 48).

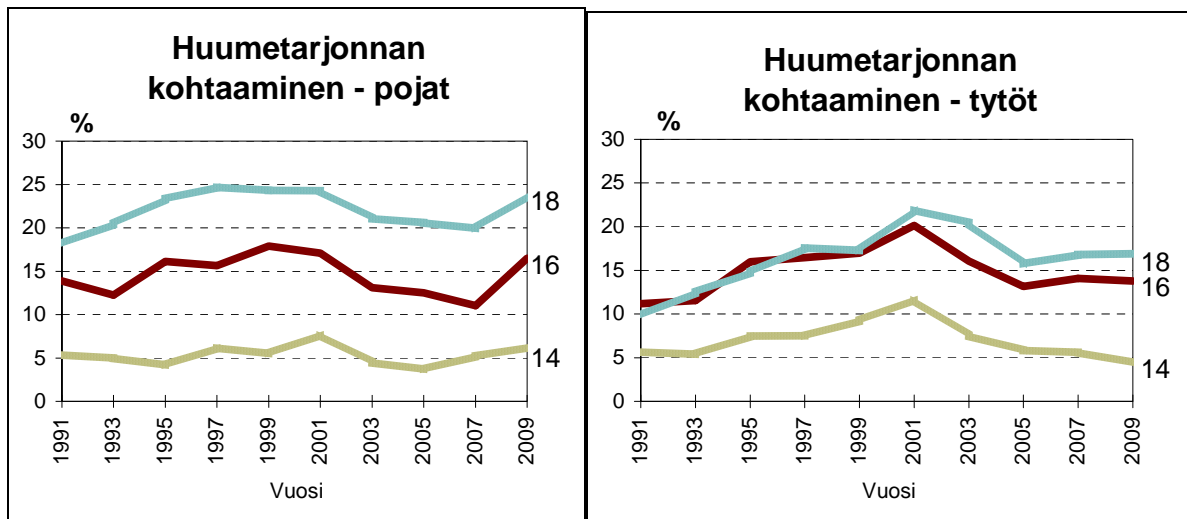
Vuonna 2009 huumeita oli tarjottu viidennekselle 18-vuotiaista ja 14-vuotiaista noin joka 20:lle (liitetaulukot 25, 28). Yksittäisille 12-vuotiaillekin oli huumeita tarjottu. Vuosien 2007–2009 välillä huumetarjonnan osuus 16-vuotiaille pojille on noussut 11 %:sta 16 %:iin ja 18-vuotiailla pojilla 20 %:sta 24 %:iin. 16-vuotiaiden poikien osalta muutos on tilastollisesti merkitsevä ($p < 0.05$) (liitetaulukko 52). Sen sijaan tyttöjen osalta tarjonta on pysynyt ennallaan.

Huumetarjonnan osalta kysyttiin erikseen ystävien ja tuttavien sekä täysin tuntemattomien tarjoamista. Tarjonnan rakenne muuttui 1990-luvulta 2000-luvulle tullessa siten, että valtaosa tarjonnasta tuli tuttavilta eikä enää vierailta kuten 1990-luvun alkupuolella (kuviot 19, liitetaulukot 29, 30, 49, 50). Merkittävää muutosta tarjonnan rakenteessa ei ollut vuosien 2007 ja 2009 välillä (kuviot 19).

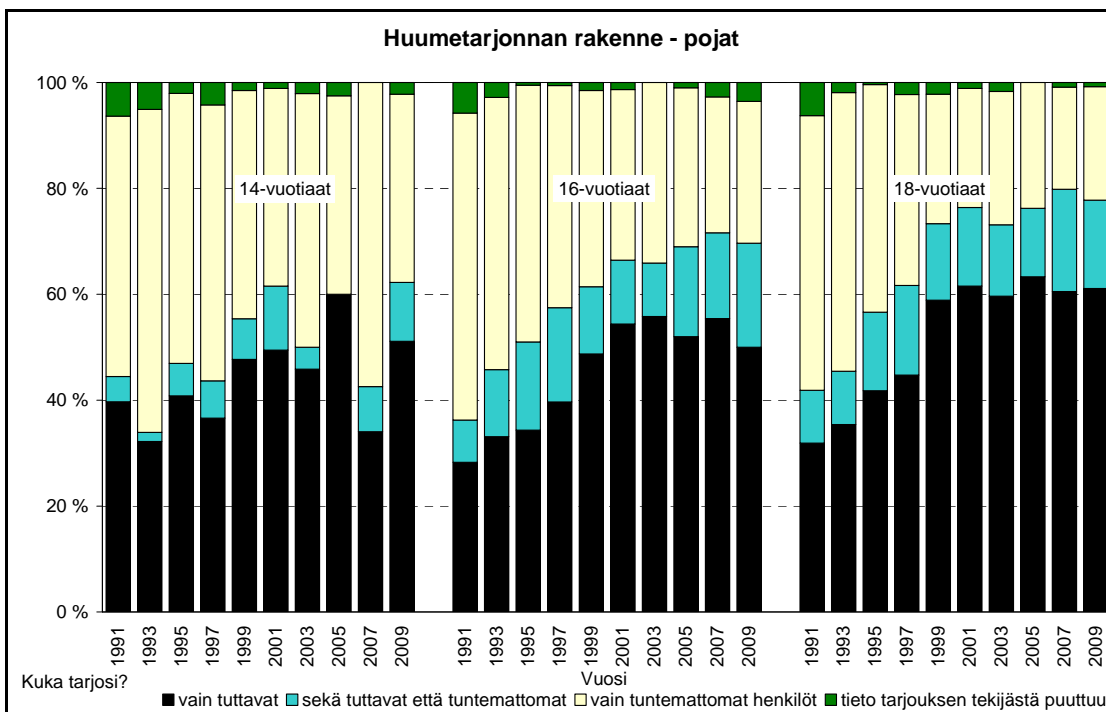
Kuvio 17. Vähintään yhden huumeita kokeilleen tuttavien tietävien 12–18-vuotiaiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuosina 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

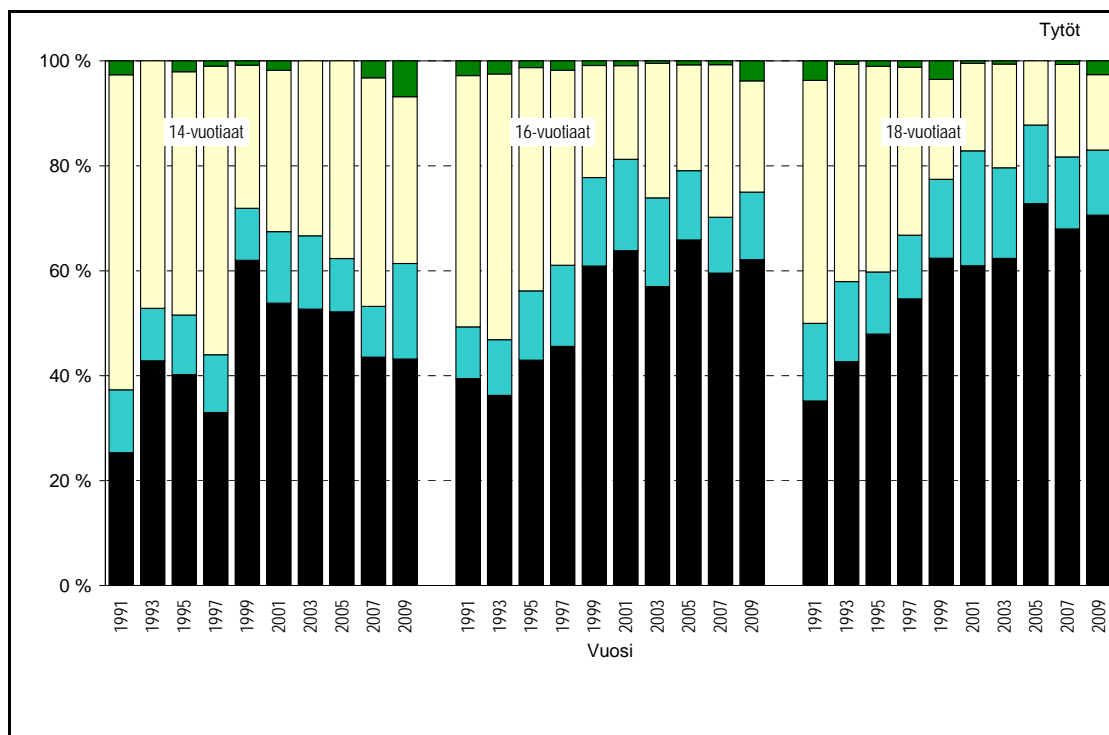
Figure 17. Percentage of 12–18-year-olds knowing at least one acquaintance who tried drugs by age and sex in 1981–2009. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Kuvio 18. Niiden 14–18-vuotiaiden osuudet (%), joille oli tarjottu huumaavia aineita vuosina 1991–2009, iän ja sukupuolen mukaan. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 18. Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs in 1991–2009 by age and sex. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

Kuvio 19. Viimeksi kuluneen vuoden aikana huumetarjontaa kohdanneiden 14–18-vuotiaiden jakauma (%) huumetarjouksen tekijän mukaan vuosina 1991–2009 ikä- ja sukupuoliryhmittäin. Nuorten terveystapatutkimus 2009.

Figure 19. Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs during last year according to person who offered in 1991–2009, by age and sex. (boys = pojat, girls = tytöt) Adolescent Health and Lifestyle Survey 2009.

5 POHDINTA

5.1 Tupakoinnin väheneminen pysähtynyt

Nuorten tupakointi väheni tasaisesti 2000-luvulla aina vuoteen 2007. Muutos on ollut selkein 14–16-vuotiailla, ja näissä ikäryhmissä muutos alkoi vuosituhannen vaihteessa. Samoihin aikoihin taittui myös tyttöjen tupakoinnin lisääntyminen. Viimeisen kahden vuoden aikana tupakoinnin väheneminen on kuitenkin pysähtynyt ja joiltakin osin lähtenyt jopa nousuun: päivittäin tupakoivien osuuden laskutrendi pysähtyi ja kääntyi nousuun 14–16-vuotiailla pojilla, 14-vuotiaita poikia lukuun ottamatta tupakointia kokeilleiden osuuden väheneminen jatkui.

Vuoteen 2007 saakka eri tutkimukset ovat antaneet hyvin yhdenmukaisia tuloksia nuorten tupakoinnin kehityksestä: Suomalaisnuorilla vuodesta 1996 alkaen tehdyssä Kouluterveyskyselyssä (3) tupakointitrendien suunta on ollut täsmälleen sama tämän tutkimuksen kanssa. Kun Kouluterveyskyselyn tupakointia mittaavista kysymyksistä muodostettiin mahdollisimman samankaltainen muuttuja tämän tutkimuksen päivittäin savukkeita polttavien kanssa ja verrattiin kyselyjen 14-vuotiaita ja 8-luokkalaisia, tulokset olivat samankaltaisia osoittaen kahden viime vuoden aikana poikien tupakoinnin kääntyneen nousuun ja tyttöjen tupakoinnin pysyneen ennallaan.

Varusmiesten terveyskäyttäytymistä koskevan kyselytutkimuksen mukaan 17-19-vuotiaiden tupakointi väheni vuosina 2003–2008, mutta vuosina 2006–2008 tupakoinnin laskutrendi pysähtyi (Varusmiesten terveyskäyttäytyminen –kysely, julkaisemattomia tuloksia). Kun verrataan varusmieskyselyn tuloksia Nuorten terveystapatutkimuksen tuloksiin 18-vuotiaiden päivittäin savukkeita polttavien osalta, prosenttiluvut ovat lähellä toisiaan. Molempien tutkimusten mukaan 2000-luvun lopun tupakointi on tässä ikäryhmässä hieman vähäisempää kuin 2000-luvun alussa. Kuitenkin vasta tulevat tutkimukset pystyvät kertomaan, onko tupakointi todella vähenemässä.

Kansainvälisesti vertailtuna suomalaisnuorten tupakointi on 2000-luvulla edennyt samaan suuntaan kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Kanadassa (7-9). Kanadassa 15–19-vuotiaiden tupakointi on vähentynyt tasaisesti vuosituhaten alusta ja nykyisin tupakoivia tässä ikäryhmässä on noin 15 %, kun luku vuonna 1999 oli vielä 21 %. Tuoreimman vuoden 2008 kanadalaisnuorten tupakoinnin yleisyyttä koskevan raportin mukaan nykyisin tupakoivien nuorten osuuden lasku näyttää pysähtyneen ja pysyneen muuttumattomana viimeisen parin vuoden ajan (8).

Valtioneuvoston asettaman Terveys 2015 –kansanterveysohjelman (5) tavoitetta *16–18-vuotiaista tupakoi alle 15 %* on lähestytty, mutta edelleen noin joka neljäs (24 %) 16–18-vuotiaista tupakoi päivittäin. Spesifit toimet savuttomuuden edistämiseksi kuten esimerkiksi alaikäisten tupakan saatavuuden rajoittaminen, tupakkaostot kieltävän myyntikiellon tehokas valvonta, tupakkaveron johdonmukainen korottaminen, koulujen ja erityisesti ammattikoulujen savuttomuuspolitiikan edistäminen, tupakoinnin vieroitustyön tehostaminen sekä perheiden valistaminen ovat keinoja, joiden käyttöä tulee tehostaa. Usein esitetään, että nuorten tupakoinnin vähentämiseksi tulisi hakea uusia keinoja. Mitään tällaisia uusia keinoja ei ole kuitenkaan näköpiirissä, vaan entisten keinojen toimeenpano ja tehostaminen ovat olennaiset asiat.

5.2 Itsekäärityjen savukkeiden ja nuuskan käyttö lisääntyy

Nuoret kuluttavat ensisijaisesti tehdasvalmisteisia savukkeita. Kahden viime vuoden aikana tilanne on kuitenkin muuttunut itsekäärityjen savukkeiden suosion kasvaessa selvästi. Savukkeiden kääriminen irtotupakasta on tehdasvalmisteisten polttamista halvempaa. Itsekäärityjen savukkeiden suosio yleistyi nuorten keskuudessa edellisen kerran 1990-luvun taloudellisen laman aikana. Kasvu pysähtyi 2000-luvun alusta alkaen. Nyt itsekäärityjen suosio näyttää jälleen nousseen. Muutokset itsekäärityjä polttavien osuudessa selittyvät suurelta osin taloudellisen suhdanteiden muutoksilla ja siten käytettävissä olevien käyttövarojen määrän laskulla.

Nuuskan kokeilijoita ja käyttäjiä löytyy jonkin verran kaikista ikäryhmistä. Nuuskaaminen on yleisempää pojilla kuin tytöillä, mutta kokeilijoihin kuuluu myös tyttöjä. Nuuskan käytön lisääntyminen 1990-luvun alussa taittui 2000-luvulle tultaessa ja kääntyi laskuun. Vuoden 2007 Nuorten terveystapatutkimuksen raportissa (1) kiinnitettiin huomiota siihen, etteivät nuuskan käyttö ja kokeilut enää vähene. Vuoden 2009 kysely osoitti 14-, 16- ja 18-vuotiaiden poikien nuuskakokeilujen kääntyneen nousuun kahden viime vuoden kuluessa. Vaikka tytöt edelleenkin kokeilevat ja käyttävät nuuskaa harvoin, vanhimpien ikäryhmien tyttöjen osalta näyttää siltä, että myös heillä nuuskan käyttö voi olla lisääntymässä.

Ruotsi on ainoa EU-maa, jossa nuuskan myynti on sallittua. Vaikka Ruotsissakaan tupakka- tuotteita ei saa myydä alle 18-vuotiaille, nuuskan käyttö on poikkeuksellisen runsasta: 9. luokan pojista nuuskaa päivittäin 16 % ja tytöistä 4 % (10). Suomessa nuuskan myynti on kielletty lailla vuodesta 1995. Tästä huolimatta suomalaisnuorten on helppoa hankkia nuuskaa. Nuuskaa hankitaan ensisijaisesti Ruotsiin suuntautuvilta matkoilta, sekä kavereilta, jotka toimivat nuuskan välittäjinä. Lisäksi nuoret raportoivat ostaneensa nuuskaa myös kotimassa vähittäismyyntiliikkeistä, kuten kioskeista ja bensa-asemilta (11). Näiden väylien tukkiminen edellyttää nykyistä tiukempaa lainsäädäntöä, valvontaa sekä ”omaan” käyttöön sallivan tuonnin merkittävää rajoittamista.

Nuuskan käytön yleistymistä on saattanut osittain tukea yhteiskunnan pyrkimys passiivisen tupakoinnin haittojen minimoimiseen tiukoin tupakointirajoituksin. Nuuska kun ei savua, sitä voi käyttää helposti missä vaan. Toisaalta taustalla voi olla myös mielikuva nuuskaamisen pienemmistä terveyshaitoista.

5.3 Tupakkariippuvuus ja nikotiinikorvaushoitotuotteiden käyttö

Osa tupakoivasta nuorisosta katsoo olevansa tupakoinnista riippuvainen. Riippuvuutta koskevan väittämän melko tai erittäin hyvin paikkansa pitäväksi totesi lähes joka kymmenes 14–16-vuotias. 18-vuotiaille luku oli hieman korkeampi (15 %). Osa nuorista raportoi käyttäneensä myös nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettuja tuotteita. Vaikka valtaosa käyttäneistä on kokeillut tuotetta vain kerran pari, joukossa on myös niitä, jotka ovat käyttäneet tuotetta useampia kertoja, jopa yli 20 kertaa.

Nuorten tupakkariippuvuus on kansainvälisestikin vielä suhteellisen tuore tutkimuskohde (12). DiFranzan tutkimusryhmän DANDY-tutkimuksessa (13) osoitettiin, että tupakkariippuvuuden oireita ilmenee osalle nuorista hyvinkin nopeasti tupakoinnin aloittamisesta, jo muuttaman savukkeen jälkeen. Suomalainen nuoruudesta aikuisuuteen ulottuva pitkittäistutkimus osoitti, että vain neljäsosa päivittäin tupakoivista 15-vuotiaista onnistui lopettamaan tupakoinnin 28:aan ikävuoteen mennessä (14).

Tupakkariippuvuudessa keskeistä osaa näyttelee nikotiiniriippuvuus. Nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettujen itsehoitovalmisteiden luvanvarainen myynti tuli mahdolliseksi tupakkaa myyvissä kaupoissa, huolto-asemilta ja kioskeissa helmikuun alusta 2006. Valmisteita saa myydä valvotusti yli 18-vuotiaille näissä vähittäismyyntipisteissä kunnan myöntämän luvan perusteella. Uusi laki ei kuitenkaan koske apteekkeja, jotka saavat myydä tuotteita myös alle 18-vuotiaille reseptillä. Nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettujen valmisteiden valmistajat ovat useimmissa apteekeissa yleisesti esillä itsepalvelupiste-periaatteella, jolloin tuotteen ostaja kohtaa ainoastaan kassan. On epätodennäköistä, että nuorilta kysytään reseptiä tällaisessa tilanteessa tai että nuori saisi erityisiä ohjeita valmisteen käyttöön.

Tupakoinnin lopettamisen tueksi tarkoitettujen nikotiinikorvaushoitotuotteiden käyttöä tutkittiin ensimmäisen kerran Nuorten terveystapatutkimuksen vuoden 2007 kyselyssä. Kyselystä laaditussa raportissa (1) todettiin, että vaikka suuri osa tuotteiden käyttöä raportoineista nuorista oli päivittäin tupakoitsijoita, joukossa oli myös niitä, jotka oman subjektiivisen riippuvuskäsityksensä ja tupakointistatuksensa (polttaneet alle 50 savuketta yhteensä tai ei lainkaan tupakointikokeiluja) perusteella ovat käyttäneet kyseisiä tuotteita väärin. Haasteita lähitulevaisuudessa erityisesti nuorten osalta saattaakin aiheuttaa mahdollinen nikotiinivalmisteiden väärinkäyttö, mikäli valmisteita ryhdytään käyttämään kokeilunhalusta tai esimerkiksi savuk-

keiden polttamisen rinnalla tilanteissa, joissa savukkeeseen sytyttäminen on syystä tai toisesta mahdotonta. Nuoriin ikäryhmiin suunnattua ohjeistusta tarvitaan nikotiinivalmisteiden käytöstä - missä laajuudessa ja miten pitkään valmisteita tulee käyttää, jotta tupakoinnin lopettaminen mahdollistuu. Myös terveydenhuollon ammattilaisten rooli korostuu riippuvuuden voimakkuuden tunnistamisessa ja nuoren oman lopettamismotivaation ja halun selvittämisessä. (12)

5.4 Tupakansavulle altistuminen on vähentynyt – huomio kiinnitettävä kodeissa ja autoilussa tapahtuvan savuallistuksen ehkäisyyn

Nuorten altistuminen tupakansavulle on vähentynyt tasaisesti 90-luvun alusta lähtien. Tilanne on parantunut erityisesti julkisten tilojen osalta, sen sijaan merkittävä osa nuorten tupakansavuallistuksesta tapahtuu yksityisissä tiloissa, kuten kotona ja autoissa. Kotien savuttomuudessa on paljon toivomisen varaa - kolmannes nuorista elää perheessä, jossa tupakointia kodin sisätiloissa on rajoitettu vain osittain tai ei lainkaan. Joka kymmenes nuori altistuu tupakansavulle perheen autossa.

Väestön suojele passiiivisen tupakoinnin haitoilta on ollut tupakoinnin vähentämistyön keskeinen teema koko 1990- ja 2000-luvun. Euroopan tasolla savutonta ympäristöä koskevien lakien vahvistamista jäsenvaltioissaan on ajanut voimakkaasti myös Euroopan komissio (15). Tavoitteeseen on pyritty ensisijaisesti lainsäädännöllisin keinoin. Suomessa tupakoimattomuus julkisissa tiloissa alkaa jo olla normi, jota lainsäädännölliset toimenpiteet ovat osaltaan vahvistaneet. Kesällä 2007 voimaan astunut ravintolatupakointikielto näyttäisi myös vaikuttaneen myönteisesti vähentäen tupakansavuallistusta erityisesti vanhemmissa ikäryhmissä.

Hallituksen tuoreessa eduskunnalle antamassa tupakkalain muutosesityksessä (16) halutaan kieltää tupakointi yksityisautoissa, kun kuljetettavana on alle 18-vuotiaita. Ongelmana kuitenkin on, ettei autotupakointikieltoon toistaiseksi liity minkäänlaista rangaistusta. Pelkkä lainsäädännön olemassaolo ei ole yksin riittävä keino, vaan tarvitaan myös valvontaa ja sanktioita. Lainsäädännön voidaankin ensi vaiheessaan katsoa luovan yleistä normia. Vanhempia tulee informoida tehokkaammin, jotta he eivät aliarvioisi passiiivisen tupakoinnin haittoja lapselle. Samassa yhteydessä on ensiarvoisen tärkeää muistuttaa tupakoivia vanhempia siitä, että heidän oman tupakointinsa rinnalla myös puutteelliset kodin tupakointia koskevat rajoitukset ovat merkittävimpiä lapsen tupakoinnin aloittamista ennustavia perhetekijöitä (17).

5.5 Alkoholin käyttö noususuunnassa, raittiuden myönteinen kehitys pysähtynyt

Jo 2000-luvun alusta jatkunut alkoholia vähintään kerran kuussa juovien osuuden lasku on pysähtynyt. Alkoholia vähintään kerran viikossa käyttävien osuus on nousussa. Vastaavasti on lisääntynyt itsensä tosihumalaan vähintään kerran kuussa juovien osuus 16–18-vuotiaista. Toisaalta viikoittainen humalajuominen on säilynyt kahden viime vuoden aikana samalla tasolla ja jopa vähentynyt 18-vuotiailla pojilla. 12-vuotiaiden alkoholinkäyttö on säilynyt koko 2000-luvun harvinaisena.

Raittiuden kehitys kulkee pääosin samansuuntaisesti kuukausittaisen alkoholin käytön ja humalajuomisen kanssa. Raittiuden 1990-luvun loppupuolelta jatkunut myönteinen kehitys näyttää nyt pysähtyneen. Vuonna 2009 raittiiden nuorten osuudet laskivat kaikissa ikäryhmissä ja molemmilla sukupuolilla. Romahdus oli erityisen suuri 14-vuotiailla pojilla. Tässä ikäryhmässä raittius väheni tutkimusjaksolla 2007–2009 65 %:sta 56 %:iin, muissa ikäryhmissä vähennys oli yhdestä viiteen prosenttia.

Alkoholin käytön osalta saattaa olla kyseessä vaihe, jolloin nuorten alkoholin käytön laskeva trendi on kääntymässä tai pysähtymässä. Toistaiseksi muissa tutkimuksissa ei näy alkoholin käytön lisääntymistä. Kouluterveyskyselyssä vuosien 2007–2009 välillä nähtiin humalajuomisessa edelleen lievä aleneva suunta, poikkeuksena lukion tytöt, joilla kuukausittainen humalajuominen on säilynyt samalla tasolla vuoden 2005 jälkeen. (3) Vuoteen 2008 asti ulottuvat 17–19-vuotiaiden varusmiesten humalajuomisluvut ovat säilyneet samalla tasolla useassa vuosittaisessa kyselyssä (Varusmiesten terveyskäyttäytyminen –kysely, julkaisemattomia tuloksia). Toisaalta tiedetään, että suomalaisten 15–29-vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten alkoholin käyttökertojen painopiste on siirtynyt kohti suurempien kerta-annoksia (18). Aikuisväestöön suunnatun Juomatapatutkimuksen mukaan 15–29-vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten raittius on pysynyt samalla tasolla ja jopa hieman lisääntynyt miehillä ajanjaksolla 2000–2008 (18). Nuorten raittius on ollut niin ikään noususuunnassa naapurimaassamme Ruotsissa (20). Mihin suuntaan nuorten alkoholin käytön trendit ovat muuttumassa, vahvistuu vasta seuraavien kyselyjen myötä. Päätelmänä on, että alkoholin käyttö ja humalajuominen ovat edelleen korkealla tasolla.

Nuorten juomatapojen kehitystä ei voi tarkastella irrallaan siitä sosiokulttuurisesta ympäristöstä, jossa nuoret elävät. Viimeisen kahden vuosikymmenen aikana nuorten asenneilmasto on muuttunut selvästi alkoholimyönteisempään suuntaan. Yhä useampi nuori mieltää alkoholin kuuluvan osaksi tavanomaista elämänmenoa (6). Myös tuoreimman Kouluterveyskyselyn (3) tuloksista on nostettu yleiseksi huolenaiheeksi päihteisiin liittyvien asenteiden muuttuminen aiempaa sallivimmiksi.

Yhteiskunnan kaikilla tasoilla tulisikin kiinnittää huomiota siihen, ettei alkoholiin liittyvä keskustelu, kirjoittelu ja markkinointi unohda tai väheksy alkoholinkäyttöön liittyviä terveys- ja sosiaalisia haittoja. Median ohella kotien ja vanhempien antamien käyttäytymismallien merkitystä tulee korostaa. Nuorison juomatavat sekä asenteet alkoholinkäyttöä kohtaan heijastuvat vanhempien tavoista ja asenteista. Nuoriin kohdistuvien alkoholiohjelmien rinnalla tulee vahvasti kiinnittää huomiota aikuisiin ja vanhempiin. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta on kansallinen Alko oy:n yhteistyössä eri terveysalan toimijatahojen kanssa käynnistämä Viisas vanhemmuus – vastuullisuusohjelma (29), jossa tavoitteena on ollut herättää kansalaiset näkemään alkoholinkäyttöön liittyvät asiat lasten näkökulmasta ja siten vähentää aikuisten ja vanhempien alkoholin käytöstä suoraan tai epäsuoraan lapsille aiheutuvia haittoja.

Lasten ja nuorten suojelun näkökulmasta alkoholin saatavuus ja alkoholimainonta ovat keskeisiä tekijöitä. Alkoholin saatavuuden rajoittamisella sekä alkoholin nousupainotteisella veropolitiikalla on tärkeä rooli nuorten alkoholijuomien kulutuksen ja sitä kautta alkoholiin liittyvien haittojen hillitsemisessä (30). Suomen ASH ry:n toimeksiannosta tehtiin keväällä 2009 13–17-vuotiaille nuorille haastattelututkimus, jonka tulosten mukaan nuoret altistuvat lähes jatkuvalle alkoholimainonnalle (31). Valtaenemmistö haastatelluista nuorista oli havainnut alkoholimainontaa viimeisen parin kolmen päivän aikana. Mainoksia oli nähty yleisimmin televisiossa, kaupoissa ja julkisilla paikoilla. Alkoholimainontaa tulee rajoittaa voimakkaammin, jotta nuorille ei synny mielikuvia alkoholista ”normaaliin elämäänmenoon” kuulu-

vana ilmiönä. Saatavuuden osalta ongelmaksi nousee aikuisten ja vanhempien kaverien alkoholin välittäminen alaikäisille.

Tutkimustieto kertoo karua kieltä nuorten alkoholinkäytön vaikutuksista yhä kehittyviin aivoihin: liiallisen alkoholinkäytön on todettu olevan yhteydessä muun muassa oppimisvaikeuksiin sekä heikentyneeseen kykyyn tehdä päätöksiä aikuisiällä (21). Lisäksi tiedetään, että varhain aloitettu alkoholinkäyttö liittyy alkoholin ongelmakäyttöön sekä riippuvuusongelmiin aikuisuudessa (22). Nuorten humalahakuinen juominen liittyy voimakkaasti alkoholihaittojen kokemiseen. Fysiologiset haitat ovat yhteydessä erityisesti humalahakuiseen kertajuomiseen, kun taas mm. seksuaalinen riskikäyttäytyminen ja laittomuudet ovat lisäksi yhteydessä toistuvaan alkoholin juomiseen (23). Suomessa nuorten akuutit alkoholimyrkytykset ovat lisääntyneet: 35 vuoden seurantajakson aikana alkoholin aiheuttamien sairaalahoitojen ilmaantuvuus kasvoi pojilla lähes kaksinkertaiseksi ja tytöillä noin 2,5-kertaiseksi (24). Kansanterveydellisesti kannalta nuorten alkoholin juomiseen onkin syytä puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

5.6 Sosiaalinen altistuminen huumeille: väheneminen pysähtynyt ja poikien osalta merkkejä noususuunnasta

Nuorille kotiin lähetetyssä postikyselyssä ei voi kysyä suoraan huumeiden käytöstä. Tämän vuoksi on käytetty epäsuoraa mittaria kysymällä, tietävätkö nuoret tuttavapiirissään huumaavia aineita kokeilleita ja onko heille itselleen tarjottu näitä aineita. Nämä kysymykset mittaavat sosiaalista altistumista huumeille. Kun kysymykset toistetaan samanlaisina eri vuosina, muutokset prosenttiluvuissa kertovat huumetilanteen muutoksista, vaikka ne eivät suoraan kuvaakaan huumeiden kokeilua tai sen käyttöä.

Sosiaalinen altistuminen huumeille yleistyi 80-luvun alusta aina vuosituhannen vaihteeseen saakka, jonka jälkeen sosiaalinen huumeille altistuminen väheni tasaisesti vuoteen 2005. Muut tutkimukset ovat vahvistaneet vuosituhannen alun laskevan trendin (3, 25). Vuosien 2005 ja 2007 välillä lasku on kuitenkin taittunut ja näyttää kääntyneen uudelleen nousuun vuosien 2007 ja 2009 välillä erityisesti poikien osalta. Kouluterveyskyselyn vuosien 2007 ja 2009 tulosten vertailu viittaisi myös pitkään jatkuneen laskutrendin pysähtymiseen sekä sosiaalisessa altistumisessa huumeille että nuorten huumaavien aineiden käytössä. Kouluterveyskyselyn mukaan myös asenteet huumeiden (marihuanan) satunnaista tai pysyvää käyttöä kohtaan ovat muuttuneet sallivammiksi vuoden 2007 ja 2009 välillä (3). Kahden riippumattoman ja eri menetelmällä suoritetun tutkimuksen tulokset viittaavat vahvasti siihen, että huumeiden käytön väheneminen olisi pysähtymässä ja mahdollisesti kääntymässä uudelleen nousuun etenkin poikien osalta.

Huumausaineiden tarjonnan rakenne on pysynyt samanlaisena viimeisten kymmenen vuoden aikana. Valtaosa huumaavien aineiden tarjonnasta tulee ystäviltä ja tuttavilta, mikä viittaa siihen, että näistä aineista on tullut osa nuorten arkipäivää eikä huumeiden saatavuus ole erityisen vaikeaa ja riippuvaista yksinomaan ulkopuolisista huumeiden välittäjistä.

5.7 Tulosten luotettavuus

Aikasarjojen tulkinnassa olennaisinta on muutoksen mittaamisessa käytettyjen menetelmien vertailukelpoisuus yli ajan. Nuorten terveystapatutkimuksessa tutkimusvuosien välinen vertailtavuus on pyritty varmistamaan käyttämällä kyselyissä samoja kysymyksiä, valitsemalla otokset samalla periaatteella säilyttäen kronologinen ikä mahdollisimman samana sekä tekemällä kyselyt samalla menetelmällä samaan aikaan vuodesta. Nyt toteutetussa kyselyssä vastaajille tarjottiin mahdollisuus vastata paperilomakkeen ohella kyselyyn myös sähköisesti internetin kautta. Kun verrattiin tällä kierroksella paperi- ja internetlomakkeeseen vastanneita, muistuttivat internetiin vastanneet aikaisemmissa kyselyissä todettua katoa useimmissa indikaattoreissa sekä eri ikä- ja molemmissa sukupuoliryhmissä. Internetin kautta toteutettu kysely saattaa siis jopa vähentää kadon valikoitumista terveystottumusten suhteen, jolloin kyselyn tulokset edustavat paremmin koko otosta (ks. tarkemmin liite 1, taulukko 4).

Vastausaktiivisuuden lasku on noussut postikyselyjen yleiseksi ongelmaksi. Koulukyselyissä (esim. Kouluterveyskysely) saavutetaan selvästi parempi, jopa 90 %:n taso. Vastausaktiivisuuden systemaattinen väheneminen voi nousta ongelmaksi tulkittaessa muutostrendejä. Kasvaneen kadon vaikutusta muutostrendeihin on arvioitu epäsuorin menetelmin tarkemmin liitteessä 1. Yhteenvetona voidaan todeta, että tässä raportissa esitetyt muutostrendit antavat luotettavan kuvan muutoksesta, mutta todelliset tupakoivien, alkoholia käyttävien ja sosiaalista huumealtistusta kohdanneiden osuudet ovat todennäköisesti hieman korkeammat kuin kyselyn nyt osoittamat. Alkoholin käytön osalta saatetaan olla taitekohdassa, jolloin eri kyselyt voivat antaa jonkin verran vaihtelevia tuloksia ja vasta seuraavien vuosien kyselyt tulevat varmistamaan, onko alkoholinkäyttö noususuunnassa.

5.8 Päätelmät

Tupakoinnin ja päihteiden käytön kehityksessä nähdään kahden viime vuoden aikana joiltakin osin myönteisenä jatkuvaa kehitystä, mutta joiltakin osin viitteitä myönteisen kehityksen pysähtymisestä ja jopa kääntymisestä terveyden kannalta kielteisempään suuntaan.

Tässä raportissa esitettyjen tulosten perusteella voidaan päätelminä todeta seuraavaa:

- 12-vuotiaiden ikäryhmässä päihteiden käyttö on pysynyt harvinaisena; tupakointi- ja alkoholikokeilut ovat matalalla tasolla, samoin nuuskakokeilut sekä sosiaalinen altistuminen huumeille. 12-vuotiaat elävät vielä lapsuutta eivätkä päihteet kuulu tämänikäisten arkipäivään.
- Tupakointikokeilut ovat vähentyneet tutkimusjakson 1977–2009 aikana. Kahden viime vuoden aikana kokeilujen laskusuunta jatkui lukuun ottamatta 14-vuotiaita poikia, joilla kokeilleiden osuus kääntyi nousuun. Päivittäisen tupakoinnin pitkään jatkunut laskutrendi pysähtyi kahden viime vuoden aikana ja kääntyi uudelleen nousuun 14–16-vuotiailla pojilla. Valtioneuvoston asettaman Terveys 2015 -kansanterveysohjelman tavoitetta – *16–18-vuotiaista tupakoi alle 15 %* – on hieman lähestytty, mutta tavoite on edelleen kaukana; noin joka neljäs (24 %) 16–18-vuotias tupakoi päivittäin. Tavoitteen saavuttamiseksi on erityisiä perusteita tehostaa toimintoja seuraavilla alueilla: alaikäisten tupakan saatuuden rajoittaminen, tupakkaostot kieltävän myyntikiellon valvonta, tupakkaveron korottaminen, peruskoulujen, ammattioppilaitosten ja kotien savuttomuuspolitiikan edistäminen, tupakoinnin vieroitustyön tehostaminen, myös nuoremmassa ikäryhmissä, sekä van-

hempien ja perheiden valistaminen. Lähitulevaisuuden toimenpiteistä päätettäessä hallituksen eduskunnalle antama tupakkalain muutosesitys on nyt entistäkin ajankohtaisempi.

- Nuuskakokeilut vähenivät 2000-luvun alussa. Vuoden 2009 kysely osoitti nuuskakokeilujen kääntyneen kuitenkin jälleen nousuun. Ikä- ja sukupuoliryhmittäisessä tarkastelussa huolestuttavinta on 14-, 16-, ja 18-vuotiaiden poikien nuuskan käytön selvä lisääntyminen. Myös nykyisin nuuskaavien osuudet ovat kasvussa. Vaikka nuuskan myynti on ollut Suomessa kiellettyä vuodesta 1995 alkaen, nuuskaa tulee rajan yli eri välityskanavia myöten nuorten saataville jatkuvasti. Hallituksen eduskunnalle antamassa tupakkalain muutosesityksessä mainittu kiello suussa käytettävän tupakan maahantuonnin, myynnin ja muun luovuttamisen osalta on tärkeää toteuttaa. Mikään tupakkatuote ei ole haitaton. Nuuska aiheuttaa erittäin voimakkaan riippuvuuden ja perusteluja nuuskan käytölle esimerkiksi tupakoinnin lopettamisen tukena ei ole. Terveystieteiden ammattilaisten rooli korostuu asianmukaisessa tupakoinnin lopettamisen ohjauksessa. Keskeistä on myös informoida nuoria nuuskaan liittyvistä haitoista ja riippuvuuden luonteesta.
- Savukkeiden kääriminen irtotupakasta yleistyi vuosien 2007–2009 välillä verrattuna aikaisempiin vuosiin. Savukkeiden kääriminen irtotupakasta yleistyi edellisen kerran yhtä selvästi 1990-luvun alun taloudellisen laman myötä, kun nuorten käyttövarat vähenivät. Sama trendi näyttäisi toistuvan nyt meneillään olevan taloudellisen taantuman aikana. Päivittäin tupakoivat pojat käärivät savukkeensa irtotupakasta selvästi useammin kuin tytöt. Irtotupakan hintapolitiikka on keskeinen tuotteen käytön yleisyyttä säätelevä tekijä, johon tulee kiinnittää erityistä huomiota jatkossa.
- Tupakansavulle altistuneiden osuudet ovat vähentyneet tasaisesti vuodesta 1991 tähän vuoteen kaikissa ikäryhmissä ja molemmilla sukupuolilla. Lasku tasaantui hieman vuoden 2005 jälkeen 12–14-vuotiailla. Sen sijaan 16–18-vuotiailla lasku jatkui, myös kahden viime vuoden aikana. Ravintola- ja kahvilatupakoinnin täyskielto on ollut voimassa tätä kyselyä tehtäessä ja sen voidaan nähdä vaikuttaneen myönteisesti vähentäen kahden vanhemman ikäryhmän altistusta. Nuoremmassa ikäryhmissä kotien tupakointi on merkittävin tupakansavualtistuksen aiheuttaja. Toinen paikka, jossa osa nuorista altistuu tupakansavulle on auto. Tupakoimattomuutta kodeissa ja yksityisautoilussa tulee pyrkiä aktiivisesti edistämään, esimerkiksi vanhemmille suunnatulla tiedotuskampanjalla passiivisen tupakoinnin moninaisista haitoista lapselle.
- Raittiuden myönteinen kehitys on pysähtynyt kaikissa ikäryhmissä ja molemmilla sukupuolilla kahden viime vuoden aikana. Alkoholin käytön laskusuunta kääntyi nousuun lukuun ottamatta 12-vuotiaita, samoin lisääntyi humalajuominen 16–18-vuotiailla nuorilla. Kaikilla yhteiskunnan tasoilla tulisikin tiukentaa linjaa lasten alkoholin käytön osalta sekä toimia yhteistyössä alkoholihaittojen vähentämiseksi hallituksen Alkoholiohjelman (2008–2011) mukaisesti. Terveyspoliittisesti on myös perusteltua pitää alkoholivero riittävän korkealla tasolla.
- Vuosituhannen vaihteesta jatkunut myönteinen kehitys sosiaalisessa altistumisessa huumeille ei ole enää jatkunut neljän viimeisen vuoden aikana ja vuoden 2009 tulosten perusteella etenkin poikien osalta on viitteitä sosiaalisen huumealtistumisen kääntymisestä uudelleen nousuun. Terveys 2015-ohjelmassa huumeiden aiheuttamat terveysongelmat nostettiin alkoholin rinnalle ja tavoitteeksi asetettiin korkeintaan 1990-luvun alun taso vuoteen 2015 mennessä; konkreettisenä indikaattorina sosiaalinen altistuminen huumeille. Tavoitteen saavuttaminen voi olla entistä vaikeampaa, ellei yhteistyötä ja toimenpiteitä tehosteta erityisesti huumeiden käyttöön liittyvien asenteiden muuttamiseksi.

KIITOKSET

Sosiaali- ja terveysministeriö on rahoittanut Nuorten terveystapatutkimusta tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n ja raittiustyölain 10 §:n mukaisesta määrärahasta.

Tutkimus on toteutettu Tampereen yliopiston terveystieteen laitoksella.

Kiitämme tutkija Jukka Jokelaa Jyväskylän yliopistosta Kouluterveyskyselyn vertailutietojen tuottamisesta sekä dosentti Ville Mattilaa Varusmieskyselyn vertailutietojen tuottamisesta.

6 KIRJALLISUUS

1. Rimpelä A, Rainio S, Huhtala H, Lavikainen H, Pere L, Rimpelä M. Nuorten terveystapatutkimus 2007. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2007. Selvityksiä 2007:63. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki, 2007.
2. Luopa P, Räsänen M, Jokela J, Rimpelä M. Kouluterveyskyselyn valtakunnalliset tulokset vuosina 1999-2004. STAKES Aiheita 12/2005. Helsinki 2005.
3. Kouluterveyskysely. URL:<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/index.htm> (viitattu 18.9. 2009) sekä kouluterveyskyselyn julkaisemattomia tuloksia 2009.
4. Health Behaviour in School-aged Children study (HBSC): International report from the 2001/2002 survey. Denmark 2004. URL: <http://www.euro.who.int/Document/e82923.pdf>
5. Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015 -kansanterveysohjelmasta. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2001:4. Helsinki.
6. Rimpelä A, Rainio S, Pere L, Lintonen T, Rimpelä M. Tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2005. Selvityksiä 2005:23. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2005.
7. MTF. Monitoring the Future. A continuing study of American Youth. URL:<http://www.monitoringthefuture.org> (viitattu 4.10.2009).
8. CTUM - Canadian Tobacco Use Monitoring Survey. URL:<http://www.hc-sc.gc.ca/hc-ps/tobac-tabac/research-recherche/stat/index-eng.php> (viitattu 4.10.2009).
9. YRBSS. National youth risk behavior survey: 1991–2007: trends in the prevalence of tobacco use. US Department of Health and Human Services, Center for Disease Control and Prevention. URL:http://www.cdc.gov/HealthyYouth/yrbs/pdf/yrbs07_us_tobacco_use_trend.pdf (viitattu 4.10.2009).
10. Tobaksfakta. URL:<http://www.tobaksfakta.se/Default.aspx?id=3622> (viitattu 5.10.2009).
11. Huhtala H, Rainio S, Rimpelä A. Adolescent snus use in Finland in 1981-2003: trend, total sales ban and acquisition. Tob Control 2006;15:392-397.
12. Ollila H, Broms U, Laatikainen T, Patja K. Nuoret ja tupakoinnin lopettaminen. Tutkimuksesta käytännön tukeen. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B37/2008.
13. DiFranza JR, Savageau JA, Rigotti NA, Fletcher K, Ockene JK, McNeill AD, Coleman M, Wood C. Development of symptoms of tobacco dependence in youths: 30 month follow up data from the DANDY study. Tob Control 2002;11(3):228-235.

14. Paavola M, Vartiainen E, Puska P. Smoking cessation between teenage years and adulthood. *Health Educ Res* 2001;16(1):49-47.
15. European Commission. Health & Consumer Voice. September - 2009 Edition. A smoke-free Europe by 2012.
URL: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1060&format=HTML&aged=0&language=EN> (viitattu 24.9.2009)
16. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain ja lääkelain 54 a ja 54 e §:n muuttamisesta. Helsinki 2009.
17. Rainio S, Rimpelä A. Home smoking bans in Finland and the association with child smoking. *Eur J Public Health* 2008;18:306-311.
18. Mäkelä P, Mustonen H, Huhtanen P. Suomalaisten alkoholikäyttötapojen muutokset 2000-luvun alussa. *Yhteiskuntapolitiikka* 2009;3:268–289.
19. Metso L, Ahlström S, Huhtanen P, Leppänen M, Pietilä E. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995–2007. ESPAD-tutkimusten tulokset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 6/2009. Jyväskylä 2009.
20. Hvitfeld T, Rask L. Skolelevers drogvapor 2006. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, Rapport nr 103. Stockholm 2007.
21. Nasrallah N, Yang T, Bernstein I. Long-term risk preference and suboptimal decision making following adolescent alcohol use. *Proceedings of the National Academy of sciences of the United States of America* [doi:10.1073/pnas.0906629106].
22. Pitkänen T, Lyyra A-L, Pulkkinen L. Age of onset of drinking and the use of alcohol in adulthood: a follow-up study from age 8-42 for females and males. *Addiction* 2005;100:652-661.
23. Lavikainen H. Nuorten alkoholin juomiseen liittyvä riskikäyttäytyminen. Teoksessa: Salmi V. (toim.) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Nuorisorikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 246. Helsinki 2009.
24. Kivistö J. Poisonings in Finnish children. Väitöskirjatyö. Tampereen yliopisto. Tampereen yliopistopaino, Tampere 2009.
25. Hakkarainen P, Metso L. Nuorten huumeiden käyttö on vähentynyt. *Dialogi* 2006;7:36-37.
26. Hallituksen politiikkaohjelma. Lapset, nuoret ja perheet.
URL: <http://www.valtioneuvosto.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/lapset/fi.jsp> (viitattu 26.10.2009)
27. Hallituksen politiikkaohjelma. Terveyden edistäminen. URL:
<http://www.vn.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/terveys/fi.jsp> (viitattu 26.10.2009)

28. Hallituksen alkoholiohjelma 2008-2011. URL: <http://info.stakes.fi/alkoholiohjelma/FI/index.htm> (viitattu 26.10.2009)
29. Alkon Viisas vanhemmuus – vastuullisuusohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote 363/2008. URL: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/view/1375185> (viitattu 26.10.2009)
30. Rimpelä A, Rimpelä M, Lintonen T, Rahkonen O, Räsänen M, Pere L, Jokela J. Vaikuttko alkoholiveron alennus nuorten alkoholinkäyttöön? Suomen Lääkärilehti 2005;60:2611-2617.
31. Suomen ASH ry:n tiedote, 2.6.2009. URL: www.suomenash.fi (viitattu 26.10.2009)

LIITETAULUKOT

(boys = pojat, girls = tytöt)

Merkkien selitykset:

- ei havaintoja
- 0 likiarvo
- . ei mitattu

Vuosien 1977–1979 tulokset löytyvät Nuorten terveystapatutkimuksen aiemmin julkaistuista tupakka- ja päihderaporteista.

Liitetaulukko 1. Tupakointi iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 1. Smoking in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Ei kokeillut	89	64	46	33	92	63	39	26
Kokeillut vain yhden	7	13	10	7	6	11	10	12
Polttanut 2–50 savuketta elämänsä aikana	4	12	17	20	2	17	22	25
Polttanut yli 50 savuketta elämänsä aikana	–	3	6	12	–	2	7	12
Päivittäin 1–9 savuketta	–	4	9	10	–	5	13	13
Päivittäin yli 9 savuketta	–	3	12	18	–	3	10	13
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	319	719	681	530	355	987	954	907
Puuttuva tieto, N	7	16	9	7	1	12	8	4

Liitetaulukko 2. Nuuskakokeilut iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 2. Snus experiments in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Ei ole kokeillut	100	88	69	59	100	97	86	83
On kokeillut kerran	0	6	9	11	–	3	8	9
Nuuskannut 2–50 kertaa	–	5	15	22	–	1	6	7
On nuuskannut yli 50 kertaa	–	2	6	8	–	–	–	0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	323	727	681	534	356	995	957	908
Puuttuva tieto, N	3	8	9	3	0	4	5	3

Liitetaulukko 3. Nykyinen nuuskaaminen iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 3. Current use of snus in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Ei lainkaan	100	95	88	88	100	100	98	99
Silloin tällöin	–	4	10	10	–	–	2	1
Kerran päivässä tai useammin	–	0	2	2	–	–	0	–
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	313	721	674	529	349	984	943	893
Puuttuva tieto, N	13	14	16	8	7	15	19	18

Liitetaulukko 4. Tupakkatyypin päivittäinen tupakkaa käyttävillä iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 4. Type of tobacco among daily tobacco users in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT			TYTÖT		
	14	16	18	14	16	18
Vain tehdasvalmisteisia	51	67	83	73	77	86
Vain itsekäärityjä	21	13	9	8	8	6
Sekä tehdasvalmisteisia että itsekäärityjä	28	20	8	19	14	8
Muuta	–	–	1	–	–	–
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
N	53	130	146	74	213	233
Puuttuva tieto, N	3	14	3	2	2	2

Liitetaulukko 5. Päivittäinen savukkeiden kulutus (tehdasvalmisteisten ja itsekäärityjen savukkeiden sekä piipullisten ja sikareiden yhteenlaskettu lkm) päivittäin savukkeita polttavilla iän ja sukupuolen mukaan 2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 5. Daily consumption of cigarettes (total number of manufactured and self-rolled cigarettes, pipefuls and cigars) among daily cigarette smokers in 2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT			TYTÖT		
	14	16	18	14	16	18
Keskiarvo	8,9	12,7	12,1	8,1	9,2	9,8
N	56	144	149	76	215	235

Liitetaulukko 6. Tupakkaa kokeilleiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 6. Percentage of adolescents who have tried tobacco in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	47	45	37	35	32	42	35	33	33	30	30	18	17	16	11
14	67	66	68	62	64	67	64	62	63	60	56	47	41	33	36
16	83	81	77	78	78	80	76	81	75	78	73	67	67	58	54
18	85	87	81	83	81	85	81	85	84	83	82	82	77	74	67
TYTÖT															
12	27	24	23	20	20	24	24	26	25	21	23	12	13	10	8
14	60	60	58	57	57	63	59	63	66	64	58	50	44	39	37
16	76	78	75	77	74	78	78	78	78	81	78	75	67	63	61
18	81	80	82	82	81	84	79	82	81	83	81	82	78	75	74

Liitetaulukko 7. Päivittäin tupakkatuotteita käyttävien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 7. Percentage of adolescents using tobacco products daily in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	3	1	.	1	1	1	2	1	1	0	1	1	1	0	0
14	16	15	.	15	17	14	15	12	14	12	13	7	8	5	8
16	31	28	.	34	37	33	30	31	27	30	31	25	24	21	23
18	37	36	.	38	39	37	37	37	36	36	36	37	36	30	29
TYTÖT															
12	1	1	.	0	1	1	1	1	-	0	1	-	0	1	0
14	12	13	.	10	13	15	13	13	17	17	15	11	10	7	8
16	26	24	.	29	29	27	26	26	28	30	31	30	27	23	23
18	26	25	.	33	30	28	25	28	28	30	32	36	33	29	26

Liitetaulukko 8. Päivittäin savukkeita polttavien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 8. Percentage of adolescents smoking cigarettes daily in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	2	1	1	1	1	1	2	1	1	0	1	1	1	0	0
14	15	15	13	14	16	14	15	12	14	12	13	7	7	5	8
16	30	27	28	33	36	32	29	30	26	28	29	23	23	20	21
18	36	34	32	37	38	36	35	35	33	34	33	35	34	28	28
TYTÖT															
12	1	1	0	0	1	1	1	1	-	0	1	-	0	1	0
14	12	13	10	10	13	15	13	13	17	17	15	11	10	7	8
16	25	23	25	28	29	27	26	26	27	30	31	29	27	23	22
18	26	25	25	32	29	28	25	28	28	30	31	35	33	28	26

Liitetaulukko 9. Yli 9 savuketta päivittäin polttavien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 9. Percentage of adolescents smoking over 9 cigarettes daily in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	0	–	0	0	1	–	1	1	–	–	–	0	1	–	–
14	4	4	5	7	7	7	6	5	6	5	6	3	3	3	3
16	17	18	18	20	25	21	19	19	16	18	18	15	15	14	12
18	26	25	25	29	30	28	26	26	24	25	25	24	24	20	18
TYTÖT															
12	–	0	0	–	–	0	0	–	–	–	–	–	0	0	–
14	3	5	3	3	6	7	5	4	5	7	6	4	3	3	3
16	8	10	14	12	13	15	11	12	12	13	15	14	12	10	10
18	12	13	15	20	14	17	16	16	15	16	18	20	16	13	13

Liitetaulukko 10. Nuuskaa joskus kokeilleiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 10. Percentage of adolescents who have experimented with snus in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	6	4	.	4	3	2	2	1	2	2	1	1	1	1	0
14	13	18	.	14	16	10	13	14	16	18	16	9	9	7	12
16	22	24	.	28	30	27	29	30	32	38	41	30	26	28	31
18	21	27	.	32	35	38	37	38	41	45	44	44	42	38	41
TYTÖT															
12	1	1	.	1	0	1	0	0	0	0	0	–	1	–	–
14	4	3	.	4	2	3	3	3	6	6	6	4	3	3	3
16	7	7	.	7	9	7	6	8	12	12	15	12	10	12	14
18	5	9	.	11	14	9	7	11	14	16	19	18	16	17	17

Liitetaulukko 11. Nuuskaa silloin tällöin tai päivittäin käytävien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 11. Percentage of adolescents using snus occasionally or daily in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	0,9	–	.	0,5	0,3	0,5	0,3	0,3	0,7	0,5	–	0,3	–	–	–
14	2,5	2,4	.	2,8	3,4	1,9	2,3	3,5	4,3	4,9	3,5	1,3	1,9	1,7	4,7
16	4,2	3,2	.	5,3	7,3	4,3	4,6	6,5	7,4	12,1	12,3	7,1	6,7	8,6	11,9
18	2,4	5,1	.	3,9	7,1	7,0	7,1	7,1	9,7	11,1	11,4	8,5	11,6	10,7	11,7
TYTÖT															
12	–	0,2	.	0,3	–	0,3	–	0,2	–	–	–	–	–	–	–
14	0,4	–	.	0,3	–	0,5	0,4	0,2	0,5	0,9	0,7	0,5	0,5	0,2	–
16	0,2	0,2	.	0,6	0,3	0,2	0,2	0,5	1,2	0,9	1,1	0,6	1,0	1,6	2,1
18	0,4	–	.	0,6	0,5	0,5	0,2	0,4	0,7	0,7	0,7	0,9	0,9	2,0	1,3

Liitetaulukko 12. Päivittäisen savukkeiden kulutuksen (tehdasvalmisteisten ja itsekäärittyjen savukkeiden sekä piipullisten ja sikarien yhteenlaskettu lkm) keskiarvo päivittäin savukkeita polttavilla iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 12. Average daily consumption of cigarettes (total number of manufactured and self-rolled cigarettes, pipefuls and cigars) among daily cigarette smokers in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
14	7,6	7,9	9,7	9,4	9,4	9,4	9,2	9,0	9,6	9,2	9,5	11,0	9,3	12,0	8,9
16	10,1	11,8	11,7	11,3	12,4	12,9	11,3	11,5	11,5	12,0	11,7	12,1	11,2	11,5	12,7
18	12,4	12,9	14,4	13,7	14,2	14,1	13,2	12,5	13,4	13,6	13,3	13,3	13,4	12,5	12,1
TYTÖT															
14	6,2	6,9	7,6	7,4	8,6	9,2	7,5	7,2	7,4	9,0	8,2	8,8	7,9	8,6	8,1
16	6,8	8,9	10,7	8,3	9,0	10,3	8,7	9,0	8,8	9,6	9,8	9,9	9,4	9,0	9,2
18	8,8	9,7	10,5	10,6	9,5	10,8	11,3	10,3	10,0	10,0	10,1	10,0	9,5	8,8	9,8

Liitetaulukko 13. Itsekäärittyjä savukkeita polttavien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009 päivittäin savukkeita polttavista. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 13. Percentage of adolescents smoking self-rolled cigarettes among daily cigarette smokers in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
14	23	35	27	20	18	19	30	35	52	52	42	47	41	37	50
16	16	17	18	18	10	20	24	31	43	45	37	40	35	28	38
18	13	13	17	9	7	9	20	25	32	33	39	29	22	21	17
TYTÖT															
14	17	18	16	11	5	13	12	22	31	37	37	43	36	33	29
16	8	7	11	8	5	9	12	23	31	34	31	32	26	24	22
18	9	6	7	6	3	3	11	19	22	19	24	17	16	11	14

Liitetaulukko 14. Päivittäin tupakansavulle altistuvien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 14. Percentage of adolescents exposed daily to tobacco smoke in 2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Ei lainkaan	93	78	67	68	91	74	63	69
Alle 1 h / pv	7	19	26	24	7	20	28	23
1-5 h / pv	–	3	7	5	1	4	7	6
Yli 5 h / pv	1	0	1	2	–	2	2	1
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	320	722	678	533	348	987	954	907
Puuttuva tieto, N	6	13	12	4	8	13	8	4

Liitetaulukko 15. Päivittäin tupakansavulle vähintään yhden tunnin altistuvien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 15. Percentage of adolescents exposed daily to tobacco smoke for at least one hour in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12	.	.	.	.	.	11	9	5	5	.	3	2	1	1	1
14	.	.	.	.	.	17	13	10	9	.	7	4	4	4	3
16	.	.	.	.	.	24	20	17	14	.	13	12	10	10	8
18	.	.	.	.	.	29	23	22	18	.	16	16	16	13	8
TYTÖT	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12	.	.	.	.	.	11	6	7	7	.	4	3	1	2	1
14	.	.	.	.	.	17	16	12	12	.	10	8	7	6	6
16	.	.	.	.	.	24	18	18	17	.	14	15	13	11	9
18	.	.	.	.	.	21	19	17	15	.	13	19	14	12	8

Liitetaulukko 16. Päivittäin tupakansavulle yli viisi tuntia altistuvien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 16. Percentage of adolescents exposed daily to tobacco smoke for over five hours in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12	.	.	.	.	.	4	4	2	1	.	1	0	–	–	–
14	.	.	.	.	.	5	4	4	3	.	2	1	1	1	0
16	.	.	.	.	.	6	6	5	3	.	3	3	2	1	1
18	.	.	.	.	.	9	6	5	4	.	2	5	2	2	2
TYTÖT	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12	.	.	.	.	.	5	2	4	4	.	1	1	0	–	–
14	.	.	.	.	.	7	6	5	4	.	3	3	2	1	2
16	.	.	.	.	.	9	6	6	5	.	3	3	3	2	2
18	.	.	.	.	.	9	7	6	3	.	3	3	2	2	1

Liitetaulukko 17. Alkoholin käytön useus iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 17. Frequency of alcohol use in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Päivittäin	–	–	0	2	–	–	–	1
Pari kertaa viikossa	–	1	5	17	–	1	4	13
Kerran viikossa	0	2	10	23	–	3	10	19
Pari kertaa kuukaudessa	0	9	20	26	1	10	24	34
Noin kerran kuukaudessa	0	4	9	10	1	7	12	10
Noin kerran parissa kuukaudessa	1	6	11	5	1	7	11	8
3–4 kertaa vuodessa	2	9	10	5	2	10	12	5
Kerran vuodessa tai harvemmin	5	13	9	3	5	13	6	2
En käytä alkoholi juomia	91	56	26	9	91	51	21	8
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	292	723	682	533	353	991	951	904
Puuttuva tieto, N	3	12	8	4	3	8	11	7

Liitetaulukko 18. Tosihumalaan juomisen useus iän ja sukupuolen mukaan 2009 (%). Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 18. Frequency of drinking alcohol until really drunk in 2009, by age and sex (%). Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Kerran viikossa tai useammin	–	0	2	9	–	0	3	6
Noin 1–2 kertaa kuukaudessa	–	5	17	34	–	5	18	30
Harvemmin	1	12	32	35	1	17	35	40
En koskaan	99	83	49	22	99	78	44	24
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	317	713	679	528	347	988	951	903
Puuttuva tieto, N	9	22	11	10	9	11	11	8

Liitetaulukko 19. Raittiiksi itsensä ilmoittaneiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 19. Percentage of adolescents reporting abstinence in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	80	82	89	81	85	79	79	77	81	76	80	86	89	92	91
14	53	51	57	50	47	42	41	43	39	36	42	50	58	65	56
16	21	23	24	19	17	14	15	12	15	14	18	21	22	29	26
18	9	11	11	9	5	7	7	7	7	9	8	9	8	14	9
TYTÖT															
12	85	91	91	87	90	84	82	79	79	80	81	90	91	93	91
14	50	51	59	45	44	38	36	31	29	30	34	39	46	55	51
16	22	21	22	15	14	12	13	11	11	12	13	13	21	25	21
18	13	11	12	8	7	7	6	6	7	7	7	6	8	11	8

Liitetaulukko 20. Vähintään kerran kuukaudessa alkoholia käyttävien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 20. Percentage of adolescents using alcohol at least once a month in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	4	1	2	5	3	3	3	6	6	6	5	1	2	1	1
14	15	15	16	19	22	23	26	25	28	30	27	18	15	13	16
16	43	38	41	51	55	56	54	58	55	59	55	48	51	42	44
18	67	66	69	72	75	79	74	76	77	75	78	74	78	74	78
TYTÖT															
12	1	2	2	3	2	3	4	5	5	4	5	2	2	2	2
14	15	15	17	19	22	28	29	36	39	37	36	27	22	19	20
16	38	32	40	44	45	48	50	56	57	56	55	53	49	45	49
18	51	58	62	66	68	73	69	72	74	75	74	78	79	73	76

Liitetaulukko 21. Vähintään kerran viikossa alkoholia käyttävien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 21. Percentage of adolescents using alcohol at least once a week in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	0	1	1	2	1	1	1	2	1	2	2	0	–	0	0
14	4	3	2	5	6	6	7	6	8	9	8	5	4	3	3
16	15	12	11	15	20	18	18	22	21	23	21	16	19	13	15
18	28	21	29	31	38	43	37	39	40	40	41	41	44	41	42
TYTÖT															
12	–	0	1	–	0	1	1	1	1	0	1	–	1	–	–
14	3	3	3	4	5	6	6	7	9	11	9	7	6	5	3
16	7	7	9	12	12	12	12	15	17	17	18	17	15	13	14
18	17	15	18	24	24	26	25	26	29	31	31	36	35	30	33

Liitetaulukko 22. Vähintään kerran kuukaudessa tosihumalaan itsensä juovien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 22. Percentage of adolescents drinking alcohol until really drunk at least once a month in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	0	0	–	1	–	0	0	1	–	0	–	0	0	–	–
14	3	4	3	6	8	7	11	7	10	11	8	4	4	4	5
16	14	13	13	24	26	24	28	22	28	30	27	22	22	18	19
18	22	18	23	34	34	39	41	32	43	41	39	40	41	41	43
TYTÖT															
12	–	0	1	–	0	0	0	0	1	–	0	–	–	–	–
14	4	5	4	6	8	11	11	11	16	16	13	9	7	6	5
16	7	8	12	17	19	17	20	16	24	22	21	23	18	18	21
18	7	8	9	18	18	18	24	16	28	28	27	33	32	30	36

Liitetaulukko 23. Vähintään kerran viikossa tosihumalaan itsensä juovien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 23. Percentage of adolescents using alcohol to be really drunk at least once a week in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	0	–	–	–	–	0	0	–	–	0	–	–	–	–	–
14	0	0	0	1	2	1	2	1	2	2	1	1	0	1	0
16	2	2	3	3	4	5	5	3	6	6	6	3	5	3	2
18	5	3	5	7	10	10	10	8	12	10	9	7	12	12	9
TYTÖT															
12	–	–	–	–	–	–	–	0	–	–	–	–	–	–	–
14	1	0	1	1	0	2	1	1	2	2	2	1	1	1	0
16	1	1	1	1	3	2	2	2	4	3	4	4	4	3	3
18	1	1	2	3	3	2	4	3	5	5	5	8	7	6	6

Liitetaulukko 24. Huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeilleita tuttavien tietävien osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 24. Percentage of adolescents knowing acquaintances who tried drugs during last year in 2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
En tiedä ketään nuorta	96	76	64	50	93	70	50	48
Tiedän yhden nuoren	3	9	9	12	4	15	17	13
Tiedän 2–5 nuorta	0	12	17	23	3	12	23	27
Tiedän useampia kuin 5 nuorta	0	3	10	15	–	3	10	12
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	320	717	677	530	350	990	957	903
Puuttuva tieto, N	6	18	13	7	6	9	5	8

Liitetaulukko 25. Huumetarjontaa Suomessa viimeksi kuluneen vuoden aikana kohdanneiden osuudet (%) tarjoajan sekä iän ja sukupuolen mukaan 2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 25. Percentage of adolescents who were offered drugs in Finland during last year by person who offered in 2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Ei	99	94	84	76	99	96	86	83
Kyllä								
<i>Sisältää:</i>								
Sekä tuttavat että tuntemattomat tarjosivat	–	1	3	4	–	1	2	2
Vain tuttavat tarjosivat	–	3	8	15	1	2	9	12
Vain tuntemattomat henkilöt tarjosivat	1	2	4	5	0	1	3	2
Tieto tarjouksen tekijästä puuttuu	–	0	1	0	0	0	1	0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
N	321	725	679	531	351	994	956	904
Puuttuva tieto, N	5	10	11	6	5	5	6	7

Liitetaulukko 26. Niiden osuudet (%), jotka tiesivät vähintään yhden huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeilleen tuttavain, iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 26. Percentage of adolescents knowing at least one acquaintance who tried drugs during last year in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	9	.	6	6	.	11	5	7	8	7	9	6	5	4	4
14	12	.	14	12	.	22	20	23	23	27	29	19	16	17	24
16	13	.	20	20	.	30	34	40	43	45	49	40	33	36	36
18	14	.	24	21	.	31	41	44	49	50	56	49	43	43	50
TYTÖT															
12	6	.	8	3	.	8	7	7	6	6	13	5	4	6	7
14	16	.	23	21	.	34	31	39	42	44	48	37	29	28	30
16	18	.	29	29	.	40	45	54	56	60	66	58	47	48	50
18	14	.	25	21	.	32	42	47	54	57	65	61	50	51	52

Liitetaulukko 27. Niiden osuudet (%), jotka tiesivät yli viisi huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeillutta tuttavaa, iän ja sukupuolen mukaan 1981–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 27. Percentage of adolescents knowing more than five acquaintances who tried drugs during last year in 1981–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	0	.	0	0	.	-	0	1	0	0	1	1	1	-	0
14	2	.	3	2	.	2	3	3	3	4	5	3	2	2	3
16	2	.	3	3	.	4	7	9	10	13	13	8	7	6	10
18	2	.	6	3	.	7	11	13	16	17	20	14	13	14	15
TYTÖT															
12	0	.	0	-	.	4	1	0	0	1	0	-	0	1	-
14	2	.	3	2	.	4	4	6	6	8	9	5	3	3	3
16	2	.	4	4	.	5	8	12	12	15	19	14	9	9	10
18	2	.	3	3	.	4	8	12	13	15	23	18	13	12	12

Liitetaulukko 28. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Suomessa huumetarjontaa kohdanneiden osuudet (%) iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 28. Percentage of adolescents who were offered drugs in Finland during last year in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	.	.	.	.	.	2	1	1	1	1	1	0	1	1	1
14	.	.	.	.	.	5	5	4	6	5	8	4	4	5	6
16	.	.	.	.	.	14	12	16	16	18	17	13	13	11	16
18	.	.	.	.	.	18	20	23	25	24	24	21	21	20	24
TYTÖT															
12	.	.	.	.	.	6	0	0	1	0	1	1	1	2	1
14	.	.	.	.	.	6	5	7	7	9	12	8	6	6	4
16	.	.	.	.	.	11	12	16	16	17	20	16	13	14	14
18	.	.	.	.	.	10	12	15	18	17	22	20	16	17	17

Liitetaulukko 29. Niiden osuudet (%), joille ystävät tai tuttavat olivat tarjonneet huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana, iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 29. Percentage of adolescents who were offered drugs by friends or acquaintances during last year in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	.	.	.	.	.	–	1	0	–	1	1	–	1	–	0
14	.	.	.	.	.	2	2	2	3	3	4	2	2	3	4
16	.	.	.	.	.	5	6	8	9	11	11	8	9	9	11
18	.	.	.	.	.	8	9	13	15	18	18	15	16	19	18
TYTÖT															
12	.	.	.	.	.	1	0	0	0	–	–	1	0	1	1
14	.	.	.	.	.	2	3	4	3	7	8	5	4	3	3
16	.	.	.	.	.	6	5	9	10	13	16	12	10	11	10
18	.	.	.	.	.	5	7	9	12	13	18	16	14	15	14

Liitetaulukko 30. Niiden osuudet (%), joille tuntemattomat henkilöt olivat viimeksi kuluneen vuoden aikana tarjonneet huumeita, iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 30. Percentage of adolescents who were offered drugs by strangers during last year in 1991–2009, by age and sex. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
POJAT															
12	.	.	.	.	.	–	–	0	1	–	1	0	1	1	1
14	.	.	.	.	.	3	3	2	4	3	4	2	1	4	3
16	.	.	.	.	.	9	8	10	9	9	7	6	6	6	8
18	.	.	.	.	.	11	13	13	13	10	9	8	7	9	9
TYTÖT															
12	.	.	.	.	.	0	–	0	0	0	1	1	1	1	0
14	.	.	.	.	.	4	3	4	5	3	5	4	3	3	2
16	.	.	.	.	.	6	7	9	9	6	7	7	4	6	5
18	.	.	.	.	.	6	7	8	8	6	8	8	4	6	5

Liitetaulukko 31. Tupakkaa kokeilemattomien osuudet (%) 12–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 31. Percentage of 12–18-year-olds who have never tried tobacco in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	29	31	34	36	34	31	36	35	36	37	40	47	49	55	58
Tytöt	39	39	40	41	42	38	40	38	38	38	40	45	50	53	55
Kaikki	34	35	37	38	38	35	38	36	37	37	40	46	50	54	57

Liitetaulukko 32. Päivittäin tupakkatuotteita käyttävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 32. Percentage of 14–18-year-olds using tobacco products daily in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	28	27	.	29	31	28	27	27	26	26	27	23	22	19	20
Tytöt	22	21	.	24	24	23	21	22	24	26	26	25	23	20	19
Kaikki	25	24	.	26	28	26	24	25	25	26	26	24	23	19	19

Liitetaulukko 33. Päivittäin savukkeita polttavien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 33. Percentage of 14–18-year-olds smoking cigarettes daily in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	27	25	24	28	30	27	26	26	24	25	25	22	22	18	19
Tytöt	21	20	20	23	24	23	21	22	24	25	26	25	23	19	19
Kaikki	24	23	22	26	27	25	24	24	24	25	25	23	22	19	19

Liitetaulukko 34. Yli 9 savuketta päivittäin polttavien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 34. Percentage of 14–18-year-olds smoking over nine cigarettes daily in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	16	16	16	19	21	19	17	16	15	16	16	14	14	12	11
Tytöt	7	9	11	12	11	13	10	11	10	12	13	13	10	9	9
Kaikki	12	13	13	15	16	16	14	14	13	14	15	13	12	10	10

Liitetaulukko 35. Itsekäärittyjä savukkeita polttavien osuudet (%) päivittäin tupakoivista 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 35. Percentage of 14–18-year-olds smoking self-rolled cigarettes among daily smokers in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	17	22	21	16	12	16	25	30	42	43	40	39	33	29	35
Tytöt	11	10	11	8	4	8	12	21	28	30	31	31	26	23	22
Kaikki	14	16	16	12	8	12	18	26	35	37	35	35	29	26	28

Liitetaulukko 36. Päivittäisen savukkeiden kulutuksen (tehdasvalmisteisten ja itsekäärityjen savukkeiden sekä piipullisten ja sikarien yhteenlaskettu lkm) keskiarvo 12–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 36. Average daily consumption of cigarettes (total number of manufactured and self-rolled cigarettes, pipefuls and cigars) in 12–18-year-olds in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	10,0	10,9	11,9	11,5	12,0	12,1	11,2	11,0	11,5	11,6	11,5	12,1	11,3	12,0	11,2
Tytöt	7,3	8,5	9,6	8,8	9,0	10,1	9,2	8,9	8,7	9,5	9,4	9,6	8,9	8,8	9,0
Kaikki	8,7	9,7	10,8	10,1	10,5	11,1	10,2	9,9	10,1	10,5	10,4	10,8	10,1	10,4	10,1

Liitetaulukko 37. Nuuskaa joskus kokeilleiden osuudet (%) 12–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 37. Percentage of 12–18-year-olds who have experimented with snus in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	15	18	.	20	21	19	20	21	23	25	25	21	20	19	21
Tytöt	4	5	.	6	6	5	4	5	8	9	10	11	7	11	9
Kaikki	10	12	.	13	14	12	12	13	15	17	18	16	13	15	15

Liitetaulukko 38. Nuuskaa silloin tällöin tai päivittäin käyttävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 38. Percentage of 14–18-year-olds using snus occasionally or daily in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	3,0	3,6	.	4,0	6,0	4,4	4,7	5,7	7,1	9,4	9,1	5,6	6,7	7,0	9,4
Tytöt	0,3	0,2	.	0,5	0,4	0,4	0,3	0,4	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	1,3	1,7
Kaikki	1,7	1,9	.	2,3	3,2	2,4	2,5	3,0	4,0	5,1	4,9	3,1	3,8	4,1	5,6

Liitetaulukko 39. Päivittäin tupakansavulle vähintään yhden tunnin altistuvien osuudet (%) 12–18-vuotiaista 1991–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 39. Percentage of 12–18-year-olds exposed daily to tobacco smoke for at least one hour in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	.	.	.	.	.	20	16	14	11	.	10	9	8	7	5
Tytöt	.	.	.	.	.	18	15	13	13	.	10	11	9	8	6
Kaikki	.	.	.	.	.	19	15	13	12	.	10	10	8	7	5

Liitetaulukko 40. Päivittäin tupakansavulle yli viisi tuntia altistuvien osuudet (%) 12–18-vuotiaista iän ja sukupuolen mukaan 1991–2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 40. Percentage of 12–18-year-olds exposed daily to tobacco smoke more than five hours in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	.	.	.	.	.	6	5	4	3	.	2	2	2	2	1
Tytöt	.	.	.	.	.	7	5	5	4	.	2	2	2	2	2
Kaikki	.	.	.	.	.	7	5	4	3	.	2	2	2	2	1

Liitetaulukko 41. Raittiiksi itsensä ilmoittaneiden osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 41. Percentage of 14–18-year-olds reporting abstinence in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	28	28	30	26	23	21	21	21	20	19	23	27	29	36	30
Tytöt	28	28	31	22	22	19	18	16	15	16	18	19	25	30	27
Kaikki	28	28	31	24	22	20	20	18	18	18	20	23	27	33	29

Liitetaulukko 42. Vähintään kerran kuukaudessa alkoholia käyttävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 42. Percentage of 14–18-year-olds using alcohol at least once a month in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	42	40	42	47	50	53	52	53	53	55	53	47	48	43	46
Tytöt	35	35	39	43	45	50	50	55	57	56	55	53	50	46	48
Kaikki	38	37	41	45	48	51	51	54	55	55	54	50	49	44	47

Liitetaulukko 43. Vähintään kerran viikossa alkoholia käyttävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2007, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 43. Percentage of 14–18-year-olds using alcohol at least once a week in 1981–2007, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	16	12	14	17	21	22	21	22	23	24	23	21	23	19	20
Tytöt	9	9	10	13	14	15	14	16	18	20	19	20	19	16	17
Kaikki	12	10	12	15	17	19	18	19	21	22	21	20	21	17	18

- Liitetaulukko 44.** Vähintään kerran kuukaudessa tosihumalaan itsensä juovien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
- Appendix table 44.** Percentage of 14–18-year-olds drinking alcohol until really drunk at least once a month in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	13	12	13	21	23	24	26	20	27	27	25	22	22	21	22
Tytöt	6	7	8	14	15	15	18	14	23	22	20	22	19	18	21
Kaikki	10	9	11	18	19	19	22	17	25	25	22	22	20	19	21

- Liitetaulukko 45.** Vähintään kerran viikossa tosihumalaan itsensä juovien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
- Appendix table 45.** Percentage of 14–18-year-olds drinking alcohol until really drunk at least once a week in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	2,6	1,8	2,7	3,5	5,1	5,6	5,6	4,1	6,5	6,1	5,4	3,6	5,8	4,9	3,7
Tytöt	0,8	0,7	1,2	1,7	2,1	2,0	2,4	2,1	3,9	3,5	3,5	4,2	4,0	3,4	3,0
Kaikki	1,7	1,3	2,0	2,6	3,6	3,8	4,0	3,1	5,2	4,8	4,4	3,9	4,9	4,2	3,4

- Liitetaulukko 46.** Vähintään yhden huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeilleen tuttavien tietävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
- Appendix table 46.** Percentage of 14–18-year-olds knowing at least one acquaintance who tried drugs during last year in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	13	.	20	18	.	28	32	36	38	41	44	36	31	32	36
Tytöt	16	.	26	24	.	35	39	46	51	54	60	52	42	42	44
Kaikki	14	.	23	21	.	31	36	41	44	47	52	44	37	37	40

- Liitetaulukko 47.** Useampia kuin viisi huumeita viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeillutta tuttavaa tietävien osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1981–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.
- Appendix table 47.** Percentage of 14–18-year-olds knowing more than five acquaintances who tried drugs during last year in 1981–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	2	.	4	3	.	4	7	8	9	11	13	8	7	8	9
Tytöt	2	.	4	3	.	5	7	10	10	13	17	12	8	8	8
Kaikki	2	.	4	3	.	4	7	9	10	12	15	10	8	8	9

Liitetaulukko 48. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Suomessa huumetarjonnan kohdanneiden osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1991–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 48. Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs in Finland during last year in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	.	.	.	.	.	12	13	15	15	16	16	13	12	12	15
Tytöt	.	.	.	.	.	9	10	13	14	15	18	15	12	12	12
Kaikki	.	.	.	.	.	11	11	14	15	15	17	14	12	12	14

Liitetaulukko 49. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Suomessa ystävien tai tuttavien huumetarjonnan kohdanneiden osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1991–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 49. Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs by friends or acquaintances during last year in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	.	.	.	.	.	5	5	8	9	11	11	9	9	10	11
Tytöt	.	.	.	.	.	4	5	7	8	11	14	11	9	10	9
Kaikki	.	.	.	.	.	5	5	7	9	11	13	10	9	10	10

Liitetaulukko 50. Viimeksi kuluneen vuoden aikana Suomessa tuntemattomien henkilöiden huumetarjonnan kohdanneiden osuudet (%) 14–18-vuotiaista 1991–2009, ikä ja sukupuoli vakioitu. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 50. Percentage of 14–18-year-olds who were offered drugs by strangers during last year in 1991–2009, age- and sex-adjusted. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

	Vuosi														
	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	.	.	.	.	.	8	8	9	9	7	7	5	5	6	6
Tytöt	.	.	.	.	.	5	6	7	7	5	7	6	4	5	4
Kaikki	.	.	.	.	.	7	7	8	8	6	7	6	4	6	5

Liitetaulukko 51. Eri indikaattorien vuosien 2005 ja 2009 välisen eron tilastollinen merkitsevyys ikä- ja sukupuoliryhmittäin. Fisherin tarkan testin p-arvot. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 51. Statistical significance of difference in various indicators between 2005 and 2009, by age and sex. P-values of Fisher's exact test. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

Indikaattori	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Kokeillut tupakkaa	.052	.030	<.001	<.001	.043	.001	.003	.056
Päivittäin tupakkatuotteita	.504	.719	.537	.022	1.000	.127	.026	.002
Kokeillut nuuskaa	.385	.050	.073	.815	.254	.809	.002	.377
Nuuskaa nykyisin	–	.001	.001	1.000	–	.035	.065	.373
Tupakansavulle altistus väh. 1 h/pv	.097	.012	.503	<.001	.090	.106	.153	.001
Tupakansavulle altistus yli 5 h/pv	–	.217	.104	1.000	1.000	1.000	.458	.700
Raitis	.438	.495	.086	.473	.899	.022	.911	.732
Alkoholia viikoittain	.474	.364	.027	.447	.501	.005	.479	.279
Alkoholia kuukausittain	.510	.739	.012	1.000	1.000	.137	.855	.241
Tosihumala viikoittain	–	.654	.015	.049	–	.036	.125	.508
Tosihumala kuukausittain	1.000	.351	.173	.480	–	.082	.073	.085
Yksi huumeita kokeillut tuttava	.717	<.001	.351	.023	.198	.850	.257	.544
5 huumeita kokeillutta tuttavaa	.632	.036	.113	.237	1.000	.905	.938	.521
Tarjottu huumeita	.736	.017	.031	.207	1.000	.147	.690	.488
Ystävät tarjonneet huumeita	.503	.046	.098	.247	.598	.225	.941	.946
Tuntemattomat tarjonneet huumeita	1.000	.038	.212	.400	.629	.413	.827	.821

Liitetaulukko 52. Eri indikaattorien vuosien 2007 ja 2009 välisen eron tilastollinen merkitsevyys ikä- ja sukupuoliryhmittäin. Fisherin tarkan testin p-arvot. Nuorten terveystapatutkimus.

Appendix table 52. Statistical significance of difference in various indicators between 2007 and 2009, by age and sex. P-values of Fisher's exact test. Adolescent Health and Lifestyle Survey.

Indikaattori	POJAT				TYTÖT			
	12	14	16	18	12	14	16	18
Kokeillut tupakkaa	.098	.172	.140	.012	.293	.344	.264	.553
Päivittäin tupakkatuotteita	–	.034	.466	.894	.057	.557	.704	.223
Kokeillut nuuskaa	.605	.001	.403	.356	–	.806	.229	.802
Nuuskaa nykyisin	–	.001	.058	.631	–	.501	.502	.358
Tupakansavulle altistus väh. 1 h/pv	1.000	.023	.415	.006	.374	.081	.344	.614
Tupakansavulle altistus yli 5 h/pv	–	.125	.476	.846	–	.569	.761	.455
Raitis	.771	<.001	.202	.031	.411	.096	.060	.033
Alkoholia viikoittain	1.000	.883	.238	.855	–	.153	.598	.206
Alkoholia kuukausittain	.713	.086	.475	.092	.596	.782	.051	.159
Tosihumala viikoittain	–	.235	.723	.112	–	.054	.682	1.000
Tosihumala kuukausittain	–	.329	.573	.583	–	.293	.095	.007
Yksi huumeita kokeillut tuttava	1.000	.001	.955	.022	.754	.310	.365	.672
5 huumeita kokeillutta tuttavaa	1.000	.356	.022	.733	.242	.307	.480	.664
Tarjottu huumeita	1.000	.390	.004	.144	.541	.232	.896	.950
Ystävät tarjonneet huumeita	–	.057	.034	.299	.681	.793	.765	.892
Tuntemattomat tarjonneet huumeita	1.000	.573	.024	.447	.208	.278	.414	.515

LIITE 1. Kadon vaikutus tuloksiin

Vertailu Kouluterveyskyselyn ja varusmieskyselyn tietoihin

Kouluterveyskysely (KT) tarjoaa lähimmän vertailukohtan Nuorten terveystapatutkimuksen (NTTT) tietoihin. Kouluterveyskysely on kerätty luokkakyselynä, mutta vastaajien syntymäkohortti on sama, vastaajien keski-iässä on vain parin kuukauden ero ja kyselyajankohta osuu samaan kevääseen parin kuukauden erolla. NTTT:n 14-vuotiaat ovat keskimäärin 1-2 kuukautta nuorempia kuin luokkakyselynä toteutetun KT:n 8. luokkalaiset. KT toteutetaan huhtikuun lopulla kun NTTT toteutetaan helmi-huhtikuussa. Luokkakyselynä toteutetun KT:n vastausprosentti on noin 90, joka on selvästi korkeampi kuin NTTT:ssä. Toisaalta vuoden 2009 KT koskee vain Länsi-Suomea, Oulun lääninä ja Ahvenanmaata.

KT:ssä tupakointia mittaavia kysymyksiä on vain kaksi, NTTT:ssä kysymyksiä on viisi. KT:stä pyrittiin laatimaan mahdollisimman samankaltainen muuttuja kuin NTTT:ssä. Päivittäin tupakoiviksi hyväksyttiin vain yli 50 savuketta elämänsä aikana polttaneet, mikä poikkeaa KT:n normaalikäytännöstä. Vaikka NTTT:n vastausprosentti laski vuosien 2001–2009 välillä, kyselyiden välinen ero säilyi tytöillä 2 %:na lukuun ottamatta vuotta 2009 (ero 1 %), pojilla ero vaihteli hieman enemmän (taulukko 1). Trendien suunta on kuitenkin pysynyt täsmälleen samana molemmissa tutkimuksissa.

Päätelmänä tupakoinnin osalta voidaan todeta, että muutossuunnan kannalta NTTT kertoo luotettavasti tuloksista. Tasoeroa voitaisiin selittää yksinomaan NTTT:n suuremmalla kadolla, mutta tällöin NTTT:n ja KT:n tasoeron olisi pitänyt kasvaa NTTT:n vastausprosentin laskiessa, mitä ei kuitenkaan tapahtunut. Onkin mahdollista, että tasoeroa selittää myös vastaamistilanne. Koulussa kaverien täyttäessä samaa lomaketta omia aikuisuuteen liittyviä tottumuksia saatetaan liioitella. Kotona vastattaessa tätä tarvetta ei ole ja lisäksi se mahdollisuus, että vanhemmat näkevät vastaukset, voi siirtää vastaustaipumusta vastakkaiseen suuntaan.

Taulukko 1. Nuorten terveystapatutkimuksen (NTTT) ja Kouluterveyskyselyn¹ (KT) vertailu päivittäin tupakoivien osuuskien osalta vuosina 2001–2009.

Päivittäin tupakoivien osuus		Tutkimus	2001	2003	2005	2007	2009
Pojat	14-v	NTTT	13	7	7	5	8
	8. luokka	KT	19	16	13	12	13
Työt	14-v	NTTT	15	11	10	7	8
	8. luokka	KT	17	13	12	9	9

¹ KT Sisältää parittomina vuosina mukana olleet maakunnat; päivittäin tupakoitsijoita vain yli 50 savuketta polttaneet molemmissa kyselyissä.

Taulukossa 2 on vertailtu raittiiden ja tosihumalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien osuuksia NTTT:n ja KT:n välillä. Raittiiden osuutta mittaava muuttuja on molemmissa tutkimuksissa muodostettu alkoholin käytön useutta mitanneen kysymyksen perusteella. Tässä kysymyksessä NTTT:ssä oli yhdeksän vaihtoehtoa, KT:ssä vain viisi. Täsmälleen vertailukelpoiseksi kyselyjä ei näin ollen saada, sillä tiedetään, että pienetkin kysymyksen muotoilun muutokset voivat vaikuttaa huomattavasti jakaumaan.

Tyttöjen osalta raittiuden tasoeroja ei juuri ollut, mutta poikien osalta selvästi enemmän. Vähintään kuukausittain tosihumalaan juovien osuuksissa sen sijaan näkyi selkeä tasoero molemmilla sukupuolilla KT:ssä vastanneiden raportoidessa tosihumalaa selvästi useammin kuin vastanneet NTTTT:ssä. Toisaalta on huomioitava, että tasoero ei kasvanut ajan kanssa, vaan jopa pieneni. Vastausprosentin aleneminen ei ole vaikuttanut trendien suuntaan niiden ollessa molempien alkoholin käyttöä kuvaavien muuttujien osalta hyvinkin samankaltaisia (Kouluterveyskyselyn tiedot: Jukka Jokela, julkaisemattomia tuloksia, (3)).

Taulukko 2. Nuorten terveystapatutkimuksen (NTTT) ja Kouluterveyskyselyn¹ (KT) vertailu raittiiden sekä tosihumalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien osuuksien osalta vuosina 2001–2009.

Raittiiden osuus		Tutkimus	2001	2003	2005	2007	2009
Poijat	14-v	NTTT	42	50	58	65	56
	8. luokka	KT	34	40	46	50	50
Työt	14-v	NTTT	34	39	46	55	51
	8. luokka	KT	32	39	44	49	51
Tosihumala väh. 1 krt/kk							
Poijat	14-v	NTTT	8	4	4	4	5
	8. luokka	KT	17	13	13	10	9
Työt	14-v	NTTT	13	9	7	6	5
	8. luokka	KT	17	13	13	11	9

¹ KT Sisältää parittomina vuosina mukana olleet maakunnat

Varusmieskysely toteutetaan tietyissä varuskunnissa pian palvelukseen astumisen jälkeen. Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista, mutta lähes kaikki osallistuvat siihen. Lomakkeet ovat nimettömiä. Vuosien 2001–2008 kyselystä erotettiin iän perusteella 17–19-vuotiaat, jotka iältään ovat lähellä NTTTT:n 18-vuotiaita ja tuloksia verrattiin NTTTT:n 18-vuotiaisiin poikiin.

Päivittäisen savukkeen polton osalta NTTTT:n tupakointiluvut olivat pari prosenttia korkeammat kuin varusmieskyselyssä. Trendi oli samansuuntainen eli molemmissa kyselyissä nähtiin lievä väheneminen vuoden 2003 jälkeen.

Kuukausittaisen tosihumalan osalta NTTTT:n osuudet olivat muutaman prosentin matalampia kuin varusmieskyselyssä. Ajalliset muutokset ovat melko pieniä: varusmieskyselyssä lievää laskua vuoden 2003 jälkeen, NTTTT:ssa ei muutosta. (Varusmieskyselyn tiedot: Ville Mattila, julkaisemattomia tuloksia).

Kadon arviointi vastaamisajankohdan perusteella

Kadon vaikutusta tuloksiin arvioitiin epäsuoralla menetelmällä jakamalla aineiston vastanneet sen mukaan, olivatko he vastanneet ensimmäiseen lomakkeeseen (1. postitus) vai johonkin uusintakyselyn lomakkeeseen (2., 3. ja 4. postitus). Vastaamattomien oletettiin muistuttavan vastanneita samassa suhteessa kuin oli 1. ja 2., 2. ja 3. sekä 3. ja 4. postituksen välinen suhde kyseisessä indikaattorissa. Näin saadulla kertoimella laskettiin kyseisen indikaattorin (esim. päivittäinen tupakointi) osalta prosenttiosuus kadossa erikseen kullekin ikä- ja sukupuoliryh-

mälle. Tämän jälkeen laskettiin katokorjattu väestöarvio kyseiselle indikaattorille. Laskenta on toteutettu seuraavalla kaavalla (*esimerkkinä päivittäinen tupakointi*):

a = kyselyn 1. postituskierröksellä päivittäin tupakoivien osuus

b = kyselyn 2. postituskierröksellä päivittäin tupakoivien osuus

c = kyselyn 3. postituskierröksellä päivittäin tupakoivien osuus

d = kyselyn 4. postituskierröksellä päivittäin tupakoivien osuus

e = päivittäin tupakoivien osuus koko aineistossa

f = katoarvio $(b/a+c/b+d/c)/3 * d$

g = arvion suhde kyselyssä havaittuun $=f/e$

h = vastausprosentti

Kadolla korjattu päivittäin tupakoivien osuus $= f*h/100+f*g*(100-f)/100$

Koska vastausprosentti laskee vuosien myötä, laskettiin kertoimet vuodelle 1995, jolloin vastausprosentti oli vielä selvästi korkeampi kuin 2000-luvulla, sekä 2000-luvun vuosille 2001, 2007 ja 2009. Myös näiden kolmen vuoden osalta vastausprosentti edelleen laskee (ks. raportin Taulukko 1; Vastanneiden lukumäärät ja vastausprosentit). Taulukossa 3 verrataan vuoden 2009 kyselyn havaittuja ja katokorjattuja osuuksia useiden indikaattorien osalta. Katokorjatut osuudet on arvioitu neljän eri vuoden katokertoimien perusteella. Koska neljanteen postitukseen vastanneita on melko vähän, esiintyy luvuissa jonkin verran satunnaisvaihtelua.

Taulukosta 3. voidaan päätellä, että vaikka vastausprosentit ovat ajan myötä laskeneet ja siten vaikuttavat tuloksista saatuihin prosenttilukuihin, kato näyttäisi kuitenkin valikoituvan hyvinkin samankaltaisesti vastausprosentista riippumatta. Päivittäisen tupakoinnin, nuuskakokeilujen, nykyisen nuuskaamisen sekä kuukausittaisen tosihumalaan juomisen osalta katoon kuuluvilla tytöillä sekä pojilla nämä terveystottumukset ovat pääosin yleisempiä kuin kyselyyn vastanneilla. Raittiiden osalta sen sijaan katoon jääneet poikkeavat vain vähän vastanneista. Sosiaalista altistumista huumeille kuvaavien indikaattoreiden osalta tehtyjen arvioiden perusteella sekä tytöt että pojat tietävät huumeita kokeilleita tuttavilla sekä ovat kohdanneet huumeitarjontaa kadossa kyselyyn vastanneita enemmän.

Kadon vaikutusta on arvioitu myös vuoden 2007 raportissa (1).

Taulukko 3. Tupakoivien, alkoholia käyttävien ja huumeille altistuvien osuudet vuoden 2009 kyselyssä sekä vastaavat katokorjatut osuudet (vuosien 1995, 2001, 2007 ja 2009 katokertoimien perusteella) tytöillä ja pojilla iän mukaan

Indikaattori ja ikä	Kysely 2009 (%)	Pojat				Kysely 2009 (%)	Tytöt			
		Katokorjattu kysely 2009 (%) (vuosi johon korjaus perustui)					Katokorjattu kysely 2009 (%) (vuosi johon korjaus perustui)			
		1995	2001	2007	2009	1995	2001	2007	2009	
Tupakoi päivittäin										
14-vuotiaat	8	14	10	14	10	8	7	9	12	10
16-vuotiaat	21	24	25	26	18	22	28	26	28	25
18-vuotiaat	28	48	37	30	44	26	32	33	36	29
Nuuskaa¹ nykyisin										
14-vuotiaat	5	9	5	8	6					
16-vuotiaat	12	24	13	13	18					
18-vuotiaat	12	8	16	17	14					
Nuuskan kokeilu										
14-vuotiaat	12	20	18	21	16	3	2	2	4	12
16-vuotiaat	31	44	39	32	31	14	10	10	17	14
18-vuotiaat	41	45	51	39	47	17	12	12	20	18
Tosihumala/kk										
14-vuotiaat	5	12	7	12	7	5	5	6	7	7
16-vuotiaat	19	23	22	23	24	21	25	22	26	22
18-vuotiaat	43	62	50	50	55	36	35	36	38	36
Raittiit										
14-vuotiaat	56	47	55	54	48	51	52	52	50	45
16-vuotiaat	26	27	21	25	25	21	17	22	20	21
18-vuotiaat	9	8	6	9	6	8	14	9	10	5
Huume-tuttavia										
14-vuotiaat	24	28	24	31	30	30	31	31	39	30
16-vuotiaat	36	39	37	40	51	50	52	52	52	53
18-vuotiaat	50	55	47	50	52	52	50	58	54	54
Tarjottu huumeita										
14-vuotiaat	6	6	6	10	10	4	5	4	9	5
16-vuotiaat	16	20	21	22	25	14	16	13	17	13
18-vuotiaat	24	30	28	24	27	17	24	23	23	21

¹Nuuskaavia tyttöjä niin vähän, ettei lukuja voinut laskea.

Internet-lomakkeeseen ja paperilomakkeeseen vastanneiden vertailu

Taulukossa 4 on vertailtu paperilomakkeeseen vastanneita ja internet-lomakkeeseen vastanneita keskeisten indikaattoreiden osalta tytöillä ja pojilla. Sähköiseen lomakkeeseen vastanneet erosivat paperilomakkeen vastanneista siihen suuntaan kuin kato yleensä valikoituu eli he tupakoivat hieman useammin, humaltuivat useammin, olivat harvemmin raittiita ja altistuivat enemmän huumeille. Erot olivat kuitenkin hyvin pieniä ja tilastollisesti merkitseviä vain raittiuden ja humalajuomisen indikaattorien osalta molemmilla sukupuolilla.

Taulukko 4. Paperi- ja Internet-lomakkeeseen vastanneiden 14–18-vuotiaiden osuuksien (%) vertailu indikaattoreittain ja sukupuolen mukaan vuonna 2009. Nuorten terveystapatutkimus.

Indikaattori ja sukupuoli	Kyselylomakkeen tyyppi			<i>p-arvo</i>
		Paperilomake	Internet-lomake	
Tupakoi päivittäin	Tytöt	18,0	18,9	,518
	Pojat	15,8	19,4	,041
Nuuskaa nykyisin	Tytöt	1,0	1,3	,404
	Pojat	7,6	10,0	,057
Nuuskan kokeilu	Tytöt	9,9	12,8	,014
	Pojat	23,3	28,8	,007
Tosihumala / kk	Tytöt	17,6	22,9	,001
	Pojat	14,9	23,9	,000
Raittiit	Tytöt	31,7	22,8	,000
	Pojat	41,4	26,7	,000
Huumetuttavia	Tytöt	41,4	45,9	,015
	Pojat	29,6	38,9	,000
Tarjottu huumeita	Tytöt	9,9	13,5	,003
	Pojat	10,6	17,3	,000

TAMPEREEN YLIOPISTO
Terveystieteen laitos
33014 TAMPEREEN YLIOPISTO

NUORTEN TERVEYSTAPATUTKIMUS

Hyvä 12-18 -vuotias!

Teemme tutkimusta nuorten elämäntavoista, terveydestä ja hyvinvoinnista. Sinut on valittu ikäsi perusteella edustamaan suomalaisia nuoria. Vaikka osallistuminen on vapaaehtoista, pyydämme, että osallistut tutkimukseen. Tutkimuksen rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö ja sen tuloksia käytetään nuorten terveyden edistämiseen.

Käsitlemme kaikki lomakkeen tiedot LUOTTAMUKSELLISESTI. Tutkimuksen tulokset esitetään tutkimusraportteina siten, että yksittäiset vastaajat eivät ole niistä tunnistettavissa. Osoitetietosi olemme saaneet väestötietojärjestelmästä (Väestörekisterikeskus, PL 70, 00581 Helsinki) tammikuussa 2009.

Halutessasi voit keskustella tutkimuksesta vanhempiesi kanssa ennen vastaamista. Jos vanhemmat haluavat myös tutustua lomakkeeseen, toivomme, että he tutustuisivat siihen ennen vastaamistasi. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että jokainen vastaa itsenäisesti.

Voit vastata kyselyyn joko tällä paperilomakkeella tai internetissä **osoitteessa www.uta.fi/nttt**.
Nettivastaamisohjeet löydät liitteenä olevasta erillisestä paperista.

Paperilomake palautetaan oheisessa kirjekuoressa ILMAN POSTIMERKKIÄ. Tallennamme tiedot optisella lukijalla, joten laitathan lomakkeen TAITTAMATTA kirjekuoreen. Internetlomakkeen käyttäjätunnuksen ja salasanan löydät mukana olevasta liitteestä. Toivomme, että vastaat VIIKON KULUESSA. Lomakkeet on numeroitu, jotta emme lähettäisi uusintakyselyä jo vastanneille. Tallennuksen jälkeen lomakkeet hävitetään.

Tutkimusta koskeviin kyselyihin vastaavat tutkijat Susanna Rainio, puh. 03-3551 7997, sähköposti susanna.rainio@uta.fi ja Lasse Pere, puh. 03-3551 8476, sähköposti lasse.pere@uta.fi.

Helmikuussa 2009

Arja Rimpelä
Professori, tutkimuksen johtaja

Pekka Rissanen
Professori, laitoksen johtaja

TÄYTTÖOHJE

Lue ensin koko kysymys. Vastaa merkitsemällä rasti oikean tai sopivimman vaihtoehdon mukaiseen ruutuun. Jos kysymyksessä ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, kirjoita vastaus sitä varten varatulle viivalle. Käytä pehmeää lyijykynää, kuulakärkikynää tai muuta TUMMAA, selvästi näkyvää kynää. Virheen sattuessa ÄLÄ KÄYTÄ PYYHEKUMIA, vaan täytä väärin merkitsemäsi ruutu kokonaan ja rastita oikea vaihtoehto.

Näin: virhe oikea

Joidenkin kysymysten jälkeen huomautetaan, että voit siirtyä suoraan numerolla ilmoitettuun kysymykseen. Tällöin sinun ei tarvitse vastata väliin jääviin kysymyksiin.

1. Sukupuoli

- tyttö
 poika

2. Syntymäaika ____ / ____ 19 ____

3. Pituus

--	--	--

 cm

4. Paino

--	--	--

 kg

5. Millaisella paikkakunnalla asut nykyisin?

- KAUPUNGISSA keskustassa tai muussa taajamassa
 KAUPUNGISSA keskustan ja taajamien ulkopuolella
 MAASEUDULLA kirkonkylässä, asutuskeskuksessa tai muussa taajamassa
 MAASEUDULLA kirkonkylän, asutuskeskusten ja muiden taajamien ulkopuolella

6. Miten olet asunut pääasiallisesti TÄMÄN VUODEN aikana?

- vanhempieni (vanhempani) kanssa kotona
 yksin omassa taloudessani
 avio- tai avoliitossa omassa taloudessa
 yhden tai useamman ikätoverini kanssa
 jonkun muun tai joidenkin muiden kanssa

7. Mikä on isäsi tai muun huoltajasi pääammatti, -toimi tai -toiminta?

MERKITSE AMMATTI MAHDOLLISIMMAN TARKASTI.

(Esim. myyntijohtaja, poliisi, lähihoitaja, koneasentaja, puutarhayrittäjä.) Eläkkeellä olevalle myös entinen ammatti (esim. eläkkeellä, kokki).

8. Minkälaista työtä isäsi tai muu huoltajasi tekee suurimman osan vuodesta? Jos hän on nykyisin eläkkeellä tai työtön, merkitse aikaisempi työ.

- suunnittelu-, hallinto-, opetus-, tutkimus- tai muut vastaavat tehtävät
 työnjohtotehtävät teollisuudessa, rakennustöissä, metsätöissä, kuljetusalalla tms.
 ruumiillinen työ teollisuudessa, rakennustöissä, metsätöissä, kuljetusalalla tms.
 toimistotyö, palvelutyöt kaupassa ja ravintolassa, hoitotyö ja muut vastaavat työt
 maanviljelys-, karjanhoito ja muu maataloustyö
 muu työ, millainen? _____

9. Kuuluuko perheeseesi?

- äiti ja isä
 äiti ja isäpuoli
 isä ja äitipuoli
 vain äiti
 vain isä
 avo/aviomies tai -vaimo
 joku muu huoltaja, kuka? _____

10. Seurusteletko nykyisin vakituisesti?

- kyllä
 en

11. Minkälainen koulutus vanhemmillasi on (merkitse korkein koulutus)?

	Isä	Äiti
Kansakoulu tai peruskoulu, ei muuta	☐	☐
Kansa- tai peruskoulu ja ammattikoulutus (ammattikoulu, kurseja tms.)	☐	☐
Keskikoulu (ja ammatillisia opistoja tms.)	☐	☐
Ylioppilastutkinto (ja ammatillisia opistoja tms.)	☐	☐
Korkeakoulu- tai yliopistotutkinto (maisteri, diplomi-insinööri tms.)	☐	☐

MITÄ AJATTELET TULEVAISUUDESTA?

12. Kun ajattelet elämäsi ja tulevaisuuttasi yleensä, mitä kolme asiaa TOIVOT eniten?

1. _____
2. _____
3. _____

13. Entä mitä kolme asiaa PELKÄÄT eniten?

1. _____
2. _____
3. _____

KOULUNKÄYNTI JA TYÖ

14. Millaisia suunnitelmia sinulla on jatkaa koulunkäyntiä ja opiskelua?

- haen yliopistoon tai korkeakouluun (lukion tai muun koulutuksen jälkeen)
 käyn lukion ja suoritan ammatillisen tutkinnon
 suoritan ammatillisen tutkinnon
 en aio enää jatkaa opintoja
 en osaa sanoa

15. Käytkö koulua tai opiskeletko nykyisin?

- en ole koulussa enkä opiskele (voit siirtyä kysymykseen 18)
 olen koulussa tai opiskelen päätoimisesti
 olen koulussa tai opiskelen muun työn ohella

16. Minkälaisessa oppilaitoksessa opiskelet?

- peruskoulu tai vastaava
 lukio
 yliopisto, korkeakoulu, ammattikorkeakoulu
 ammatillinen oppilaitos
 yhdistetty ammatillinen oppilaitos ja lukio
 muu, mikä? _____

17. Minkälaisen todistuksen sait viimeksi? Oliko se luokan tai kurssin keskitasoon verrattuna

- paljon parempi
 hieman parempi
 suurinpiirtein luokan keskitasoa
 hieman huonompi
 huomattavasti huonompi

TERVEYS

18. Mitä mieltä olet terveydentilastasi? Onko se tällä hetkellä

- erittäin hyvä
 melko hyvä
 keskinkertainen
 melko huono
 erittäin huono

19. Onko sinulla viimeksi kuluneen PUOLEN VUODEN aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein? Rastita sopivin vaihtoehto joka riviltä.

	Harvoin tai ei lainkaan	Noin kerran kuussa	Noin kerran viikossa	Lähes joka päivä
Vatsakipu	☐	☐	☐	☐
Jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta	☐	☐	☐	☐
Ärtyneisyyttä tai kiukunpurkauksia	☐	☐	☐	☐
Vaikeuksia päästä uneen tai heräilemistä öisin	☐	☐	☐	☐
Päänsärkyä	☐	☐	☐	☐
Käsien vapinaa	☐	☐	☐	☐
Väsymystä tai heikotusta	☐	☐	☐	☐
Huimauksen tunnetta	☐	☐	☐	☐

20. Entä onko sinulla viimeksi kuluneen PUOLEN VUODEN aikana ollut selkä-, niska- tai hartiakipuja?

	Harvoin tai ei lainkaan	Noin kerran kuussa	Noin kerran viikossa	Lähes joka päivä
Selän alaosan kipuja	☐	☐	☐	☐
Niska- tai hartiakipuja	☐	☐	☐	☐

21. Onko sinulla jokin pitkäaikainen sairaus, vika tai vamma, joka haittaa jokapäiväistä toimintaasi?

- ei
 kyllä, minkälainen?
_____

22. Käytätkö jatkuvasti tai lähes jatkuvasti jotakin lääkärin määräämää lääkettä?

- en
 kyllä, mitä?
_____

23. Onko sinua viimeksi kuluneen KUUKAUDEN aikana usein vaivannut alakuloinen, masentunut tai toivoton mieliala?

kyllä

ei

24. Onko sinusta viimeksi kuluneen KUUKAUDEN aikana usein tuntunut siltä, että mikään ei kiinnosta tai tuota mielihyvää?

kyllä

ei

25. Oletko viime vuonna (2008) tai tänä vuonna käyttänyt mitään mielenterveyspalveluja (esim. lasten- tai nuorisopsykiatrian poliklinikka, kasvatus- tai perheneuvola, psykologi tai psykiatri)? Kuinka monta kertaa yhteensä?

En kertaakaan

Yhden kerran

Kaksi kertaa

3 - 4 kertaa

5 - 10 kertaa

Yli 10 kertaa

TUPAKOINTI

26. Oletko koskaan polttanut (kokeillut) tupakkaa?

en (voit siirtyä kysymykseen 35)

olen, minkä ikäisenä ensimmäisen kerran?

vuotta

27. Kuinka monta savuketta, piipullista ja sikaria olet polttanut yhteensä tähän mennessä?

en yhtään (voit siirtyä kysymykseen 35)

vain yhden

noin 2 - 50

yli 50

28. Kun poltit ensimmäisen kerran kokonaisen savukkeen, kuinka pian siitä poltit toisen kokonaisen savukkeen?

ei koskaan enää

samana päivänä

seuraavana päivänä

viikon kuluessa

kuukauden kuluessa

vuoden kuluessa

yli vuoden kuluttua

29. Kun poltit ensimmäisen tai ensimmäisiä savukkeitasi, miltä se tuntui? Vastaa jokaiseen kohtaan.

	Kyllä	Ei
Pidin savukkeen mausta tai hajusta	☐	☐
Minulle tuli paha olo, oksetti	☐	☐
Tunsin oloni rennommaksi	☐	☐
Lihakseni tuntuivat vapisevan tai tärisevän	☐	☐
Tunsin hyvää oloa	☐	☐

30. Milloin olet viimeksi polttanut savukkeen, sikarin tai piipullisen?

eilen tai tänään

2 - 4 päivää sitten

noin viikko sitten

noin 2 viikkoa - 2 kuukautta sitten

noin 2 kuukautta - puoli vuotta sitten

yli puoli vuotta sitten (voit siirtyä kysymykseen 35)

31. Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten NYKYISTÄ TUPAKOINTIASI?

tupakoin kerran päivässä tai useammin

tupakoin kerran viikossa tai useammin, en kuitenkaan päivittäin

tupakoin harvemmin kuin kerran viikossa

olen lakossa tai lopettanut tupakoinnin

en tupakoi (voit siirtyä kysymykseen 35)

32. Kuinka paljon poltat nykyisin tai poltit ennen lakkoa päivässä? Vastaa jokaiseen kohtaan.

Tehdasvalmisteisia savukkeita   kpl päivässä

Itsekäärittyjä savukkeita   kpl päivässä

Sikareita tai piippua   kertaa päivässä

33. Lue seuraava väittämä. Mikä vaihtoehdoista pitää sinun osaltasi parhaiten paikkansa? ”Luulen, että olen tupakoinnista riippuvainen.”

- ei pidä lainkaan paikkaansa
- pitää jonkin verran paikkansa
- pitää melko hyvin paikkansa
- pitää erittäin hyvin paikkansa
- en osaa sanoa

34. Oletko ostanut viimeisen KUUKAUDEN aikana itsellesi tupakkaa?

- en
- olen ostanut, mistä?

- Kaupasta
- Kioskista
- Kavereilta
- Huoltoasemalta
- Baarista
- Automaatista
- Ruotsin tai Viron matkoilta
- Katukaupasta
- Internetistä
- Muualta, mistä?

KAIKKI VASTAAVAT

35. Oletko koskaan kokeillut nuuskaamista? Montako kertaa yhteensä tähän mennessä?

- en ole kokeillut
- olen kokeillut kerran
- olen nuuskannut 2 - 50 kertaa
- olen nuuskannut yli 50 kertaa

36. Nuuskaatko nykyisin?

- en lainkaan
- silloin tällöin
- kerran päivässä tai useammin

37. Kuinka monta tuntia keskimäärin päivässä olet tupakansavuisissa tiloissa?

- en yleensä lainkaan
- alle tunnin
- 1 - 5 tuntia
- yli 5 tuntia

38. Saako kotonasi tupakoida?

- kukaan ei saa tupakoida missään
- tupakointi on sallittu vain joissakin paikoissa tai joskus
- kotonani saa tupakoida vapaasti
- en osaa sanoa

39. Saako perheesi autossa tai autoissa tupakoida?

- kukaan ei saa tupakoida
- tupakointi on sallittua silloin tällöin
- saa tupakoida vapaasti
- perheelläni ei ole autoa
- en osaa sanoa

40. Oletko käyttänyt nikotiinikorvaustuotteita (esim. nikotiinipurukumia tai nikotiinitabletteja)?

- en tiedä, mitä ne ovat
- en
- olen kokeillut kerran pari
- olen käyttänyt korkeintaan 20 kertaa
- olen käyttänyt yli 20 kertaa

41. Käytätkö nikotiinikorvaustuotteita nykyisin?

- en
- silloin tällöin
- kerran päivässä tai useammin

42. Jos olet käyttänyt, mistä syystä? Vastaa tarvittaessa useampaan kohtaan.

- kokeilin muuten vaan
  - halusin lopettaa tupakoinnin
  - tupakkaa ei ollut saatavilla
  - tilanteessa, jossa en voinut tupakoida
  - muu syy, mikä?
-

ALKOHOLI JA PÄIHTEET

43. Kuinka usein kaiken kaikkiaan käytät alkoholia? Koeta ottaa mukaan myös ne kerrat, jolloin nautit hyvin pieniä määriä alkoholia, vaikkapa vain puoli pulloa keskiolutta tai tilkan viiniä.

- päivittäin
- pari kertaa viikossa
- kerran viikossa
- pari kertaa kuukaudessa
- noin kerran kuukaudessa
- noin kerran parissa kuukaudessa
- 3 - 4 kertaa vuodessa
- kerran vuodessa tai harvemmin
- en käytä alkoholijuomia

44. Entä kuinka usein käytät alkoholia TOSI HUMALAAAN asti?

- kerran viikossa tai useammin
- noin 1 - 2 kertaa kuukaudessa
- harvemmin
- en koskaan

45. Tiedätkö tuttaviesi joukossa jonkun, joka viimeksi kuluneen VUODEN aikana olisi kokeillut huumaavia aineita (hasista tai marihuanaa, tinneriä tai muuta nuuhkittavaa, lääkkeitä joista saa humalan, tai muita vastaavia aineita) ?

- en tiedä ketään nuorta
- tiedän yhden nuoren
- tiedän 2 – 5 nuorta
- tiedän useampia kuin 5 nuorta

46. Onko sinulle viimeksi kuluneen VUODEN aikana tarjottu huumaavia aineita SUOMESSA?

- ei
- kyllä, rastita ne, jotka ovat tarjonneet
  - ystävät tai tuttavat
  - tuntemattomat henkilöt

INTERNET JA KÄNNYKKÄ

47. Onko sinulla kännykkä?

- ei
- on oma kännykkä
- on yhteiskäytössä jonkun perheenjäsenen kanssa

48. Kuinka monta tuntia käytät tietokonetta keskimäärin VIIKOSSA?

--	--

 tuntia viikossa

- en käytä lainkaan

49. Entä montako tuntia käytät Internetiä keskimäärin VIIKOSSA?

--	--

 tuntia viikossa

- en käytä lainkaan

50. Oletko hakenut viimeksi kuluneen PUOLEN VUODEN aikana omaa terveyttäsi, sairauttasi tai kehitystäsi koskevaa tietoa INTERNETISTÄ?

- en ole
- olen, mistä asioista? _____

KIUSAAMINEN JA VÄKIVALTA

51. Oletko viimeksi kuluneen KUUKAUDEN aikana joutunut tappeluun tai väkivallan kohteeksi?

- en
- kyllä, kuinka monta kertaa?
- kerran
- 2 kertaa
- 3 kertaa tai useammin

52. Onko kouluasi, luokkaasi tai työpaikkaasi uhkailtu tai peloteltu viimeksi kuluneen VUODEN aikana?

- ei ole
- on, kännykkä- tai nettiviesteillä
- on, muulla tavoin, miten _____
- en ole koulussa enkä töissä

53. Onko Sinua kiusattu kännykällä tai netissä viimeksi kuluneen VUODEN aikana?

- useita kertoja viikossa
- noin kerran viikossa
- harvemmin
- ei lainkaan

54. Jos Sinua on kiusattu kännykällä tai netissä, oliko kiusaaminen vakavaa ja häiritsevä elämääsi?

- oli erittäin vakavaa ja häiritsevää
- oli hieman vakavaa ja häiritsevää
- ei ollut vakavaa eikä häiritsevää
- minua ei ole kiusattu

55. Onko ystäviäsi tai kavereitasi kiusattu kännykällä tai netissä viimeksi kuluneen VUODEN aikana?

- ei ole
- yhtä ystävääni on kiusattu
- 2-3 ystävääni on kiusattu
- useampaa ystävääni on kiusattu
- minulla ei ole ystäviä

56. Oletko Sinä kiusannut muita tai osallistunut muiden kiusaamiseen kännykällä tai netissä viimeksi kuluneen VUODEN aikana?

- useita kertoja viikossa
- noin kerran viikossa
- harvemmin
- en ole kiusannut

LIIKUNTA

57. Oletko urheiluseuran jäsen?

- en
 kyllä

58. Onko Sinulla jokin vamma tai sairaus, joka haittaa liikunnan harrastamista?

- ei
 on, minkälainen vamma tai sairaus? Selosta lyhyesti _____

59. Kuinka usein harrastat urheilua tai liikuntaa vapaa-aikanasi?

A URHEILUSEURAN järjestämissä harjoituksissa, kilpailuissa tai otteluissa?

- en lainkaan
 harvemmin kuin kerran kuukaudessa
 1 - 2 kertaa kuukaudessa
 noin kerran viikossa
 2 - 3 kertaa viikossa
 4 - 5 kertaa viikossa
 suunnilleen joka päivä

B MUULLA TAVOIN VAPAA-AIKANASI?

- en lainkaan
 harvemmin kuin kerran kuukaudessa
 1 - 2 kertaa kuukaudessa
 noin kerran viikossa
 2 - 3 kertaa viikossa
 4 - 5 kertaa viikossa
 suunnilleen joka päivä

60. Mikä seuraavista vaihtoehtoista parhaiten kuvaa sinun liikunnanharrastustasi? Harrastan urheilua tai liikuntaa YLEENSÄ siten, että

- en hengästy enkä hikoile
 hengästyn tai hikoilen vähän
 hengästyn ja hikoilen jonkin verran
 hengästyn ja hikoilen runsaasti
 en harrasta lainkaan liikuntaa vapaa-aikanani

61. Jos harrastat liikuntaa URHEILUSEURASSA, mitä lajia tai lajeja

TÄNÄ TALVENA

VIIME KESÄNÄ

---

62. Jos harrastat liikuntaa MUUTEN VAPAA-AIKANASI, mitä lajia tai liikuntamuotoa

TÄNÄ TALVENA

VIIME KESÄNÄ

---

63. Oletko viimeksi kuluneen VUODEN aikana käyttänyt seuraavia lääkkeitä tai muita valmisteita SUORITUSKYVYN PARANTAMISEKSI? Rastita kaikki joita olet käyttänyt.

- proteiini- ja valmisteita
 anabolisia steroideja tai kasvuhormonia
 rautavalmisteita
 vitamiineja
 luontaistuotteita
 muuta, mitä? _____

64. Onko sinulle sattunut viimeksi kuluneen VUODEN aikana tapaturma tai vamma URHEILUSEURALIIKUNNAN yhteydessä?

- ei (voit siirtyä kysymykseen 67)
 kerran
 2 kertaa tai useammin

65. Missä lajissa tämä vamma tai tapaturma sattui? (vastaa vakavimman osalta, jos tapaturmia enemmän kuin yksi)

---

66. Jouduitko sen takia olemaan poissa koulusta, töistä tai harrastuksista VÄHINTÄÄN YHDEN PÄIVÄN?

- en
 kyllä

67. Onko sinulle sattunut viimeksi kuluneen VUODEN aikana tapaturma tai vamma KOULULIIKUNNASSA tai ohjatussa OPISKELIJALIIKUNNASSA?

- ei (voit siirtyä kysymykseen 70)
 kerran
 2 kertaa tai useammin

68. Missä lajissa tämä vamma tai tapaturma sattui? (vastaa vakavimman osalta, jos tapaturmia enemmän kuin yksi)

---

69. Jouduitko sen takia olemaan poissa koulusta, töistä tai harrastuksista VÄHINTÄÄN YHDEN PÄIVÄN?

- en
 kyllä

70. Onko sinulle sattunut viimeksi kuluneen VUODEN aikana tapaturma tai vamma MUUN VAPAA-AJAN LIIKUNNAN yhteydessä (ota huomioon myös skeittaus, trampoliini ja vastaavat)?

- ei (voit siirtyä kysymykseen 73)
 kerran
 2 kertaa tai useammin

71. Missä lajissa tämä vamma tai tapaturma sattui? (vastaa vakavimman osalta, jos tapaturmia enemmän kuin yksi)

---

72. Jouduitko sen takia olemaan poissa koulusta, töistä tai harrastuksista VÄHINTÄÄN YHDEN PÄIVÄN?

- en
 kyllä

HAMPAIDEN HOITOA JA RAVINTOTOTTUMUKSIA KOSKEVIA KYSYMYKSIÄ

73. Oletko käynyt viimeksi kuluneiden KAHDEN VUODEN aikana hammaslääkärissä?

- en
 kyllä, kuinka kauan sitten viimeksi?
 viimeisen vuoden aikana
 yli vuosi sitten

74. Onko sinulla ollut hammassärkyä viimeksi kuluneiden KAHDEN VUODEN aikana?

- ei
 kyllä, kuinka kauan sitten viimeksi?
 viimeisen vuoden aikana
 yli vuosi sitten

75. Kuinka usein harjaat hampaasi?

- en koskaan
 noin kerran viikossa tai harvemmin
 pari kolme kertaa viikossa
 noin 4 - 5 kertaa viikossa
 noin kerran päivässä
 useampia kertoja päivässä

76. Kuinka monta kupillista kahvia juot päivässä?

- en juo kahvia
 noin kupillista

77. Juotko joskus seuraavia erikoiskahveja tai kaakaoita?

	Kyllä	Ei
Cappuccino	☐	☐
Espresso	☐	☐
Café au lait	☐	☐
Caffé latte	☐	☐
Maustetut kahvit	☐	☐
Kylmät kahvijuomat	☐	☐
Kuuma kaakao	☐	☐
Kylmät kaakaojuomat	☐	☐

78. Miten usein käytät purukumia?

- useita purukumeja päivässä
- noin 1-2 purukumia päivässä
- noin 3-4 kertaa viikossa
- noin kerran viikossa tai harvemmin
- en lainkaan

79. Jos käytät purukumia, ostatko useimmiten

- ksylitolipurukumia
- muuten keinotekoisesti makeutettuja purukumeja (esim. sorbitolilla)
- sokerilla makeutettuja purukumeja
- mitä milloinkin sattuu
- en osaa sanoa

KAIKKI VASTAAVAT

80. Kuinka paljon sinulla on rahaa käytettävissä keskimäärin VIIKOSSA (pois lukien asunto-, ruoka- ja vaatemenot)?

- alle 1 €
- 1-2 €
- 3-4 €
- 5-6 €
- 7-9 €
- 10-16 €
- 17-33 €
- 34-67 €
- yli 67 €

81. Mikä on äitisi nykyinen työtilanne?

- työssä kodin ulkopuolella
- työssä kotona
- työtön tai pakkolomalla
- eläkkeellä tai pitkäaikaisella sairauslomalla

82. Mikä on isäsi nykyinen työtilanne?

- työssä kodin ulkopuolella
- työssä kotona
- työtön tai pakkolomalla
- eläkkeellä tai pitkäaikaisella sairauslomalla

83. Miten helppoa tai vaikeaa Sinun on kertoa seuraaville henkilöille asioista, jotka todella vaivaavat Sinua?

ISÄLLE

- hyvin helppoa
- helppoa
- vaikeaa
- hyvin vaikeaa
- ei ole isää

ÄIDILLE

- hyvin helppoa
- helppoa
- vaikeaa
- hyvin vaikeaa
- ei ole äitiä

YSTÄVILLE

- hyvin helppoa
- helppoa
- vaikeaa
- hyvin vaikeaa
- ei ole ystäviä

NETTIKAVEREILLE

- hyvin helppoa
- helppoa
- vaikeaa
- hyvin vaikeaa
- ei ole nettikavereita

NUKKUMINEN

84. Mihin aikaan tavallisesti menet nukkumaan koulu- tai työpäivinä?

- noin klo 21 tai aikaisemmin
 noin 21.30
 noin 22
 noin 22.30
 noin 23
 noin 23.30
 noin 24
 noin 00.30 tai myöhemmin

85. Mihin aikaan tavallisesti heräät koulu- tai työpäivinä?

- noin klo 6 tai aikaisemmin
 noin 6.30
 noin 7
 noin 7.30
 noin 8
 noin 8.30 tai myöhemmin

86. Onko nukkumaanmenoaikasi tavallisesti säännöllinen?

- hyvin säännöllinen
 melko säännöllinen
 melko epäsäännöllinen
 hyvin epäsäännöllinen

87. Oletko tuntenut itsesi väsyneeksi PÄIVÄS-AIKAAN viimeisen KUUKAUDEN aikana?

- en koskaan
 harvemmin kuin kerran viikossa
 1 - 2 päivänä viikossa
 3 - 5 päivänä viikossa
 päivittäin tai lähes päivittäin

POJILLE

88. Minkä ikäinen olit, kun sinulla oli ensimmäinen siemensyöksy?

- minulla ei ole vielä ollut siemensyöksyä
 10-vuotias tai nuorempi
 11-vuotias
 12-vuotias
 13-vuotias
 14-vuotias
 15-vuotias tai vanhempi

TYTÖILLE

89. Minkä ikäinen olit, kun sinulla oli ensimmäiset kuukautiset?

- minulla ei ole vielä ollut kuukautisia
 10-vuotias tai nuorempi
 11-vuotias
 12-vuotias
 13-vuotias
 14-vuotias
 15-vuotias tai vanhempi

90. Käytätkö nykyisin ehkäisypillereitä?

- en
 kyllä, kauanko olet käyttänyt?

vuotta   kuukautta

91. Saitko nyt käytössä olevat ehkäisypillerisi maksutta?

- en
 kyllä

- 2009:
- 1 Sikiön poikkeavuuksien seulonta. Seulonta-asetuksen täytäntöönpanoa tukevan asiantuntijaryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2754-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2755-1 (PDF)
  - 2 Selvitys EVO-pisteitä tuottaneista terveystieteellisistä julkaisuista vuosilta 2003-2005. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2756-8 (PDF)
  - 3 Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Mieli 2009 -työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi.
ISBN 978-952-00-2767-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2768-1 (PDF)
  - 4 Raskaan olevien päihdeongelmaisten naisten hoidon varmistaminen -työryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2769-8 (PDF)
  - 5 Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet 2009.
ISBN 978-952-00-2770-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2771-1 (PDF)
  - 6 Enhetliga grunder för icke-brådskande vård 2009. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2773-5 (PDF)
  - 7 Skenaarioita sosiaalimenoista. Terveystieteellisen edistämisen vaikutukset ja analyysimallin esittely.
ISBN 978-952-00-2774-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2775-9 (PDF)
  - 8 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelma vuodelle 2009. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2776-6 (PDF)
  - 9 Salme Kallinen-Kräkin . Kaste-ohjelman valtakunnallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2008-2011. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2777-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2778-0 (PDF)
  - 10 Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) ehdotus sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen keskeisistä linjauksista. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2779-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2780-3 (PDF)
  - 11 Katja Uosukainen, Hanna-Leena Autio, Minna Leinonen. Tasa-arvosuunnitelmat ja palkkakartoitukset Suomessa 2008. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2781-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2782-7 (PDF)
  - 12 Mikko Wennberg, Olli Oosi, Kaisa Alavuotunki, Sirpa Juutinen, Henrik Pekkala. Sosiaalialan kehittämishankkeen arviointi. Loppuraportti: Tulosten ja vaikutusten arviointi.
ISBN 978-952-00-2793-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2794-0 (PDF)
  - 13 Selvitys ensihoidon ja sairaankuljetuksen kehittämisestä. Sairaan kuljetuksen ja ensihoidon kehittämisen ohjausryhmän loppuraportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2795-7 (PDF)

- 14 Tuottava, tuloksellinen ja laadukas työsuojeluvalvonta 2015. Työsuojeluhallinnon resurssityöryhmän raportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2796-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2797-1 (PDF)
- 15 Tupakkapoliittisia lakimuutoksia ja toimia valmisteleavan työryhmän loppu- ja väliraportit. Ehdotukset tupakkalain ja tupakkaverolain muutoksiksi.
ISBN 978-952-00-2806-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2807-7 (PDF)
- 16 Sanna Parrila. Perhepäivähoitohenkilöstön osaamisen kehittäminen. PERHOKE-hankkeen loppuraportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2808-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2809-1 (PDF)
- 17 Vaihtoehtohoitojen sääntelytarve. Vaihtoehtohoitoja koskevan lainsäädännön tarpeita selvittäneen työryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2810-7 (PDF)
- 18 Kosteusvauriot työpaikoilla. Kosteusvauriotyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2811-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2812-1 (PDF)
- 19 Hannu Jokiluoma, Hannele Jurvelius. Työsuojelupiirien tuottavuusryhmän loppuraportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2813-8 (nid.)
ISBN 978-952-00-2814-5 (PDF)
- 20 Plan för mentalvårds- och missbruksarbete. Förslag av arbetsgruppen Mieli 2009 för att utveckla mentalvårds- och missbruksarbete fram till år 2015. (Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2819-0 (PDF)
- 21 Huumausainepolitiikan kertomus v. 2008 valtioneuvostolle. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2820-6 (PDF)
- 22 Toivo Niskanen, Hannu Kallio, Paula Naumanen, Jouni Lehtelä, Mika Lauhamo, Jorma Lappalainen, Jarmo Sillanpää, Erkki Nykyri, Antti Zitting, Matti Hakkola. Riskinarviointia koskevien työturvallisuus- ja työterveysnäkökohtien vaikuttavuus.
ISBN 978-952-00-2821-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2822-0 (PDF)
- 23 Salme Kallinen-Kräkin. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma Kaste 2008-2011. Hankeavustusopas. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2823-7 (PDF)
- 24 Neuvonta- ja palveluverkosto ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2833-6 (PDF)
- 25 Simone Ghislandi, Joni Hokkanen, Aki Kangasharju, Ismo Linnosmaa, Matteo Galizzi, Marisa Miraldo, Hannu Valtonen. Reference pricing in Finnish pharmaceutical markets. Pre-policy evaluation. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2835-0 (PDF)
- 26 Nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovården (KASTE) 2008-2011. Handbok om projektunderstöd. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2836-7 (PDF)

- 27 Göran Bondjers, Paulien Bongers, Marilyn Fingerhut, Timo Kauppinen, Stavroula Leka, Paul Schulte, Vappu Taipale, Hannu Uusitalo. Meeting future needs of Finnish working life through a healthy workforce. 2009 international evaluation of the Finnish Institute of Occupational Health.
ISBN 978-952-00-2837-4 (pb)
ISBN 978-952-00-2838-1 (PDF)
- 28 Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2847-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2848-0 (PDF)
- 29 Esitys varhaiskasvatusalan koulutuksen valtakunnalliseksi arvioimiseksi. Varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin valmisteluryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2851-0 (PDF)
- 30 Lasten seksuaalisen hyväksikäytön selvittäminen. Työryhmän muistio. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2852-7 (PDF)
- 31 Oikeuslääkinnän organisointia Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa selvittävän työryhmän väliraportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2853-4 (PDF)
- 32 Arvo Myllymäki. Eläketurvakeskusta koskevan sääntelyn uudistamistarpeiden selvittäminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2859-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2860-2 (PDF)
- 33 Evankelis-luterilaisen kirkon eläkejärjestelmän uudistamistyöryhmän mietintö. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2861-9 (PDF)
- 34 Oppilas- ja opiskelijahuoltotyöryhmän toimenpide-ehdotukset. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2868-8 (PDF)
- 35 Poronhoitajien sijaisapukokeilu. Poronhoitajien sijaisapukokeilua valmistelleen työryhmän muistio. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2869-5 (PDF)
- 36 Rådgivnings- och servicenätverk för att främja äldre personers välfärd och hälsa. En förkortad version av rapporten. (Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2875-6 (PDF)
- 37 Tavoitteena tasa-arvo. Keskustelua rajat ylittävästä prostituutiosta. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2882-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2883-1 (PDF)
- 38 Potilasturvallisuuden edistämisen ohjausryhmä ja työvaliokunnat edistävät potilasturvallisuutta. Ohjausryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2884-8 (PDF)
- 39 Yrittäjien sosiaaliturvan kehittäminen. Yrittäjät 2009 -työryhmän muistio. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2885-5 (PDF)
- 40 Sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnon alan laboratoriotoimintaa selvittävän työryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2886-2 (PDF)
- 41 Traumaattisten tilanteiden psykososiaalinen tuki ja palvelut. Työryhmän muistio. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2889-3 (PDF)

- 42 Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta. Toimintakertomus 2008. Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland. Verksamhetsberättelse 2008. The National Board of Inter-Country Adoption Affairs. Annual Report 2008. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2890-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2891-6 (PDF) (fin)
ISBN 978-952-00-2892-3 (PDF) (swe)
ISBN 978-952-00-2893-0 (PDF) (eng)
- 43 Sukupuolisilmäläsit käyttöön! Loppuraportti.
ISBN 978-952-00-2870-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2871-8 (PDF)
- 44 Joukkoruokailun kehittäminen Suomessa. Joukkoruokailun seuranta- ja kehittämistyöryhmän toimenpidesuositus. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2894-7 (PDF)
- 45 Kaisa Jaakkola, Pekka Huuhtanen, Irja Kandolin. Psykososiaalisten työolojen kehitys vuosina 1997-2008.
ISBN 978-952-00-2895-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2896-1 (PDF)
- 46 Toimiva terveyskeskus. Toimeenpanosuunnitelma. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2899-2 (PDF)
- 47 Nuorten terveystapatutkimus 2009. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2009. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2902-9 (PDF)